

Jäsenvaltion oikeus

Kaikilla Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioilla on omat lakinsa ja oikeusjärjestelmänsä. Jäsenvaltion lainsäädäntöön voi kuulua sekä kansallisen tason lakeja (eli kansallista lainsäädäntöä, joka on voimassa koko jäsenvaltion alueella) että lakeja, jotka ovat voimassa vain tietyllä alueella tai kaupungissa.

Jäsenvaltiot julkaisevat lakinsa omilla virallisilla kielillään, ja ne ovat oikeudellisesti sitovia vain näillä kielillä. Tiedotustarkoituksia varten joitakin jäsenvaltion säädöksiä voi olla saatavana myös muilla kuin jäsenvaltion virallisilla kielillä.

Tietokannat

Useimmilla jäsenvaltioilla on oma kansallinen lakitietokanta. Lisätietoa tietokannoista saat valitsemalla jonkin oikealla puolella olevista lipuista.

Lisäksi eurooppalaisessa [N-Lex](#)-tietokannassa on linkki useimpiin virallisiin kansallisiin tietokantoihin. N-Lex on parhaillaan käynnissä oleva yhteishanke, jota hallinnoivat [Euroopan unionin julkaisutoimisto](#) sekä mukana olevat jäsenvaltiot. Tällä hetkellä N-Lex-tietokannan kautta voi tutustua 23 jäsenvaltion lainsäädäntöön.

Lisäksi [Euroopan virallisten lehtien foorumin](#) kautta voit tarkastella EU:n jäsenvaltioissa virallisia lehtiä julkaisevien tahojen verkkosivustoja. Mukana ovat myös EFTA-maat sekä muutamia EU:n ehdokasmaita.

EU:n näkökulmasta monet jäsenvaltioiden lait ovat itse asiassa EU:n lainsäädäntöä toimeenpanevia lakeja. Erityisesti tämä pätee sellaiseen kansalliseen lainsäädäntöön, jolla täytäntöönpannaan EU-direktiivejä. Jos etsit tietoa täytäntöönpanosäädöksistä, joilla jäsenvaltiot ovat saattaneet tietyt EU-lainsäädännön säädökset osaksi kansallista lainsäädäntöään, kokeile [EUR-Lex](#)-tietokannan tähän tarkoitettua hakutoimintoa.

Oikeuslähteet

Jäsenvaltioiden oikeus perustuu useisiin lähteisiin, joita ovat erityisesti perustuslaki, kansalliset, alueelliset tai paikalliset säädökset sekä valtion ministeriöiden ym. antamat asetukset. Lisäksi jäsenvaltioiden tuomioistuinten oikeusasioissa tekemistä ratkaisuista muodostuu [oikeuskäytäntöä](#).

Soveltamisalat

Jäsenvaltioiden lainsäädäntö on perinteisesti jaettu yksityisoikeuteen ja julkisoikeuteen.

- Yksityisoikeus eli siviilioikeus tarkoittaa sellaista lainsäädäntöä, joka koskee yksilöiden tai ryhmien välisiä suhteita ilman valtion tai hallintoelinten väliintuloa.
- Julkisoikeudella määrätään yksilöiden ja valtion yksiköiden tai viranomaisten välisistä suhteista sekä jälkimmäisten toimivallasta ja menettelyistä. Yleisellä tasolla julkisoikeuteen kuuluvat valtiosääntöoikeus, hallinto-oikeus ja rikosoikeus. Rikosoikeutta voidaan erityisen luonteensa vuoksi kuitenkin pitää myös omana kategorianaan.

Yksityiskohtaista tietoa jäsenvaltioiden oikeudesta saat valitsemalla jonkin oikealla puolella olevista lipuista.

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Päivitetty viimeksi: 14/02/2018

Jäsenvaltion oikeus - Belgia

Tässä osassa luodaan yleiskatsaus Belgian eri oikeuslähteisiin.

---

1. Mitkä ovat ne välineet tai oikeuslähteet, joissa oikeussäännöt ilmaistaan?

Oikeus on kirjoitetuista ja kirjoittamattomista sitovista oikeudellisista säännöistä muodostuva kokonaisuus. Nämä säännöt ohjaavat kansalaisten ja viranomaisten välisiä ja kansalaisten keskinäisiä sosiaalisia suhteita sekä julkishallinnon toimintaa.

On olemassa sekä **virallisia** että **aineellisia oikeuslähteitä**. Toisin kuin viralliset oikeuslähteet, aineelliset oikeuslähteet eivät sisällä varsinaisia oikeussääntöjä. Aineellisia oikeuslähteitä ovat mm. vilpitiön mieli, oikeudenmukaisuus ja järkevä käyttäytyminen.

Virallisia oikeuslähteitä on viisi. Niistä kolme on luonteeltaan sitovia: **lainsäädäntö**, **tapaoikeus** ja **yleiset oikeusperiaatteet**. Kaksi muuta oikeuslähdettä, **oikeuskäytäntö** ja **oikeuskirjallisuus**, ovat ainoastaan suuntaa-antavia.

Lainsäädäntöä tarkastellaan lähemmin jäljempänä 3–5 kohdassa. Lainsäädäntö muodostuu viranomaisen hyväksymistä kirjoitetuista säännöistä. Tapaoikeus on kirjoittamatonta oikeutta, joka säätelee yleensä kansalaisten ja erityisesti eri ammattialojen tapoja ja toimintaa. Yleisillä oikeusperiaatteilla ilmaistaan yhteiskunnan korkeita arvoja, joita se haluaa noudattaa, kuten kaikkien kansalaisten yhdenvertaisuus, sääntöjen ja toimien oikeasuhteisuuden periaate sekä viranomaisten toiminnan laillisuusperiaate. Monet näistä periaateista on ilmaistu niin kutsuttuina oikeuden maksimeina, kuten rikosoikeuden ”*non bis in idem*” (ei kahta tuomiota samasta asiasta) ja periaate ”*lex posterior derogat legi priori*” (myöhemmin säädetty oikeus syrjäyttää aiemmin säädetyn).

Oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuus ovat suuntaa-antavia oikeuslähteitä. Oikeuskäytäntö muodostuu kaikista tuomioistuinten antamista päätöksistä. Tietty tuomio sitoo vain asianomaisen jutun osapuolia. Belgiassa ei käytetä ennakkotapauksiin perustuvaa järjestelmää. Ainoastaan perustuslakituomioistuimen (*Cour d'Arbitrage / Arbitragehof*) antamat tuomiot ovat yleisesti sitovia. Muut ylimmät tuomioistuimet ovat korkein hallinto-oikeus (*Conseil d'État / Raad van State*) ja kassaatioistuimiin (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*, ylin muuta kuin hallinto-oikeutta käsittelevä tuomioistuin).

Oikeuslähteisiin kuuluu myös **kansainvälinen oikeus**, johon kuuluvat muun muassa Euroopan unionin perussopimukset, unionin asetukset ja direktiivit sekä Euroopan ihmisoikeussopimus. Lisäksi kansainvälisissä järjestöissä, kuten YK:ssa ja Euroopan neuvostossa, on tehty lukuisia yleissopimuksia (monenväliset yleissopimukset), ja Belgia on tehnyt yleissopimuksia myös muiden valtioiden kanssa (kahdenväliset yleissopimukset). Tämän oikeuslähteen merkitys on kasvanut viime vuosikymmenten aikana ja kasvaa edelleen. Näiden välineiden sisältämät säännöt vaikuttavat suoraan päivittäiseen elämäämme.

Internet-sivustoilta [Législation belge](#) (ranskaksi) tai [Belgische Wetgeving](#) (hollanniksi) on pääsy **konsolidoitua Belgian lainsäädäntöä** koskevaan tietokantaan. Tietokannasta voi hakea kaikkia Belgian virallisessa lehdessä (*Moniteur belge / Belgische Staatsblad*) **vuodesta 1830 alkaen** julkaistuja, edelleen voimassa olevia normatiivisia tekstejä hakukoneen ja hakemiston avulla. Tietokanta ei kuitenkaan sisällä vielä kaikkia **ennen vuotta 1994** julkaistuja hallinto- ja veroviranomaisten normatiivisia tekstejä.

2. Mikä on yleisten oikeusperiaatteiden, tavan ja oikeuskäytännön oikeudellinen asema?

Ks. [kysymys 1](#).

3. Millainen mahdollinen hierarkia vallitsee eri välineiden välillä?

Belgiassa asuvia henkilöitä koskevat eritasoisten lakien säännökset. Heihin sovelletaan paitsi Belgian liittovaltion viranomaisten, myös osavaltiotason yksiköiden, provinssien ja kuntien, antamia sääntöjä (1). Belgia kuuluu myös jäsenenä lukuisiin kansainvälisiin tai ylikansallisiin järjestöihin kuten Yhdistyneet kansakunnat, Euroopan unioni, Euroopan neuvosto ja NATO. Näiden järjestöjen antamia sääntöjä sovelletaan myös Belgian viranomaisiin ja väestöön.

Kaikilla lakia säätävillä viranomaisilla ei ole tarkasti viitoitettuja toimivallan rajoja eikä kaikilla sääntöluokilla ole samaa asemaa, joten ristiriitoja voi syntyä. Tämän vuoksi on olemassa normihierarkia eli periaate, jonka mukaan alemmpitasoinen normi ei voi koskaan olla ristiriidassa ylempitasoisen normin kanssa.

Belgian kansallisessa lainsäädännössä **perustuslaki** on normihierarkiassa ylimpänä. Siinä säädetään vallanjaosta ja vallankäyttötavasta. Perustuslaissa vahvistetaan muun muassa Belgian yhteiskunnan perusarvot ja kansalaisten perusoikeudet. Kassaatioistuimiin on todennut 27. toukokuuta 1971 antamassaan tuomiossa, että kaikki kansainväliset ja ylikansalliset säädökset ovat normihierarkiassa korkeammalla kuin mikään kansallinen säädös, ja näin ollen ne ovat korkeammalla kuin perustuslaki. Jos esimerkiksi jokin EU:n asetusta olisi ristiriidassa perustuslain kanssa, noudatettaisiin EU:n asetusta.

Perustuslain jälkeen normihierarkiassa seuraavina ovat:

1. erityislait (erityisellä enemmistöllä hyväksytyt lait, joissa säädetään toimivallanjaosta ja vahvistetaan julkisten laitosten toimintaa koskevia erityisiä sääntöjä)

2. lait, asetukset (*décret / decret*) ja määräykset (*ordonnance / ordonnantie*)
3. kuninkaan asetukset (*arrêté royal / koninklijk besluit*) ja hallituksen asetukset (*arrêté de gouvernement / besluit van de regering*), joilla pannaan täytäntöön lakeja tai asetuksia, ja
4. ministerien asetukset (*arrêté ministériel / ministerieel besluit*).

4. Millä tavalla ylikansallisessa ja kansainvälisessä lainsäädännössä olevat oikeussäännöt saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä?

Euroopan unionin asetuksia sovelletaan suoraan, joten niitä ei tarvitse erikseen panna täytäntöön Belgian lainsäädännössä. Kansainvälisten sopimusten hyväksymiseksi ja ratifioimiseksi tarvitaan kuitenkin kansallista lainsäädäntöä. Tietyillä aloilla kaikkien Belgian eritasoisten parlamenttien on hyväksyttävä ja ratifioitava sopimukset, mikä voi johtaa vaivalloisiin ja aikaavieviin menettelyihin. Kansalliset lainsäädäntöelimet ovat myös mukana panemassa täytäntöön Euroopan unionin direktiivejä, koska niitä varten tarvitaan aina kansallista lainsäädäntöä.

5. Mitkä eri viranomaiset voivat antaa oikeussäädöksiä?

Belgian liittovaltion perustuslaissa on toteutettu ns. **vallan kolmijako**: lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta on erotettu toisistaan. Lainsäädäntövallan käyttäjä laatii lait, toimeenpanovallan käyttäjä panee ne täytäntöön ja tuomiovallan käyttäjä ratkaisee lakien soveltamisesta aiheutuvat kiistat.

Liittovaltion lainsäädäntövalta

Aloite liittovaltion laiksi voi tulla yhdeltä tai useammalta edustajainhuoneen tai senaatin jäseneltä taikka kuninkaalta (käytännössä tämä tarkoittaa ministereitä tai valtiosihtereitä). Nämä ovat Belgian lakia säätävän elimen kolme osatekijää.

Lait perustuvat joko senaatin tai edustajainhuoneen jäsenen ehdotukseen (*proposition de loi / wetsvoorstel*) tai kuninkaan esitykseen (*projet de loi / wetsontwerp*), jotka toimivaltainen ministeri laatii kuninkaan toimeksiannosta. Lakiesitykset ja lakiehdotukset ovat samanarvoisia.

Liittovaltion lainsäädännön täytäntöönpanosäädökset valmistele toimeenpaneva viranomainen kuninkaan valvonnassa. Toimivaltaa voidaan siirtää ministereille, ja tästä johtuu jako kuninkaan ja ministerin asetuksiin.

Yhteisöt, alueet, läänit ja kunnat

Belgia on yhteisöistä ja alueista muodostuva **liittovaltio**. Yhteisöt ja alueet voivat puolestaan luoda oikeutta toimivaltuuksiensa rajoissa. Niiden toimivaltuudet vahvistetaan perustuslaissa ja tietyissä erityislaeissa.

Yhteisöt ovat toimivaltaisia muun muassa kulttuurin ja opetuksen alalla, alueet puolestaan talouspolitiikan ja ympäristönsuojelun alalla. Toimivaltuuksien käyttämistä varten kullakin yhteisöllä ja alueella on oma parlamentti. **Yhteisöt ja alueet voivat säätää lakeja**, joita kutsutaan **asetuksiksi** (*décret / decret*) tai Brysselin pääkaupunkialueella määräyksiksi (*ordonnance / ordonnantie*). Niiden hallitukset osallistuvat parlamentin jäsenten rinnalla lainsäädäntövallan käyttämiseen yhteisö- tai aluetasolla (lainsäädäntöaloite). Lisäksi hallitusten tehtävänä on valvoa hyväksytyjen asetusten ja määräysten täytäntöönpanoa.

Belgia on jaettu myös lääneihin (*province / provincie*) ja kuntiin. Lääneissä ja kunnissa läänin- ja kunnanvaltuustot hyväksyvät **asetuksia ja määräyksiä** toimivaltaansa kuuluvilla aloilla, joita ovat esimerkiksi yleinen turvallisuus, jätehuolto, kulttuuri sekä läänien ja kuntien järjestämä opetus. Lääninhallitus ja kunnanhallitus panevat täytäntöön näitä eri asetuksia (sekä toimivaltansa rajoissa myös ylemmän tason lainsäädäntöä).

Näillä tasoilla käytetään siis kolmesta vallasta kahta: lainsäädäntövaltaa käyttävät yhteisöjen ja alueiden parlamentit, lääninvaltuusto ja kunnanvaltuusto, ja toimeenpanovaltaa käyttävät yhteisöjen ja alueiden hallitukset, lääninhallitus ja kunnanhallitus. Tuomiovalta ei ole mukana tässä jaottelussa, vaan tuomioistuinjärjestelmä kuuluu liittovaltion yksinomaiseen toimivaltaan.

6. Missä menettelyssä säädökset annetaan?

Ks. kysymys 5.

Liittovaltion tasolla korkein hallinto-oikeus saattaa tutkia **lakiesitykset tai lakiehdotukset**. Tämän jälkeen edustajainhuone – ja tarvittaessa myös senaatti – äänestävät niistä. Sitten lait toimitetaan **kuninkaalle**, joka **hyväksyy ja vahvistaa** ne, kun ministeri on ensin **varmentanut** ne allekirjoituksellaan.

7. Miten kansalliset säädökset tulevat voimaan?

Liittovaltion laki tulee voimaan, kun kuningas on sen hyväksynyt ja saattanut voimaan. Se tulee periaatteessa voimaan kymmenen päivän kuluttua siitä, kun se on julkaistu Belgian virallisessa lehdessä (*Moniteur belge / Belgische Staatsblad*), ellei laissa itsessään toisin säädetä(2).

Osavaltiotason säädökset, joita ovat asetukset ja määräykset, saatetaan voimaan ja julkaistaan osavaltiotason hallitusten toimesta. Ne tulevat voimaan kymmenen päivän kuluttua siitä, kun ne on julkaistu Belgian virallisessa lehdessä (*Moniteur belge / Belgische Staatsblad*), ellei toisin säädetä.

8. Miten voidaan ratkaista jäsenvaltion omien oikeussäännösten mahdolliset ristiriidat?

Jos asianmukaisessa järjestyksessä annetut säädökset ovat keskenään ristiriitaisia, on käytettävä ristiriitojen ratkaisuun tarkoitettuja menettelyjä. Normihierarkian ansiosta suurin osa ristiriidoista voidaan välttää, mutta jos ristiriitoja kuitenkin ilmenee, ne on ratkaistava.

Perustuslain 142 §:ssä säädetään, että vain perustuslakituomioistuimella on toimivalta tutkia lainsäädännön yhteensopivuutta valtion, kieliyhteisöjen ja hallintoalueiden toimivaltaa koskevien sääntöjen kanssa. Nämä säännöt sisältyvät perustuslakiin ja Belgian liittovaltion instituutioita uudistavaan lainsäädäntöön.

Perustuslakituomioistuin on toimivaltainen myös silloin kun lainsäädännössä väitetään rikutun perustuslain II osastossa (8–32 §) suojattuja perusoikeuksia ja -vapauksia. Tällöin on kyse erityisesti yhdenvertaisuusperiaatteesta (10 §) ja syrjintäkiellosta (11 §). Perustuslakituomioistuin voi myös tarkastella, onko lainsäädäntö yhdenmukainen perustuslain 170 §:n (verotuksen laillisuusperiaate), 172 §:n (verotuksen yhdenvertainen soveltaminen) ja 191 §:n (ulkomaiden kansalaisten suojelu) kanssa.

Ks. myös [liittovaltion oikeusjärjestelmän](#) internet-sivusto ja perustuslakituomioistuimesta 6 päivänä tammikuuta 1989 annettu erityislaki otsikon *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving* alla.

Korkein hallinto-oikeus(3), joka toimii perustuslain 160 §:n nojalla, käsittelee kaikki täytäntöönpanosäädösten (päätökset ja asetukset) ja lain säännösten väliset ristiriidat. Lisäksi eturistiriitoja tutkii parlamentaarinen valvontakomitea (*Commission parlementaire de concertation / Parlementair Overlegcomité*).

(1) Ks. [Belgian liittovaltion oikeusjärjestelmä](#) (<https://justitie.belgium.be>), otsikko *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving*, vuoden 1994 perustuslaki ja institutionaalisista uudistuksista 8 päivänä elokuuta 1980 annettu erityislaki sekä [Belgian liittovaltion oikeusportaali](#), otsikko *La Belgique / Over België*.

Hollannin kieliyhteisö ja Flanderin neuvosto (*Vlaamse Raad* tai *Vlaams Parlement*)

Ranskan kieliyhteisö ja sen neuvosto (*Conseil de la Communauté française*)

Saksan kieliyhteisö ja sen neuvosto (*Rat der Deutschsprachigen Gemeinschaft*)

Flanderin hallintoalue, jonka parlamentti on sama kuin edellä mainittu Flanderin neuvosto

Vallonian hallintoalue ja sen neuvosto (*Parlement wallon*)

Brysselin pääkaupunkialueen hallintoalue ja sen neuvosto (toimivalta jaettu tiettyjen asioiden käsittelyä varten hollannin- ja ranskankielisiin komiteoihin)

Kieliyhteisöillä on toimivalta seuraavilla aloilla:

1. kulttuuri

2. koulutus, lukuun ottamatta [...]

3. kieliyhteisöjen välinen ja kansainvälinen yhteistyö, joka sisältää toimivallan tehdä sopimuksia 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuilla aloilla.

Hollannin- ja ranskankielisten kieliyhteisöjen neuvostot antavat omilla alueillaan asetuksia, jotka koskevat yksityishenkilöitä ja näiden suhteita hallintoon sekä kieliyhteisöjen välistä ja kansainvälistä yhteistyötä näissä kysymyksissä; niillä on toimivalta tehdä sopimuksia. Saksan kieliyhteisön neuvostolla on samanlainen toimivalta.

Hallintoalueiden neuvostojen toimivaltuudet koskevat maankäytön suunnittelua, muistomerkkejä, maaseutua, taloutta, maataloutta jne.

(2) Ks. [Belgian liittovaltion oikeusjärjestelmä](#), otsikko *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving* ja 31 päivänä toukokuuta 1961 annettu laki kielten käytöstä lainsäädännössä, lakien ja asetusten laadinnassa, julkaisemisessa ja voimaansaattamisessa.

(3) Ks. [Belgian liittovaltion oikeusjärjestelmä](#), otsikko *Législation consolidée / Geconsolideerde wetgeving*, 12 päivänä tammikuuta 1973 annetut konsolidoidut lait korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

[Oikeusjärjestys - Yleistä](#) | [Belgia - Yleistä](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 06/08/2019

Jäsenvaltion oikeus - Bulgaria

Tämän sivun alkukielistä versiota [bg](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoja Bulgarian oikeusjärjestelmästä ja Bulgarian lainsäädännöstä.

Oikeuslähteet

Kansalliset oikeuslähteet

Oikeuslähteisiin kuuluvat

- Bulgarian tasavallan perustuslaki (vahv. SG 56/13. heinäkuuta 1991, muutettu SG 85/26. syyskuuta 2003, SG 18/25. helmikuuta 2005, SG 27/31. maaliskuuta 2006, SG 78/26. syyskuuta 2006 - perustuslakituomioistuinten päätös N:o 7/2006, SG 12/6. helmikuuta 2007),
- säädökset ja
- asetukset.

Oikeuskäytäntö ei kuulu virallisiin oikeuslähteisiin, mutta se otetaan huomioon.

Eurooppalaiset ja kansainväliset oikeuslähteet

Yksi tärkeimmistä oikeuslähteistä Bulgariassa on Euroopan unionin oikeus.

Bulgarian ja kolmansien maiden välillä neuvotellut kansainväliset sopimukset ovat osa kansallista oikeusjärjestystä.

Bulgarian perustuslain edellyttämien menettelyjen mukaisesti ratifoiduista kansainvälisistä sopimuksista, jotka on vahvistettu ja jotka ovat tulleet voimaan Bulgariassa, tulee osa valtion lainsäädäntöä. Tämä lainsäädäntö on ensisijaista sen kanssa mahdollisesti ristiriidassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Kaikki säädökset on vahvistettava ja niiden on tultava voimaan kolmen päivän kuluessa niiden julkaisemisesta, ellei säädöksessä itsessään toisin säädetä.

Oikeudellisten välineiden lajit

Kirjallisia välineitä ovat Bulgarian tasavallan perustuslaki, kansainväliset sopimukset, oikeudelliset välineet ja säädökset (asetukset, määräykset, säännöt, ohjeet ja päätökset)

Bulgarian tasavallan perustuslaki on normihierarkiassa ylimpänä. Siinä säädetään valtioelinten järjestämisestä, periaatteista, valtuuksista ja velvollisuuksista sekä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista.

Laki on normatiivinen säädös, jolla säännellään tai tulkitaan (perustuslain mukaisesti) kestäväää sääntelyä edellyttäviä yhteiskuntasuhteita yhden tai useamman oikeussäännösten tai niiden alakohtien asiasisällön mukaisesti. Tarkempia tietoja on Bulgarian tasavallan normatiivisista säädöksistä annetun lain 3 §:ssä.

Kaikki säädökset on vahvistettava ja niiden on tultava voimaan kolmen päivän kuluessa niiden julkaisemisesta, ellei säädöksessä itsessään toisin säädetä.

Ministerineuvosto antaa **asetuksen** (a decree) hyväksyessään asetuksia (regulations), määräyksiä tai ohjeita tai antaessaan asetuksia yhteiskuntajärjestelyistä, jotka eivät kuulu sen täytäntöönpano- tai määräysvallan piiriin. Tarkempia tietoja on Bulgarian tasavallan normatiivisista säädöksistä annetun lain 6 §:ssä.

Asetus (a regulation) on normatiivinen säädös, jonka tarkoituksena on lain paneminen kokonaisuudessaan täytäntöön. Siinä säädetään valtio- ja paikalliselimiä koskevista järjestelyistä tai niiden toimintaa koskevista sisäisistä määräyksistä.

Määräys (an ordinance) on normatiivinen säädös, jonka tarkoituksena on panna täytäntöön normihierarkiassa korkeammalla olevien säädösten tietyt säännökset tai osat.

Ohje (an instruction) on normatiivinen säädös, jolla ylempi elin antaa alemmille elimille ohjeita normatiivisen säädöksen täytäntöönpanosta.

Muut kuin kirjalliset lähteet, esimerkiksi **tapaoikeus** ja **yleiset oikeusperiaatteet**, ovat myös tärkeitä.

Ylimpien oikeusasteiden tulkintaratkaisuja voidaan pitää toissijaisena oikeuslähteenä.

Perustuslakituomioistuimen päätökset on vahvistettava virallisessa lehdessä 15 päivän kuluessa niiden antamisesta. Päätöksen on tultava voimaan kolmen päivän kuluessa sen vahvistamisesta. Perustuslain vastaiseksi todetun säädöksen soveltaminen lakkaa siitä tehdyn päätöksen voimaantulopäivänä. Laki jää voimaan siltä osin, kuin sitä ei todeta perustuslain vastaiseksi.

Normihierarkia

Bulgarian tasavallan perustuslaki on normihierarkiassa ylimpänä. EU:n oikeuden ensisijaisuudesta ei ole nimenomaisia määräyksiä perustuslaissa, mutta sitä pidetään ensisijaisena kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Perustuslain 5 §:n 4 momentin mukaan Bulgarian tasavallan perustuslain edellyttämän menettelyn mukaisesti ratifioituista, vahvistetuista ja voimaan tulleista kansainvälisistä sopimuksista tulee osa valtion lainsäädäntöä. Ne ovat ensisijaisia mahdollisesti ristiriidassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Normihierarkian seuraavalla tasolla ovat lainsäädäntövälineet.

Täytäntöönpanovallan käyttäjillä on oikeus antaa säädöksiä, esimerkiksi asetuksia, määräyksiä, päätöslauselmia, sääntöjä, ohjeita ja päätöksiä.

Institutionaaliset puitteet

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Lainsäädäntövalta on kansalliskokouksella. Se voi antaa, muuttaa, täydentää ja kumota lakeja.

Lakien täytäntöönpanoa varten ministerineuvosto antaa asetuksia, määräyksiä ja päätöslauselmia. Ministerit antavat sääntöjä, ohjeita ja määräyksiä.

Ministerineuvosto tekee kansainvälisiä sopimuksia saatuaan siihen valtuudet lain nojalla. Kansalliskokous ratifioi (tai hylkää) kansainväliset sopimukset, jotka

- ovat luonteeltaan poliittisia tai sotilaallisia
- koskevat Bulgarian tasavallan osallistumista kansainvälisten järjestöjen toimintaan
- johtavat Bulgarian tasavallan rajojen muuttamiseen
- sisältävät velvoitteita valtiovarainministeriölle
- johtavat valtion osallistumiseen kansainväliseen välimiesmenettelyyn tai oikeudelliseen menettelyyn
- koskevat perusihmisoikeuksia
- vaikuttavat lain soveltamiseen tai joiden täytäntöönpano edellyttää uutta lainsäädäntöä
- edellyttävät nimenomaisesti ratifiointia
- siirtävät perustuslaista johtuvaa valtaa Euroopan unionille.

Säättämismenettely

Perustuslain hyväksyminen

Suuri kansalliskokous (Veliko narodno sabranie), joka koostuu 400 jäsenestä, hyväksyy tarvittaessa uuden perustuslain.

Tarkempia tietoja on Bulgarian tasavallan perustuslain 158 §:n 1 momentissa.

Kansalliskokous (Narodno sabranie) voi muuttaa kaikkia perustuslain säännöksiä lukuun ottamatta suuren kansalliskokouksen toimivaltaan kuuluvia säännöksiä. Perustuslain muutoksen tekeminen edellyttää 3/4:n enemmistöä kansalliskokouksen kaikkien jäsenten äänistä kolmessa äänestyksessä, jotka suoritetaan kolmena eri päivänä. Suuren kansalliskokouksen puhemies allekirjoittaa perustuslain muutoksen ja vahvistaa sen virallisessa lehdessä seitsemän päivän kuluessa sen hyväksymisestä.

Lainsäädäntöä koskeva päätöksentekomenettely

Perustuslain 87 §:n mukaan kansalliskokouksen tai ministerineuvoston jäsenellä on oikeus tehdä lakiehdotus.

Kansalliskokous hyväksyy lakiehdotuksen kahdessa käsittelyssä. Ensimmäisessä käsittelyssä lakiehdotuksesta kokonaisuudessaan keskustellaan. Kansalliskokouksen jäsenet voivat kansalliskokouksen esittämässä määräajassa tehdä kirjallisia aloitteita ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytyyn lakiehdotuksen muuttamiseksi. Toisessa käsittelyssä kansalliskokous keskustelee lakiehdotuksesta yksityiskohtaisesti ja hyväksyy sen. Hyväksytty lakiehdotus toimitetaan Bulgarian tasavallan presidentille, joka allekirjoittaa asetuksen sen vahvistamiseksi. Säädös julkaistaan Bulgarian virallisessa lehdessä ja se tulee voimaan kolmen päivän kuluttua, ellei säädöksessä toisin säädetä.

Oikeudelliset tietokannat

Bulgarian virallinen lehti on saatavilla maksuttomasti [Virallisen lehden](#) internet-sivustolla. Lehden verkkoversio sisältää kansalliskokouksen vahvistamat lakiehdotukset, ministerineuvoston antamat asetukset, kansainväliset sopimukset, muut säädökset sekä kaikki julkisia hankintoja ja toimilupia koskevat ilmoitukset.

Oikeudellisen alan kaupalliset tietokannat, esimerkiksi [Apis](#), [Ciela](#) ja [Juridical Encyclopaedia](#), tarjoavat monenlaisia oikeudellisia tietoja, mutta ne ovat maksullisia.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 17/12/2018

Jäsenvaltion oikeus - Tšekki

Tässä osiossa on tietoa Tšekin oikeusjärjestelmästä ja lainsäädännöstä.

Oikeuslähteet

Tšekin oikeusjärjestys, joka edustaa mannermaista eurooppalaista oikeuskulttuuria, perustuu säädännäiseen oikeuteen ja muodostuu laeista ja muista säädöksistä, [Tšekin parlamentin](#) hyväksymistä ratifioiduista ja voimaansaatetuista kansainvälisistä sopimuksista sekä [perustuslakituomioistuimen](#) ratkaisuksista, joilla perustuslakituomioistuin on kumonnut säädöksen tai sen osan.

Oikeudellisten välineiden lajit – kuvaus

Tšekin oikeusjärjestys muodostuu kaikesta Tšekin lainsäädännöstä ja siihen sisältyvistä oikeusnormeista.

Tärkeimmän osan lainsäädännöstä muodostavat **lait** (*zákon*), jotka ovat ihmisen ja yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden säännöstöjä. Kattavampia lakeja, jotka koskevat kokonaista oikeusala ja sisältävät sen järjestelmällisen säännöstön, kutsutaan nimellä *zákoník* (koodeksi). Lakeja, joilla säännellään kokonaista prosessioikeuden alaa ja joissa vahvistetaan järjestelmällisesti sen prosessinormit, kutsutaan nimellä *řád* (prosessikoodeksi). Lakeja, jotka säännellään tärkeimpiä valtion asioita ja ihmis- ja kansalaisoikeuksia, kutsutaan **perustuslaeiksi** (*ústavní zákon*). Perustuslakeihin sisältyvät muun muassa tasavallan perustuslaki ja perusoikeus- ja vapauskirja (*Listina základních práv a svobod*), ja ne hyväksytään erityisessä menettelyssä.

Lakeihin liittyy johdannainen – täytäntöönpaneva – lainsäädäntö, johon sisältyvät **hallituksen asetukset, ministeriöiden ja valtionhallinnon keskusviranomaisten määräykset sekä itsenäisten aluehallintoyksiköiden määräykset**.

Oikeusjärjestyksestä muodostavat osan myös **kansainväliset sopimukset**, joiden ratifioinnille parlamentti on antanut hyväksyntänsä ja jotka sitovat Tšekkiä. Kansainväliset sopimukset ovat muuhun lainsäädäntöön nähden ensisijaisia siltä osin kuin kansainvälisessä sopimuksessa määrätään muuta kuin laissa. Näissä tapauksissa sovelletaan kansainvälistä sopimusta.

Edellä mainitun lainsäädännön lisäksi Tšekissä on maan EU:hun liittymisestä alkaen ollut voimassa **Euroopan unionin säännöstö** samoin ehdoin kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Maan tapa eli vakiintunut käytäntö ei ole Tšekissä oikeuslähde. Tietyissä tapauksissa laki kuitenkin sallii, että vakiintunut käytäntö otetaan huomioon tietyillä aloilla tai tietyissä oikeusperiaatteissa. Jos näin on, laissa viitataan näihin käytäntöihin ja tuomioistuin voi soveltaa kyseisiä sääntöjä. Vallitseva kanta siis on, ettei oikeuslähteenä ole oikeusperiaate tai käytäntö itsessään, vaan laki, jossa siihen viitataan.

Myöskään tuomioistuimen päätös ei ole oikeuslähde. Toisaalta tuomioistuin ei voi kieltäytyä tekemästä päätöstä siksi, että lainsäädäntö on epätäydellinen tai epäselvä. Usein sen täytyy tehdä laista tulkinta, johon muiden tuomioistuinten ratkaisutoiminta sen jälkeen viime kädessä nojautuu, minkä vuoksi sen päätös toimii tosiasiallisesti oikeuslähteenä. Jos päätös julkaistaan tuomioistuimen päätösten ja lausuntojen kokoelmassa (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), kuten pääsääntöisesti menetellään ylempien tuomioistuinten keskeisten päätösten suhteen, se toimii tosiasiallisesti oikeuslähteenä, vaikka sitä ei virallisesti siksi katsota.

Normihierarkia

Tšekin oikeusjärjestys on hierarkkinen. Ylimpänä ovat tasavallan **perustuslaki** ja muut perustuslait, joiden oikeudellinen sitovuus on vahvin ja joita voidaan muuttaa vain toisella perustuslailla. Perustuslakien alapuolella ovat **lait**, joiden perusteella puolestaan annetaan toimeenpaneva lainsäädäntö. Toimeenpanosäädösten oikeudellinen sitovuus on vähäisin. Yleisesti pätee, että hierarkiassa alempana oleva lainsäädäntö ei saa olla ristiriidassa ylempitasoisen lainsäädännön kanssa. Lainsäädännön kumoaminen tai muuttaminen on periaatteessa mahdollista vain saman- tai ylemmätasoisella lainsäädännöllä. **Kansainväliset sopimukset** ovat erikoisasemassa. Ne ovat osa oikeusjärjestystä, kuten edellä todetaan, ja siinä tapauksessa, että ne ovat ristiriidassa lainsäädännön kanssa, ne katsotaan ensisijaisiksi lainsäädäntöön (myös tasavallan perustuslakiin) nähden.

Lakeihin perustuvaa johdettua lainsäädäntöä ovat hallituksen asetukset, tasavallan presidentin luonteeltaan normatiiviset päätökset (esim. armahduspäätökset), ministeriöiden ja muiden valtion ja alueellisten hallintoviranomaisten lainsäädäntö sekä siirretyn toimivallan nojalla annetut läänin- ja kunnanviranomaisten määräykset. Tämä lainsäädäntö annetaan lain perusteella ja sen rajoissa siinä annetun valtuutuksen nojalla.

Mitä tulee **Euroopan unionin säännöstöön**, unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate pätee kuten muissakin EU:n jäsenvaltioissa. Niinpä jos unionin normi on ristiriidassa jäsenvaltion kansallisen normin (esim. lain tai määräyksen) kanssa, unionin normia sovelletaan ensisijaisena. Periaate pätee riippumatta siitä, onko kyse unionin primaarioikeudesta (perussopimuksista) vai johdetusta oikeudesta (asetuksista, direktiiveistä jne.). Periaatteesta ei vallitsevan tulkinnan mukaan ole vapautettu edes jäsenvaltioiden ylin lainsäädäntö – Euroopan unionin normia sovelletaan ensisijaisena myös jäsenvaltion perustuslakeihin nähden.

Jotta Tšekkiä sitovista kansainvälisistä sopimuksista tulisi osa oikeusjärjestystä, parlamentin on annettava suostumuksensa ratifioinnille – paitsi tietysti siinä tapauksessa, että sopimus on perustuslain mukaan hyväksyttävä kansanäänestyksessä. Kansainväliset sopimukset ratifioi tasavallan presidentti. Ratifioinnin jälkeen sopimuksen tšekinkielinen versio julkaistaan virallisesti kansainvälisten sopimusten kokoelmassa (*Sbírka mezinárodních smluv*).

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Tšekissä lainsäädäntövalta on parlamentilla, jossa on kaksi kamaria:

- edustajainhuone (200 kansanedustajaa) ja
- senaatti (81 senaattoria).

Säättämismenettely

Lainsäädäntöprosessi käynnistyy lakialoitteella. Lakialoiteoikeus eli oikeus ehdottaa edustajainhuoneelle uusia lakeja tai voimassa olevien lakien muuttamista on yksittäisillä kansanedustajilla tai heidän muodostamillaan ryhmillä, senaatilla, hallituksella ja lääninhallituksilla. Valtion talousarviota ja valtion tilinpäätöstä koskevat lakialoitteet voi tehdä vain hallitus, ja niitä koskevat päätökset voi tehdä vain edustajainhuone. Hallituksella on oikeus esittää kantansa kaikkiin lakialoitteisiin. Ehdotettua lakiluonnosta käsittelee ensin kolmessa peräkkäisessä käsittelyssä edustajainhuone, joka tarvittaessa muuttaa sitä. Lain hyväksymiseksi tarvitaan läsnäolevien kansanedustajien yksinkertainen enemmistö eli vähintään 101 ääntä [olisiko loogisempi tässä kuin alempana?].

Edustajainhuoneen puhemies toimittaa edustajainhuoneen hyväksymän lakiesityksen viipymättä senaatin käsiteltäväksi. Edustajainhuoneen monesti aikaavievästä, kuukausiakin kestävästä käsittelystä poiketen senaatilla on vain 30 päivää aikaa lain

käsittelyyn. Tämän jälkeen senaatin on joko hyväksyttävä tai hylättävä lakiesitys tai palautettava se siihen tekemine muutoksineen edustajainhuoneen käsittelyyn. Senaatti voi myös päättää jättää lain kokonaan käsittelemättä. Jos senaatti hyväksyy lakiesityksen tai ilmaisee aikeensa jättää sen käsittelemättä tai ei ota siihen määräajan kuluessa mitenkään kantaa, laki katsotaan hyväksytyksi ja esitetään tasavallan presidentin allekirjoitettavaksi. Jos senaatti hylkää lakiesityksen, edustajainhuone äänestää siitä uudelleen. Lakiesityksen hyväksymiseksi tarvitaan tällöin kaikkien kansanedustajien yksinkertainen enemmistö. Jos senaatti palauttaa lakiesityksen siihen tekemine muutoksineen edustajainhuoneelle, edustajainhuone äänestää siitä senaatin hyväksymässä muodossa, jolloin sen hyväksymiseksi tarvitaan kansanedustajien yksinkertainen enemmistö. Jos edustajainhuone ei hyväksy lakiesitystä senaatin hyväksymässä muodossa, se äänestää siitä uudelleen alkuperäisessä muodossa, jossa se toimitettiin senaatille. Hyväksymiseksi tarvitaan kaikkien kansanedustajien yksinkertainen enemmistö. Vaalilain ja eräiden muiden lakien hyväksyminen edellyttää sekä edustajainhuoneen että senaatin hyväksyntää.

Tasavallan presidentti voi 15 päivän kuluessa siitä, kun laki esitettiin hänelle, päättää olla allekirjoittamatta lakia ja palauttaa sen – päätöksensä perustellen – edustajainhuoneen uuteen käsittelyyn. Presidentti on tällöin estänyt lain hyväksynnän vetollaan. Edustajainhuone voi tämän jälkeen kaikkien kansanedustajien yksinkertaisella enemmistöllä ja lakia muuttamatta kumota presidentin veton, jolloin laki hyväksytään. Muussa tapauksessa laki hylätään.

Tasavallan presidentin lisäksi lain allekirjoittavat edustajainhuoneen puhemies ja pääministeri, mutta tämä on pelkkä muodollisuus.

Jos edustajainhuone hajotetaan, senaatin tehtävänä on hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteet asioissa, joiden käsittelyä ei voi siirtää ja jotka edellyttäisivät muuten lain antamista. Lainsäädäntötoimenpiteitä voi ehdottaa senaatille vain hallitus, ja edustajainhuoneen on myöhemmin hyväksyttävä ne ensimmäisessä istunnossaan, muuten ne lakkaavat olemasta voimassa.

Poikkeuksena tästä lainsäädäntöprosessista ovat perustuslait. Niiden hyväksymiseksi tarvitaan vähintään kolmen viidesosan enemmistö kaikista kansanedustajista (määräenemmistö) ja niin ikään kolmen viidesosan enemmistö läsnäolevista senaattoreista. Läsnäolevien parlamentin jäsenten yksinkertainen enemmistö ei siis riitä kuten tavanomaisten lakien tapauksessa. Perustuslakeja voidaan muuttaa ja täydentää vain muilla perustuslaeilla (toisin sanoen edustajainhuoneen ollessa hajotettuna niitä ei voi muuttaa senaatin hyväksymillä lainsäädäntötoimenpiteillä) eikä presidentti voi estää niiden hyväksymistä vetollaan.

Ministeriöt, muut keskusviranomaiset sekä itsenäiset aluehallintoyksiköt voivat toimivaltansa rajoissa antaa johdettua lainsäädäntöä (asetuksia ja määräyksiä), joissa annetaan lakiin sisällyttämiä yksityiskohtaisempia sääntöjä.

Lainsäädännön voimassaolo

Lainsäädännön voimaantulo edellyttää sen julkaisemista. Perustuslait, lait ja muu lainsäädäntö (hallituksen asetukset, ministeriöiden määräykset jne.) julkaistaan lakikokoelmassa (*Sbírka zákonů*), jonka julkaisemisesta vastaa sisäministeriö. Lainsäädäntö tulee voimaan ja osaksi oikeusjärjestystä samana päivänä, jolloin se julkaistaan lakikokoelmassa. Lakikokoelmassa mainitaan jokaisen säädöksen yhteydessä myös päivä, josta lähtien sitä sovelletaan. Se on päivä, josta alkaen kaikkien on noudatettava säädöstä. Jos soveltamispäivää ei mainita, säädöksen soveltaminen alkaa viidentenätoista päivänä sen julkaisemisen jälkeen. Jos kiireellinen yleinen etu niin vaatii, säädöstä voidaan alkaa soveltaa myös tätä ennen, mutta aikaisintaan säädöksen julkaisupäivänä. Säädöksen voimaantulo- ja soveltamispäivä voivat siis olla sama, mutta soveltaminen ei koskaan voi alkaa ennen voimaantuloa. Senaatin hyväksymät lainsäädäntötoimenpiteet julkaistaan nekin lakien tavoin lakikokoelmassa ja ratifioidut kansainväliset sopimukset kansainvälisten sopimusten kokoelmassa (*Sbírka mezinárodních smluv*). Läänien lainsäädäntö julkaistaan virallisissa lehdissä, ja kuntien lainsäädäntö asetetaan 15 päivän ajaksi kunnan viralliselle ilmoitustaululle ja julkaistaan sitten kunnan tavanomaiseen tapaan.

Perustuslakituoimioistuin päättää lakien tai niihin sisältyvien yksittäisten säännösten kumoamisesta, jos ne ovat ristiriidassa perustuslakijärjestyksen kanssa, sekä muun lainsäädännön tai siihen sisältyvien yksittäisten säännösten kumoamisesta, jos ne ovat ristiriidassa perustuslakijärjestyksen tai lain kanssa.

Tarkempia tietoja on saatavissa [perustuslain](#) tekstissä.

Oikeudelliset tietokannat

Oikeudellisen tietokannan omistaa ja sitä ylläpitää Tšekin sisäasiainministeriö. Tietokanta sisältää seuraavaa:

- Sisäasiainministeriön ([Ministerstvo vnitra](#)) virallisella verkkosivustolla on lainsäädännölle ([legislativa](#)) varattu osio. Osiossa on sähköinen (PDF-tiedostoja sisältävä) säädöskokoelma ([Sbírka zákonů](#)) ja sopimuskokoelma ([Sbírka mezinárodních smluv](#)) (osa virallista lehteä). Sivustolla ei ole virallista asemaa eikä oikeudellista arvoa. Todistusvoimaisia ovat vain painetussa lakikokoelmassa julkaistut tekstit. Sivusto on kaikkien käytettävissä, ja kokoelmissa voi tehdä sekä tekstihakuja että metatietohakuja tarpeen mukaan.

- Tšekin valtionhallinnon portaalin ([Portál veřejné správy České republiky](#)) lainsäädäntöosiossa ([Sekce zákony](#)) on ajantasaiset konsolidoidut versiot laeista ja sekundäärilainsäädännöstä. Sivustolla ei ole virallista asemaa eikä oikeudellista arvoa. Kokoelmassa voi tehdä hakuja sekä varsinaisen tekstin että asiakirjan nimen ja viitenumeron perusteella.
- [ISAP](#) -tietojärjestelmässä voi tutustua tietokantoihin, joita käytetään neuvoston asiakirjoja sekä EU:n virallisessa lehdessä julkaistuja säädöksiä koskevien koordinoitavien jakamiseen. Järjestelmän avulla valvotaan myös täytäntöönpanoa, kansallista lainsäädäntöprosessia ja määräysten rikkomisesta johtuvia menettelyjä. Tietokannassa on sähköinen arkisto, johon on koottu kansalliset kannat, valmisteluasiakirjat, vastaavuustaulukot yms.

Oikeuskäytäntö

Tšekissä ei ole virallista eikä yksityisesti ylläpidettävää kokoelmaa, jossa julkaistaisiin järjestelmällisesti kaikkien Tšekin tuomioistuinten antamat periaatepäätökset (perustuslakituomioistuimen päätökset ja sellaiset yleisten tuomioistuinten päätökset, joilla voi olla yleinen vaikutus). Perustuslakituomioistuimen ratkaisut julkaistaan perustuslakituomioistuimen ratkaisujen ja lausuntojen kokoelmassa (*Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu*), jota julkaisee Prahassa kustantamo C.H. Beck. Yleisten tuomioistuinten päätöksistä julkaistaan järjestelmällisemmin vain valikoidut ylimpien oikeusasteiden (korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden) päätökset. Valikoidut korkeimman oikeuden päätökset ja kannat, joiden tarkoituksena on konsolidoida alempien oikeusasteiden yleisten tuomioistuinten siviili- ja rikosoikeudellista oikeuskäytäntöä, julkaistaan oikeuden päätösten ja kantojen kokoelmassa (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), jota julkaisee Prahassa kustantamo LexisNexis. Valikoidut korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ja lausunnot julkaistaan korkeimman hallinto-oikeuden päätösten kokoelmassa (*Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*), jota julkaisee Prahassa kustantamo ASPI. Alempien oikeusasteiden yleisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöä ei julkaista järjestelmällisesti, vaan vain niiden valikoituja päätöksiä julkaistaan oikeusalan kausijulkaisuissa.

Tärkeä merkitys on perustuslakituomioistuimen ja kummankin korkeimman yleistuomioistuimen sähköisillä tietokannoilla, joista löytyvät näiden tuomioistuinten päätökset kokonaisuudessaan. Ne mahdollistavat haut myös yksittäisten alemman oikeusasteen yleisten tuomioistuinten palvelimilta niiden oikeuskäytännöstä.

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (perustuslakituomioistuimen oikeuskäytäntö)

[judikatura Nejvyššího soudu ČR](#) (korkeimman oikeuden oikeuskäytäntö)

[judikatura Nejvyššího správního soudu](#) (korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntö)

Onko tietokannan käyttö ilmaista?

Tietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Käytössä olevia kaupallisia tietokantoja

[ASPI](#)

[LEXDATA](#)

[LEXGALAXY](#)

[SAGIT](#)

[TORI](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 19/06/2019

Jäsenvaltion oikeus - Tanska

Tämän sivun alkukielistä versiota [da](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoja Tanskan oikeusjärjestyksestä.

Oikeudelliset tietokannat

[Oikeustietoportaali](#) (Retsinformation) on verkkosivusto, jolla jonka kautta kansalaisilla on mahdollisuus tutustua

- lakeihin, hallinnollisiin määräyksiin, sopimuksiin, konsolidoituun lainsäädäntöön
- parlamentin asiakirjoihin
- hallinnollisiin päätöksiin
- oikeusasiamiehen päätöksiin.

Oikeustietoportaali sisältää kaiken 1.1.1985 voimassa olleen lainsäädännön ja kaikki sen jälkeen voimaan tulleet säädökset.

Tietokannan käyttö on **ilmaista**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 19/12/2017

Jäsenvaltion oikeus - Saksa

Tämän sivun alkukielistä versiota [de](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Saksan oikeusjärjestelmästä.

Saksan liittotasavalta on demokraattinen liittovaltio, jossa on perustuslaki. Perusoikeudet ja demokraattisen perustuslaillisen liittovaltion periaatteet ovat Saksan perustuslain keskeinen ydin. Perustuslain noudattamista valvoo liittovaltion perustuslakituomioistuim.

Oikeuslähteet

Kaikkien oikeuslähteiden perustana on Saksan liittotasavallan perustuslaki (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, **Grundgesetz** – ”peruslaki”), jossa

- määritetään valtion perusrakenne ja rakenteelliset peruseriaatteet sekä valtion ylimmät [elimet](#)
- määritellään periaatteet, joilla Saksan parlamentin, liittopäivien (Bundestag), vaalit käydään
- säädetään vapailla vaaleilla valittujen liittopäivien jäsenten asemasta ja oikeuksista
- määritetään, miten liittopäivät järjestäytyvät ja hoitavat tehtäviään.

Oikeudellisten välineiden lajit

Saksan kotimaisen lainsäädännön keskeiset **kirjalliset oikeuslähteet** ovat perustuslaki, lait, asetukset ja määräykset. Lisäksi siihen kuuluu **kirjoittamattomia oikeuslähteitä**, kuten kansainvälisen oikeuden yleiset periaatteet, tapaoikeus ja oikeuskäytäntö (erityisesti liittovaltion perustuslakituomioistuimen ratkaisut).

Saksa on liittovaltio, jossa on 16 osavaltiota (Land). Saksassa sovelletaan siis **liittovaltion lainsäädäntöä** koko liittovaltion alueella ja **osavaltion lainsäädäntöä** vain asianomaisessa osavaltiossa. Jokaisella osavaltioilla on oma perustuslakinsa, ja osavaltioilla on myös liittovaltion perustuslailla säädetyissä rajoissa valta antaa lakeja sekä asetuksia ja määräyksiä.

Liittovaltion ja osavaltioiden **lainsäädäntövallasta** on säädetty yksityiskohtaisesti perustuslaissa. Perustuslain 71–74 §:ssä luetellaan liittovaltion lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat. Muissa asioissa valta on osavaltioilla.

Liittovaltion yksinomainen lainsäädäntövalta

Liittovaltion yksinomaisen lainsäädäntövallan piiriin kuuluvilla aloilla osavaltioilla on valta antaa lainsäädäntöä vain, kun ne valtuutetaan liittovaltion lailla nimenomaisesti näin tekemään (perustuslain 71 §).

Perustuslain 73 §:n mukaan liittovaltiolla on yksinomainen lainsäädäntövalta (muun muassa) seuraavilla **aloilla**: kaikissa ulkopoliittisissa asioissa, puolustusasioissa (myös siviiliväestön suojelemisessa), kansalaisuutta koskevista asioista, liikkumisvapaudessa, passiasioissa, osoitteenmuutos- ja henkilöllisyystodistusasioissa, maahanmuuttoasioissa, maastamutto- ja luovutusasioissa, valuutta- ja raha-asioissa, tulli- ja kauppa-alueen yhtenäisyyttä koskevista asioista, ilmakuljetusasioissa, liittovaltion ja osavaltioiden välistä yhteistyötä rikospoliisin toiminnassa koskevista asioista ja ase- ja räjähdelainäädännössä.

Rinnakkainen lainsäädäntövalta

Rinnakkaisen lainsäädäntövallan aloilla osavaltioilla on oikeus antaa lainsäädäntöä edellyttäen, ettei liittovaltio käytä lainsäädäntövaltaansa samalla alalla (perustuslain 72 §). Rinnakkaisen lainsäädäntövallan **aloja** ovat siviili-, rikos- ja liikennelainsäädäntö sekä yhdistymislainsäädäntö, ulkomaalaisten asumiseen ja sijoittautumiseen liittyvä lainsäädäntö, talousasioihin liittyvä lainsäädäntö, työlainsäädäntö ja kuluttajansuojan tietyt näkökohdat. Perustuslain 74 §:ssä rinnakkaisen lainsäädäntövallan piiriin kuuluviksi luetelluissa tietyissä asioissa liittovaltiolla on oikeus antaa lainsäädäntöä vain, mikäli koko liittovaltion kattava sääntely on kansallisen edun vuoksi välttämätöntä yhtenäisten elinolojen aikaansaamiseksi koko liittovaltion alueella tai oikeudellisen ja taloudellisen yhtenäisyyden ylläpitämiseksi.

Osavaltion lait eivät saa olla ristiriidassa liittovaltion lakien kanssa. Perustuslain 31 §:n mukaan **liittovaltion laki saa etusijan osavaltion lakiin nähden**. Tätä periaatetta sovelletaan ristiriidassa olevien oikeussäännösten hierarkkisesta asemasta riippumatta siten, että esimerkiksi liittovaltion asetus saa etusijan osavaltion perustuslakiin verrattuna.

Normihierarkia

Perustuslaki on kansallisen normihierarkian huipulla. Se ylittää kaikki muut kotimaiset oikeuslähteet ja on – kuten perustuslaki yleensä – koko Saksan oikeusjärjestelmän perusta. Jokaisen Saksassa annetun oikeussäännöksen on oltava sekä muodollisesti että aineellisesti perustuslain mukainen. Perustuslain 20 artiklan 3 momentissa säädetäänkin, että perustuslaillinen järjestys velvoittaa lainsäädäntövaltaa, ja laki ja oikeus velvoittavat toimeenpano- ja tuomiovaltaa. Lisäksi lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan käyttäjiä velvoittavat erityisesti perustuslain 1–19 §:ssä säädetty oikeudet, jotka ovat välittömästi sovellettavaa oikeutta (1 §:n 3 momentti). **Perustuslain etusijan** varmistaa viime kädessä liittovaltion perustuslakituomioistuimien.

Perustuslain 79 §:n 2 momentin mukaan perustuslakia voidaan **muuttaa** vain liittopäivien jäsenten kahden kolmasosan enemmistöllä ja liittoneuvoston (Bundesrat) äänen kahden kolmasosan enemmistöllä. Osavaltiot osallistuvat liittoneuvoston välityksellä lainsäädäntö- ja hallintotyöhön liittovaltiossa sekä Euroopan unionia koskevista asioista. Muutamia perustuslain tärkeimpiä kohtia – esimerkiksi liittovaltion jakamista osavaltioihin, osavaltioiden periaatteellista lainsäädäntöprosessiin osallistumista ja 1–20 §:ssä säädettyjä periaatteita – ei voi muuttaa lainkaan (79 §:n 3 momentti).

Kansainvälisen oikeuden yleiset säännöt sijoittuvat perustuslain sekä liittovaltion ja osavaltioiden lainsäädännön väliin. Perustuslaissa säädetään nimenomaisesti, että kansainvälisen oikeuden yleiset säännöt ovat oleellinen osa liittovaltion lainsäädäntöä ja etusijalla liittovaltion lainsäädäntöön nähden ja luovat välittömästi oikeuksia ja velvollisuuksia liittovaltion alueella asuville henkilöille (25 §). Näihin kansainvälisen oikeuden yleisiin sääntöihin, joilla on oikeusvaikutusta yksilöihin (ei vain valtion), kuuluvat esimerkiksi asianmukaisen oikeussuojan takaaminen ulkomaalaisille ja ”erityissääntö”, jonka mukaan luovuttavan ulkovoiman suostumus henkilön luovuttamiseen rajoittaa rikosoikeudellista menettelyä.

Perustuslain alapuolella ovat **lait**. Liittovaltion lainsäädäntövalta suhteessa osavaltioihin on lueteltu yksityiskohtaisesti perustuslaissa (71–74 §). Liittopäivät hyväksyy lait yhdessä liittoneuvoston kanssa. Lakiehdotuksen **liittopäiville** antaa liittovaltion hallitus, liittoneuvosto tai liittopäivät (poliittinen ryhmä tai 5 prosenttia jäsenistä). Perustuslaissa määritetään tapaukset, joissa lain lopullinen hyväksyminen liittopäivillä edellyttää **liittoneuvoston** hyväksyntää (nykyisin näitä tapauksia on noin 45 prosenttia kaikista laeista [liittoneuvoston](#) verkkosivustolla julkaistujen tilastojen mukaan). Muissa liittopäivien hyväksymissä laeissa liittoneuvostolla on oikeus vain vastustaa liittopäivien antamaa lakiehdotusta, ja liittopäivät voi puolestaan hylätä vastalauseen. Jos liittopäivät ja liittoneuvosto ovat erimielisiä, voidaan nimetä yhteinen lakiehdotuksia tarkasteleva valiokunta (niin kutsuttu sovitteluvaliokunta), johon kuuluu yhtä monta jäsentä sekä liittopäiviltä että liittoneuvostosta (nykyisin 16 jäsentä kummastakin). Sovitteluvaliokunnan tehtävänä on laatia ehdotuksia, joilla yksimielisyys saataisiin aikaan, mutta se ei voi tehdä itse päätöksiä liittopäivien ja liittoneuvoston puolesta.

Asetukset sijoittuvat lakien alapuolelle, ja niitä voivat antaa liittohallitus, liittovaltion ministeri tai osavaltion hallitus. **Määräykset** sijoittuvat asetusten alapuolelle, ja niitä voi antaa julkisoikeudellinen elin (esimerkiksi kunta).

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Saksan lait tehdään maan parlamenteissa. Liittopäivät (Bundestag) on tärkein lainsäädäntöelin. Se tekee päätökset kaikista laeista, jotka kuuluvat Saksan liittovaltion toimivaltaan lainsäädäntömenettelyssä, johon myös liittoneuvosto (Bundesrat) osallistuu.

Liittoneuvosto, liittohallitus ja liittopäivien jäsenet ja poliittiset ryhmät voivat esittää uusia tai tarkistettuja lakeja liittopäiville **lakiehdotuksina**. Lakiehdotuksista keskustellaan, ne käsitellään ja niistä äänestetään liittopäivillä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Saksan liittovaltiojärjestelmässä osavaltioilla on huomattavasti valtion toimivaltaa, ja näin ollen myös liittoneuvosto osallistuu lainsäädännön antamiseen. **Kaikki lait annetaan liittoneuvostolle äänestettäväksi**, ja liittoneuvosto voi – ehdotetun lain luonteen mukaan – saada jotkin lakiehdotukset jopa hylättyä.

Lisätietoja on saatavissa [liittopäivien](#) verkkosivustolla.

Säättämismenettely

Lakien hyväksyminen

Liittohallitus laatii valtaosan lakiehdotuksista ja keskusteltaviksi tulevista asiakirjoista. Keskushallinnon toimeenpanovallan käyttäjänä sillä on eniten kokemusta lainsäädännön täytäntöönpanosta ja suoraa tietoa siitä, mitä uusia säädöksiä käytännössä tarvitaan.

Liittohallituksen lisäksi myös liittoneuvostolla ja liittopäivien jäsenillä on oikeus **tehdä aloitteita**, joista voi syntyä uusia säädöksiä.

Liittohallituksen tai liittoneuvoston oikeus tehdä aloitteita

Jos liittohallitus haluaa muuttaa lakia tai antaa uuden lain, liittokanslerin on ohjattava lakiehdotus ensin **liittoneuvostolle**.

Liittoneuvostolla on tämän jälkeen yleensä kuusi viikkoa aikaa esittää lakiehdotuksesta huomautuksensa, joihin hallitus voi vuorostaan vastata kirjallisesti. Tämän jälkeen liittokansleri vie lakiehdotuksen ja liittoneuvoston esittämät huomautukset liittopäivien käsiteltäväksi. Menettelystä poiketen **talousarvioesitystä koskeva laki** toimitetaan samanaikaisesti liittoneuvostolle ja liittopäiville.

Vastaavaa menettelyä sovelletaan, kun liittoneuvosto tekee lakialoitteen. Kun liittoneuvoston jäsenten enemmistö on äänestänyt lakiehdotuksen puolesta, lakiehdotus menee ensin liittohallitukselle, joka liittää siihen huomautuksensa tavallisesti kuuden viikon kuluessa. Tämän jälkeen lakiehdotus toimitetaan liittopäiville.

Liittopäivien oikeus tehdä aloitteita

Lakiesityksen voi tehdä myös liittopäivien jäsen, jolloin esityksen on saatava taakseen joko **vähintään yksi poliittinen ryhmä** tai **vähintään viisi prosenttia liittopäivien jäsenistä**.

Näin tehtyjä lakiehdotuksia ei tarvitse toimittaa ensin liittoneuvostolle. Tästä syystä hallitus järjestää joskus erityisen **kiireelliset lakiehdotukset** niin, että aloitteen tekevät sen poliittiset ryhmät liittopäivillä.

Painettujen asiakirjojen jakaminen

Ennen kuin lakiehdotusta voidaan käsitellä liittopäivillä, se on toimitettava ensin liittopäivien puhemiehelle, minkä jälkeen hallinto kirjaa ja painaa lakiehdotuksen.

Tämän jälkeen lakiehdotus jaetaan kaikille liittopäivien ja liittoneuvoston jäsenille ja liittovaltion ministereille liittopäivien painettuna asiakirjana (Bundestagsdrucksache).

Kun lakiehdotus on otettu **täysistunnon asialistalle**, käsittelyn ensimmäinen vaihe parlamentissa on päättynyt. Tämän jälkeen lakiehdotus **voidaan esitellä virallisesti** liittopäivillä.

Kolme käsittelyä täysistunnossa

Lakiehdotuksista keskustellaan kolme kertaa liittopäivien täysistunnossa. Keskusteluja kutsutaan lakiehdotuksen käsittelyiksi.

Ensimmäisessä käsittelyssä käydään keskustelua vain, jos tästä on sovittu vanhojen neuvostossa (Ältestenrad; liittopäivien erityinen toimeenpanoelin) tai jos jokin poliittinen ryhmä on sitä pyytänyt. Useimmiten näin tapahtuu silloin, kun lakihanke on erityisen ristiriitainen tai yleisesti erittäin kiinnostava.

Ensimmäisen käsittelyn päätavoite on **nimetä yksi tai useampi valiokunta** käsittelemään lakiehdotusta ja valmistelevaan sitä toista käsittelyä varten. Tämä tehdään vanhojen neuvoston antamien suositusten perusteella.

Jos valiokuntia nimitään useampia kuin yksi, yhdelle valiokunnalle annetaan päävastuu asian käsittelystä, ja se on vastuussa lakiehdotuksen käsittelystä parlamentissa. Muilta valiokunnilta pyydetään lausunnot lakiehdotuksesta.

Lainsäädäntötyö valiokunnissa

Yksityiskohtainen lainsäädäntötyö hoidetaan pysyvissä valiokunnissa, joihin kuuluu jäseniä kaikista poliittisista ryhmistä. Valiokunnan jäsenet tutustuvat aineistoon ja keskustelevat siitä kokouksissaan. Myös asiantuntijoita ja eturyhmien edustajia voidaan kutsua julkisiin kuulemisiin.

Valiokunnissa tapahtuvan työn ohella poliittiset ryhmät muodostavat **työryhmiä**, joissa tarkastellaan asiaan liittyviä kysymyksiä ja määritetään ryhmien kantoja.

On tavallista, että poliittisten ryhmien välille syntyy valiokunnissa kytköksiä. Suurin osa lakiehdotuksista saadaan tarkistettua enemmän tai vähemmän perusteellisesti hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden poliittisten ryhmien yhteistyössä.

Valiokuntakäsittelyn päätyttyä lakiehdotuksesta päävastuussa oleva valiokunta **esittää täysistunnolle mietinnön** valiokuntakäsittelyn kulusta ja tuloksista. Sen suositama päätös on seuraavaksi käytävän täysistunnon toisen käsittelyn perusta.

Keskustelu toisessa käsittelyssä

Ennen toista käsittelyä kaikille jäsenille annetaan painetussa muodossa julkaistu **päätössuositus**. Jäsenet valmistautuvat siis keskusteluun huolellisesti. Poliittiset ryhmät yhtenäistävät kantojaan vielä omissa kokouksissaan ennen keskustelua esiintyneeseen yhtenäisenä rintamana toisessa käsittelyssä, joka on julkinen.

Yleiskeskustelun jälkeen kaikkia lakiehdotukseen sisältyviä säännöksiä voidaan käsitellä yksitellen. Yleensä täysistunto siirtyy kuitenkin suoraan äänestämään lakiehdotuksesta kokonaisuutena.

Kuka tahansa liittopäivien jäsenistä voi esittää **muutosehdotuksen**, joka käsitellään välittömästi täysistunnossa. Jos täysistunto hyväksyy muutoksia, lakiehdotuksesta on painettava uusi versio, joka on jaettava jäsenille ennen kolmatta käsittelyä. Tätä menettelyä voidaan kuitenkin tyypistää läsnä olevien jäsenten kahden kolmasosan suostumuksella. Tällöin kolmas käsittely voidaan aloittaa välittömästi.

Äänestäminen kolmannessa käsittelyssä

Kolmannessa käsittelyssä käydään keskustelu vain, jos poliittinen ryhmä tai vähintään 5 prosenttia liittopäivien jäsenistä sitä pyytää.

Yksittäiset jäsenet eivät voi enää tässä vaiheessa esittää muutosehdotuksia, mutta sen sijaan poliittinen ryhmä tai ryhmä, johon kuuluu 5 prosenttia liittopäivien jäsenistä, voi sellaisen esittää. Muutosehdotuksia voi tehdä vain toisessa käsittelyssä hyväksytyistä muutoksista.

Lopullinen äänestys pidetään kolmannen käsittelyn päätteeksi. Kun liittopäivien puhemies pyytää äänestämään lakiehdotuksen puolesta, sitä vastaan tai tyhjää, jäsenet äänestävät nousemalla seisomaan.

Kun lakiehdotus on saanut tarvittavan enemmistön liittopäivien täysistunnossa, se toimitetaan liittoneuvostolle lakina.

Liittoneuvoston hyväksyntä

Osavaltiot osallistuvat jokaisen lain laatimiseen liittoneuvoston välityksellä. Liittoneuvoston oikeudet osallistua lainsäädäntöprosessiin onkin määritelty tarkasti.

Liittoneuvosto ei voi tehdä muutoksia liittopäivien hyväksymään lakiin. Jos se ei kuitenkaan hyväksy lakia, se voi pyytää **sovitteluvaliokunnan** koolle kutsumista. Sovitteluvaliokunnassa on yhtä monta jäsentä liittopäiviltä ja liittoneuvostosta.

Joissakin lakiehdotuksissa liittoneuvoston hyväksyntä on pakollinen. Näitä ovat esimerkiksi osavaltioiden varainhoitoon ja hallintovaltaan vaikuttavat lait.

Kun on kyse lakiehdotuksesta, josta liittoneuvosto voi esittää vain vastalauseen, liittopäivät voi saattaa lain voimaan, vaikkei sovitteluvaliokunnassa päästäisi sovintoon asiasta. Tämä edellyttää kuitenkin uutta äänestystä, jossa liittopäivien on hyväksyttävä lakiehdotus ehdottomalla enemmistöllä.

Voimaantulo

Kun liittopäivät ja liittoneuvosto ovat hyväksyneet lakiehdotuksen, ehdotuksen on käytävä läpi vielä muutamia vaiheita ennen voimaantuloa.

Hyväksytyt laki painetaan ja toimitetaan **liittokanslerille** ja asiasta vastaavalle **liittovaltion ministerille**, jotka **allekirjoittavat** sen.

Tämän jälkeen laki toimitetaan liittopresidentille allekirjoitettavaksi. Liittopresidentti tutkii, onko laki annettu **perustuslain mukaisesti** ja ettei siinä ole perustuslain kanssa ilmeisessä ristiriidassa olevia kohtia. Kun nämä tarkistukset on tehty, liittopresidentti allekirjoittaa lain ja määrää sen julkaistavaksi liittovaltion virallisessa lehdessä (**Bundesgesetzblatt**).

Tällöin laki varsinaisesti annetaan. Jos laissa ei mainita erityistä voimaantulopäivää, laki tulee voimaan 14. päivänä siitä päivästä, jona sen sisältävä liittovaltion virallinen lehti julkaistaan.

Lisätietoja on saatavissa Saksan liittopäivien ([Bundestag](#)) verkkosivustolla.

Oikeudelliset tietokannat

[JURIS](#) on Saksan oikeusministeriön saksankielinen lainsäädäntötietokanta, jossa on saatavissa muun muassa **liittovaltion lainsäädännön** ajantasaistettu voimassa oleva versio. Lisäksi tietokantaan sisältyvät kaikki aiemmat versiot sekä lait, jotka on julkaistu mutta jotka eivät ole vielä tulleet voimaan.

Tietokannassa on myös Saksojen **yhdistymissopimus**, ja sellaisia entisen Saksan liittotasavallan lakeja, joita sovelletaan vielä nykyisessäkin Saksan liittotasavallassa.

Osavaltioiden lait sisältyvät tietokantaan kokonaisina ja ajantasaistettuina Bremenin ja Berliinin lainsäädäntöä lukuun ottamatta.

Joitakin lakeja on saatavissa myös englanniksi:

- [siviililaki](#) (BGB)
- [rikoslaki](#) (StGB)
- osia [siviililain voimaannolaista](#)(EGBGB).

Tietokannan käyttö **ei ole ilmaista**.

Kaksi lainsäädäntötietokantaa, joihin sisältyvät lähes kaikki liittovaltion lait (ja asetukset), ovat asiasta kiinnostuneiden kansalaisten saatavissa maksutta [Gesetze im Internet](#) verkkosivustolla ja [oikeusministeriöstä](#). Molempia tietokantoja pitää yllä Saksan oikeusministeriö yhdessä Juris GmbH:n kanssa.

Lisäksi Saksan sisäministeriö on perustanut yhdessä Juris GmbH:n kanssa [tietokannan liittovaltion säädösten julkaisemiseksi](#).

Linkkejä

[Saksan liittohallitus](#)

[Liittovaltion säädösten julkaiseminen](#)

[Siviililain voimaannolaki](#)

[Rikoslaki](#)

[Siviililaki](#)

[Liittopäivät](#)

[Elimet](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 20/02/2013

Jäsenvaltion oikeus - Viro

Tämän sivun alkukielistä versiota [et](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla kerrotaan Viron oikeusjärjestyksestä ja luodaan yleissilmäys Viron lainsäädäntöön.

Oikeuslähteet

Viron oikeusjärjestys noudattaa mannereurooppalaista perinnettä (siviilioikeusjärjestelmä). Tärkeimpiä oikeuslähteitä ovat kirjoitetut oikeudelliset välineet, kuten perustuslaki, kansainväliset sopimukset, lait ja asetukset.

Oikeuslähteisiin kuuluvat myös ylimpänä oikeusasteena toimivan korkeimman oikeuden (Riigikohus) oikeudelliset tulkinnat ja asiantuntijoiden esittämät huomautukset (esim. perustuslain kommentein varustettu laitos).

Virossa tunnustetaan yleiset oikeusperiaatteet ja -säännöt.

Oikeudellisten välineiden lajit

Perustuslaki – perustuslain 3 §:n ensimmäisen momentin mukaan valtiovaltaa käytetään vain perustuslain ja sen kanssa sopusoinnussa olevien lakien perusteella.

Lait – perustuslain 65 §:n mukaan lakeja säätää Riigikogu (Viron parlamentti), joka käyttää lainsäädäntövaltaa. Perustuslain 104 §:n mukaan lait on jaettu perustuslaillisiin lakeihin, joiden hyväksyminen edellyttää Riigikogun jäsenten ehdotonta enemmistöä (51 jäsenen 101 jäsenestä täytyy äänestää lain hyväksymisen puolesta), ja lakeihin, joiden hyväksyminen edellyttää yksinkertaista enemmistöä (läsnä olevien Riigikogun jäsenten enemmistö äänestää hyväksymisen puolesta).

Asetus – perustuslain 87 ja 94 §:n mukaan tasavallan hallituksella ja ministereillä on oikeus antaa lain nojalla ja sen täyttämiseksi asetuksia. Asetus on varsinaisesti perussäädös. Asetuksia voidaan antaa vain laissa määritetyn rajallisen toimivallan perusteella. Tasavallan hallituksen ohella oikeus antaa asetuksia on annettu myös muille riippumattomille oikeudellisille yksiköille – julkisoikeudellisille oikeushenkilöille (yliopistot) ja julkisille elimille. Asetuksia saavat antaa perustuslain 154 §:n ensimmäisen momentin mukaan myös paikalliset itsehallintoelimet ja 111 §:n nojalla Viron keskuspankki (Eesti Pank).

Hallinnollinen määräys – yksittäinen hallintotoimi, jossa julkisoikeudellinen hallintoelin päättää yksittäisistä oikeudellisista kysymyksistä. Perustuslain 87 §:n 6 momentin mukaan tasavallan hallitus antaa lain nojalla ja sen täyttämiseksi hallinnollisia määräyksiä. Myös pääministerillä, maaherroilla ja paikallisen itsehallinnon yksiköillä (kunnilla ja kaupungeilla) on oikeus antaa hallinnollisia määräyksiä.

Päätös – yksittäinen hallintotoimi, joka on annettu hallinnollisen kanteen tai valituksen perusteella tai jolla määrätään seuraamuksia. Päätöksiä tekevät myös Riigikogu, paikallishallinnon valtuustot, kansallinen keskusvaalilautakunta ja tuomioistuimet.

Määräys – perustuslain 94 §:n mukaan ministerit antavat lain nojalla ja sen täyttämiseksi määräyksiä. Määräykseen sisältyvät yleiset velvoittavat menettelysäännöt, jotka koskevat ministeriössä työskentelyyn liittyviä asioita tai joissa määrätään ministeriön toimivaltaan kuuluvien valtiollisten elinten rakenne ja toiminnan järjestäminen.

Kansainväliset sopimukset ja Euroopan unionin lainsäädännön ensisijaisuus – perustuslain 3 §:n ensimmäisen momentin mukaan kansainvälisen oikeuden yleisesti hyväksytyt periaatteet ja normit ovat Viron oikeusjärjestelmän erottamaton osa. Perustuslain 123 §:ssä säädetään, ettei Viron tasavalta solmi valtiosopimuksia, jotka ovat ristiriidassa perustuslain kanssa. Perustuslain täydentämisestä annetussa laissa vahvistetaan Euroopan unionin lainsäädännön ensisijaisuutta koskeva periaate. Lain 2 §:ssä säädetään, että Viron kuuluessa Euroopan unioniin sovelletaan Viron tasavallan perustuslakia ottaen huomioon liittymissopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvoitteet.

Tasavallan presidentin antama määräys – kun Riigikogu ei pääse kokoontumaan, voi tasavallan presidentti pakottavien valtiollisten tarpeiden vallitessa antaa lain asemassa olevia määräyksiä. Niissä on oltava myös Riigikogun puhemiehen ja pääministerin allekirjoitukset. Kun Riigikogu on kokoontunut, tasavallan presidentti esittää antamansa määräykset parlamentille, joka hyväksyy välittömästi lain niiden vahvistamisesta tai kumoamisesta. Tasavallan presidentin määräyksellä ei saa säätää, muuttaa eikä kumota perustuslakia eikä perustuslain 104 §:ssä tarkoitettuja lakeja, lakeja, joilla säädetään valtiollisista veroista, eikä valtion talousarviota.

Oikeudellisten välineiden hierarkia

Kirjoitettujen oikeudellisten välineiden hierarkia on seuraava: perustuslaki, perustuslain nojalla annetut lait, lain nojalla annetut asetukset. Perussäädösten ohella on myös yksittäisiä säädöksiä, jotka on annettu lain nojalla ja jotka ovat hierarkiassa lakien ja asetusten alapuolella. Kunkin tason oikeudellisten välineiden on oltava ylemmän tason välineiden mukaisia.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Viron toimielinjärjestelmä noudattaa vallanjaon ja tasapuolisuuden periaatetta (perustuslain 4 §).

Lainsäädäntövaltaa käyttää Riigikogu. Lain säätämisen voivat panna vireille tasavallan hallitus, Riigikogun jäsenet, parlamentin puolueyhymät, parlamentin valiokunnat ja tasavallan presidentti. Tasavallan presidentti voi tehdä aloitteen vain perustuslain muuttamiseksi. Riigikogu keskustelee lakiesityksestä ja päättää joko hyväksyä tai hylätä sen.

Toimeenpanovalta kuuluu tasavallan hallitukselle. Useimmissa tapauksissa hallitus esittää lakiesitykset Riigikogulle. Ministerit esittelevät lakiesitykset hallitukselle, ja ministeriöt neuvottelevat kaikesta hallitukselle esitettävästä lainsäädännöstä (lait, asetukset ja muut asiakirjat).

Oikeuskansleri ja valtion päätilintarkastaja osallistuvat puheoikeuksin tasavallan hallituksen istuntoihin. Heidän ehdotuksensa eivät sido hallitusta, mutta heidän suosituksensa ja ehdotuksensa otetaan usein huomioon. Jos oikeuskansleri ja valtion päätilintarkastaja katsovat tarpeelliseksi, he voivat esittää ehdotuksensa suoraan lakiesitystä käsittelevälle parlamentin valiokunnalle. Perustuslain 139 §:n mukaan oikeuskansleri analysoi kaikki hänelle esitetyt lainsäädäntömuutoksia, uusien lakien säätämistä ja valtion virastojen työtä koskevat ehdotukset sekä antaa tarvittaessa Riigikogulle lausunnon. Jos oikeuskansleri katsoo, että lainsäädäntövaltan tai toimeenpanovaltan taikka paikallisen itsehallintoelimen säädös on ristiriidassa perustuslain tai lain kanssa, hän ehdottaa säädöksen hyväksyneelle elimelle sen saattamista perustuslain tai lain mukaiseksi 20 päivässä. Jollei säädöstä ole 20 päivässä saatettu yhdenmukaiseksi perustuslain tai lain kanssa, oikeuskansleri esittää korkeimmalle oikeudelle kyseisen säädöksen mitätöimistä (perustuslain 142 §).

Tasavallan presidentti vahvistaa Riigikogun hyväksymät lait tai kieltäytyy vahvistamasta niitä. Jälkimmäisessä tapauksessa tasavallan presidentti lähettää lain perustellulla päätöksellään Riigikogulle uudelleen käsiteltäväksi ja päätettäväksi.

Oikeusministeriö julkaisee hyväksytyt lait Viron virallisessa lehdessä, *Riigi Teatajassa*, kun tasavallan presidentti on vahvistanut ne.

Lainsäädäntömenettely

Lainsäädäntömenettely Riigikogussa käsittää seuraavat vaiheet:

- lakiesityksen tekeminen
- lakiesityksen käsittely
- lakiesityksen hyväksyminen
- hyväksytyin lain vahvistaminen ja julkaiseminen.

Lakiesityksen tekeminen

Perustuslain 103 §:n mukaan lain säätämisen voivat panna vireille tasavallan hallitus, Riigikogun jäsenet, parlamentin puolueyhymät, parlamentin valiokunnat ja tasavallan presidentti. Presidentti voi tehdä esityksen vain perustuslain muuttamiseksi. Lakiesityksen on oltava Riigikogun puhemiehistön ja tasavallan hallituksen hyväksymien teknisten sääntöjen mukainen. Riigikogun puhemiehistö ohjaa lakiesityksen asiasta vastaavaan parlamentin pysyvään valiokuntaan.

Lakiesityksen käsittely

Lakiesityksen valmistelusta Riigikogun täysistuntoa varten vastaa jokin parlamentin pysyvistä valiokunnista (oikeudellisten asioiden valiokunta, perustuslakivaliokunta, talousvaliokunta jne.) Asiasta vastaavan valiokunnan ehdotuksesta lakiesitys lisätään Riigikogun täysistunnon esityslistalle.

Riigikogun sisäisiä sääntöjä ja työjärjestystä koskevan lain mukaisesti lakiesityksen ensimmäinen käsittely on järjestettävä seitsemän Riigikogun täysistuntoviikon kuluessa siitä, kun se on hyväksytty valiokunnassa. Lakiesityksistä keskustellaan Riigikogun täysistunnossa kolmessa käsittelyssä, joista ensimmäisessä keskustellaan lakiesityksen yleisistä periaatteista. Jos asiasta vastaava valiokunta tai jokin puolueyhymä ei esitä neuvotteluissa lakiesityksen hylkäämistä, ensimmäisen käsittelyn päätteeksi ei toimiteta äänestystä. Ensimmäisen käsittelyn jälkeen Riigikogun, valiokuntien ja puolueyhymien jäsenillä on 10 työpäivää aikaa ehdottaa lakiesitykseen muutoksia. Jos asiasta vastaava valiokunta niin ehdottaa, Riigikogun puhemies voi asettaa muutosten ehdottamiselle tästä poikkeavan määräajan.

Asiasta vastaava valiokunta tarkastelee kaikkia ehdotettuja muutoksia ja päättää, otetaanko ne huomioon laadittaessa esityksen uutta tekstiä. Asiasta vastaava valiokunta laatii esityksestä toista käsittelyä varten uuden version, johon sisältyvät kaikki hyväksytyt muutokset ja valiokunnan itse mahdollisesti tekemät tarkistukset. Se laatii toista käsittelyä varten myös perustelut, joihin sisältyy lakiesityksen käsittelyyn liittyviä tietoja, kuten syyt ehdotettujen muutosten hyväksymiseen tai hylkäämiseen sekä lakiesityksen tekijän tai esittelijän, menettelyyn osallistuvien asiantuntijoiden ja muiden mahdollisten henkilöiden näkemykset asiasta.

Lakiesitys otetaan esityslistalle toista käsittelyä varten asiasta vastaavan valiokunnan ehdotuksesta. Riigikogun puhemiehistön, asiasta vastaavan valiokunnan tai lakiesityksen tekijän ehdotuksesta Riigikogu keskeyttää lakiesityksen toisen käsittelyn siitä

äänestämättä. Jos puolueyhmä ehdottaa käsittelyn keskeyttämistä, asiasta äänestetään. Jos lakiesityksen toinen käsittely keskeytetään, lakiesitykseen voidaan silti ehdottaa muutoksia. Jos toista käsittelyä Riigikogussa ei keskeytetä, se katsotaan päättyneeksi, ja lakiesitys lähetetään kolmanteen käsittelyyn.

Riigikogun päätösesityksestä voidaan äänestää toisen käsittelyn päättymisen jälkeen.

Asiasta vastaava valiokunta laatii lakiesityksen lopullisen tekstin kolmatta käsittelyä varten tekemällä siihen kielellisiä ja teknisiä parannuksia sen jälkeen, kun toinen käsittely on päättynyt. Asiasta vastaava valiokunta voi laatia kolmatta käsittelyä varten perustelut, joissa esitetään pääpiirteittäin toisen käsittelyn päättymisen jälkeen tehdyt muutokset. Lakiesityksen kolmannessa käsittelyssä aloitetaan neuvottelut, joissa puolueyhmiiden edustajat esittävät näkemyksiään. Kolmannessa käsittelyssä lakiesityksestä toimitetaan lopullinen äänestys.

Hyväksyminen

Lait ja Riigikogun päätökset hyväksytään Riigikogun julkisissa äänestyksissä. Lopullinen äänestys toimitetaan lakiesitysten kolmannessa käsittelyssä. Perustuslain 104 §:ssä säädetään, miten monen Riigikogun jäsenen on äänestettävä lain puolesta, jotta se voidaan hyväksyä:

- perustuslaillisten lakien eli sellaisten lakien osalta, joiden hyväksyminen edellyttää Riigikogun jäsenten ehdotonta enemmistöä, 51 jäsenen Riigikogun 101 jäsenestä on äänestettävä lain hyväksymisen puolesta
- yksinkertaista enemmistöä edellyttävien lakien osalta vaaditaan, että enemmistö läsnä olevista Riigikogun jäsenistä kannattaa lain hyväksymistä.

Kun laki tai Riigikogun päätös on hyväksytty, Riigikogun puhemies tai hänen poissa ollessaan istuntoa johtanut Riigikogun varapuhemies allekirjoittaa sen viimeistään viidentenä työpäivänä siitä, kun laki tai päätös on hyväksytty.

Vahvistaminen

Kun laki on hyväksytty ja allekirjoitettu, se lähetetään tasavallan presidentin vahvistettavaksi. Laki tulee voimaan kymmenentenä päivänä sen jälkeen kun se on julkaistu *Riigi Teatajassa*, ellei kyseisessä laissa ole säädetty muuta määräaikaa.

Oikeudellisten välineiden julkaiseminen

Tärkeimmät oikeudelliset välineet ja kansainväliset sopimukset julkaistaan *Riigi Teatajassa*. Lait ja asetukset saavat lainvoiman vasta kun ne on julkaistu *Riigi Teatajassa*.

 [Riigi Teataja](#) on keskeisin Viron lainsäädäntöä koskeva tietokanta.

Oikeusministeriö on vastannut 1.1.2011 lähtien oikeudellisten välineiden julkaisemisesta *Riigi Teatajassa*.

Lyhyt kuvaus sisällöstä

Lait, kansalliset asetukset, kansainväliset sopimukset, Riigikogun päätöslauselmat, tasavallan hallituksen määräykset ja muut tärkeät oikeudelliset välineet ja asiakirjat julkaistaan *Riigi Teatajassa*.

Suurin osa vuodesta 1990 lähtien hyväksytyistä välineistä on saatavissa *Riigi Teatajassa*.

Viralliset lakien konsolidoidut tekstit, hallituksen asetukset ja määräykset, ministerien määräykset, Viron keskuspankin pääjohtajan määräykset sekä kansallisen keskusvaalilautakunnan määräykset on julkaistu *Riigi Teatajassa* 1.6.2002 lähtien. Aina näitä välineitä muutettaessa laaditaan uusi konsolidoitu teksti, johon sisältyvät muutokset ja joka julkaistaan samanaikaisesti varsinaisen muutossäädöksen ja sen voimassaoloa koskevien tietojen kanssa.

Tietokannassa voi tarkastella tietynä ajankohtana voimassa olevia tai olleita konsolidoituja tekstejä. Myös mahdollisia uusia versioita näistä välineistä voi tarkastella. Jokaisesta konsolidoidun tekstin versiosta pääsee linkin kautta edelliseen ja seuraavaan versioon. Näin käyttäjä voi siirtyä konsolidoidun tekstin versiosta seuraavaan ja päinvastoin.

Käyttäjällä on mahdollisuus vertailla saman välineen eri konsolidoituja tekstejä ja näin nähdä, mitä muutoksia siihen on tehty.

Konsolidoidussa tekstissä olevien linkkien kautta pääsee lain nojalla annettuihin asetuksiin ja niistä puolestaan siihen lain säännökseen, jonka nojalla asetukset on annettu.

Riigi Teatajassa oikeudellisiin välineisiin lisätään myös tietoa niitä koskevasta menettelystä, kuten perustelut (linkit kuulemismenettelyä koskevaan tietokantaan ja Riigikogun menettelyyn), yhteydet Euroopan unionin lainsäädäntöön, tuomioistuinten ratkaisuja, käännöksiä ja muita lisätietoja, joita oikeudellisen välineen ymmärtäminen vaatii.

Kuka tahansa voi luoda oman käyttäjäportaalin, jossa voidaan lisätä oikeudellisia välineitä omaan linkkikokoelmaan ja pyytää saada portaalin kautta sähköpostitse tiedon uusista oikeudellisista välineistä ja mahdollisista lisätiedoista.

Onko Viron lainsäädäntötietokannan käyttö ilmaista?

Riigi Teatajan ja kaikkien oikeudellisten tietopalvelujen käyttö on **ilmaista**.

Kaikilla asiasta kiinnostuneilla on mahdollisuus käyttää *Riigi Teatajaa* paikallishallinnon virastoissa ja yleisissä kirjastoissa (joita on noin 600). Käyttäjiä myös opastetaan oikeudellisten välineiden hakemisessa. Käyttäjät saavat tulostaa aineistoa maksutta enintään 20 sivua.

Taustatietoja Viron lainsäädäntötietokannasta

 Riigi Teataja on Viron tasavallan virallinen lehti, ja se on ilmestynyt 27.11.1918 lähtien. Sen julkaiseminen lopetettiin vuonna 1940 mutta aloitettiin uudelleen vuonna 1990.

Riigi Teataja on julkaistu Internetissä vuodesta 1996 lähtien, ja 1.6.2002 sähköiselle versiolle annettiin myös virallisen julkaisun asema.

Riigi Teataja on ilmestynyt 1.6.2010 lähtien vain sähköisessä muodossa virallisena sähköisenä julkaisuna. Se ei ole ilmestynyt enää paperilehtenä sen jälkeen.

Marraskuussa 2010 otettiin käyttöön uusi käyttäjäystävällisempi IT-järjestelmä, joka tarjoaa aiempaa enemmän oikeudellista tietoa. IT-järjestelmä kehitettiin valtionkanslian johdolla, ja siinä käytettiin Euroopan aluekehitysrahaston myöntämiä varoja.

Riigi Teatajan uutta IT-järjestelmää kehitettäessä luodaan yhteys EU:n N-Lex-portaaliin.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 17/03/2017

Jäsenvaltion oikeus - Irlanti

Tämän sivun alkukielistä versiota [en](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla kerrotaan Irlannin oikeusjärjestelmästä.

 Irlannin oikeusjärjestelmä perustuu lukuisiin eri oikeuslähteisiin, ja siinä noudatetaan ennakkotapausoikeuden (common law) periaatteita. Irlannin nykyinen perustuslaki (Bunreacht na hÉireann), joka tuli voimaan 29. joulukuuta 1937, on valtion oikeusjärjestyksen keskeisin säädös. Perustuslain 15 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään, että lainsäädäntövalta on ainoastaan ja yksinomaan parlamentilla (Oireachtas). Perustuslain 34 §:n 1 momentissa säädetään myös, että oikeutta jakavat lakisääteiset tuomioistuimet, joiden johdossa ovat perustuslain määräysten mukaisesti nimitetyt tuomarit.

Perustuslaissa säädetään lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan erottamisesta vallan kolmijako-opin mukaisesti. Näin ollen yksikään näistä valtion toimielimistä ei voi haitata muille toimielimille määrättyjä tehtäviä.

Vallan kolmijaosta huolimatta tuomioistuimet hoitavat perustuslaissa määrättyä tehtävää valvoessaan muiden valtion toimielinten perustuslainmukaisuutta ja laillisuutta. Oikeuslaitos on tehtäviään hoitaessaan hallituksesta riippumaton.

Kansalaisten perusoikeudet on turvattu perustuslain 40–44 §:ssä.

Oikeuslähteet

Oikeudellisten välineiden lajit

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan parlamentin (Oireachtas) muodostavat Irlannin presidentti, edustajainhuone (Dáil Éireann) ja senaatti (Seanad Éireann). Perustuslain 15 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan ainoastaan ja yksinomaan parlamentilla on valta säätää valtion lakeja. Parlamentin antamat lait ovat ensisijaista lainsäädäntöä.

Perustuslain 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään kuitenkin johdettua lainsäädäntöä antavien lainsäädäntöelinten perustamisesta ja tunnustamisesta. Johdetun oikeuden säädöksiä ovat määräykset (order), asetukset (regulation), säännöt (rule), järjestelmät (scheme) ja kunnalliset järjestyssäännöt (bye-law), joita säädetään parlamentin antamissa säädöksissä myönnetyn toimivallan turvin. Ministeri (tai tapauksen mukaan paikallisviranomainen) voi antaa johdettua lainsäädäntöä vain parlamentin asettamien ehtojen ja edellytysten rajoissa.

Valtion oikeudenkäyttöelimenä toimii tuomioistuinlaitos perustuslain 34 §:n ja tiettyjen lakien mukaisesti: ensisijaisesti noudatetaan tuomioistuinten perustamista ja perustuslakia koskevaa vuoden 1961 lakia (Courts (establishment and Constitution) Act 1961) ja tuomioistuinten annettua vuoden 1961 lakia (Courts (Supplemental Provisions) Act 1961), sellaisena kuin se on muutettuna. Oikeuskäytäntöön kuuluvat ennakkoratkaisuista ilmenevä oikeus (prejudikaatiooikeus) ja oikeuskäytännön tulkintaan ja kehittämiseen sekä lain tulkintaan perustuvat päätökset.

Normihierarkia

Perustuslaki on valtion ylin säädös, ja sen yläpuolella ovat ainoastaan EU:n oikeuden vaatimukset. Perustuslaki on ensisijainen muihin, alempiin oikeuslähteisiin, kuten ennakkotapausoikeuteen, nähden. Alempiin oikeuslähteisiin perustuvien sääntöjen pätevyys määräytyy siis perustuslain mukaan. Perustuslain säännösten vastainen oikeuskäytäntö tai oikeussääntö on mitätön, eikä sillä näin ollen ole vaikutusta. Ylemmät oikeusasteet voivat tulkita perustuslain säännöksiä, mutta perustuslain muutokset edellyttävät kansanäänestyksen järjestämistä.

Irlannissa on käytössä dualistinen järjestelmä. Perustuslain 29 §:n 6 momentissa säädetään, että kansainväliset sopimukset ovat lainvoimaisia siltä osin kuin parlamentti (Oireachtas) niin päättää. Näin ollen Irlannin tekemät kansainväliset sopimukset on sisällytettävä osaksi kansallista lainsäädäntöä ennen kuin niitä voidaan soveltaa valtion sisäisesti. Poikkeuksena tästä on Euroopan unionin oikeus, joka perustuslain 29 §:n ehtojen mukaisesti on lainvoimainen valtion sisällä. Näin ollen mitään lakeja tai toimenpiteitä, joiden noudattaminen on välttämätöntä Euroopan unionin jäsenyyden perusteella, ei mitätöidä perustuslain säännösten nojalla.

Euroopan ihmisoikeussopimus pantiin täytäntöön Euroopan ihmisoikeussopimusta koskevalla vuoden 2003 lailla (European Convention on Human Rights Act 2003), joka tuli voimaan 31. joulukuuta 2003. Ihmisoikeussopimus on osa Irlannin lainsäädäntöä, mutta vain siltä osin kuin se ei ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Säätämismenettely

Tärkeimmistä valtion toimielimistä saa lisätietoa seuraavilta verkkosivuilta:

- [Irlannin perustuslaki](#)
- [Lyhyt johdatus lainsäädäntömenettelyyn](#)

Oikeudelliset tietokannat

Irlannin sähköinen säädöskokoelma (eISB)

eISB:n sisältö on seuraava:

- helppohakuinen xhtml-formaatti
- parlamentin (Oireachtas) vuosina 1922–2008 säätämät lait
- johdetun oikeuden säädökset (statutory instruments) vuosilta 1922–2008
- säädösluettelo (1922–2005)
- Parlamentin (Oireachtas) vuonna 2009 säätämät lait ja johdetun oikeuden säädökset (statutory instruments) saatavana pdf-muodossa (ei hakutoimintoa).

Parlamentin (Oireachtas) viralliset verkkosivut

[Parlamentin \(Oireachtas\)](#) virallisten verkkosivujen sisältö on seuraava:

Nykyinen lainsäädäntö

Sivustolla voi tutustua parlamentin (Oireachtas) täydellisiin säädösteksteihin vuodesta 1997 alkaen. Lainsäädäntö julkaistaan säädöskielillä, jotka ovat joko iirin kieli tai englanti tai molemmat. Säädökset on käännettävä toiselle viralliselle kielelle. Iiri on ensimmäinen virallinen kieli. Ks. perustuslain 8 § ja 25 §:n 4 momentin 4 kohta.

Lakitekstit ovat pdf-muodossa, ja sisällysluettelossa on linkki vastaavaan lakipykälään.

Vuositain säädetään noin 40 lakia. Teksti on HTML-muodossa.

Lakiesitykset

Sivuilla voi tutustua myös **lakiesityksiin** vuodesta 1997 alkaen. Sisältö on seuraava:

- lakiesitysten alkuperäinen täydellinen teksti (myös perusteluosat)
- lakiesitysten muutetut tosinnot (parlamentin tai valiokunnan tekemät muutokset)
- linkit lakiesityksistä käytyihin keskusteluihin
- luettelo lakiesityksiin tehdyistä muutoksista. Lakitekstit ovat pdf-muodossa, ja sisällysluettelossa on linkki vastaavaan lakipykälään.

Aiempi lainsäädäntö

Verkkosivuilla voi tutustua myös parlamentin vuosina 1922–2002 säätämiin lakeihin (Achtanna an Oireachtais 1922–2002).

Tietokantojen käyttö on **ilmaista**.

Linkkejä

[Tietoa oikeusjärjestelmästä](#), [Tietoa valtion toimielimistä ja perustuslaista](#), [Lyhyt johdatus lainsäädäntömenettelyyn](#), [Sähköinen säädöskokoelma](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 12/11/2018

Jäsenvaltion oikeus - Kreikka

Tällä sivulla kerrotaan Kreikan oikeusjärjestyksestä.

Oikeuslähteet

- Laki
- Tapaoikeuden säännöt
- Yleisesti hyväksytyt kansainvälisen oikeuden säännöt
- Euroopan unionin oikeus
- Kansainväliset yleissopimukset
- Työehtosopimukset
- Viltipitön mieli
- Yleiset moraalikäsitteet
- Tavat ja vaihtoehtoiset moraalikäsitteet (yleiset käyttäytymissäännöt)

Oikeudellisten välineiden lajit

- Perustuslaki (Syntagma)
- Lait
- Muut säädökset

- Presidentin asetus (Proedriko diatagma)
- Hallintomenettelyt
- EU:n perussopimukset
- EU:n asetukset
- EU:n direktiivit
- EU:n puitepäätökset
- Kansainväliset yleissopimukset

Normihierarkia

Perustuslaki on ylin kaikista kansallisista oikeusvälineistä, ja sen jälkeen tulevat laki, presidentin asetus ja lopuksi hallintomenettelyt. Euroopan unionin perussopimukset ovat perustuslain kanssa samantasoisia, kun taas muut kansainväliset oikeusvälineet ovat kansallisten oikeusvälineiden yläpuolella perustuslakia lukuun ottamatta.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Kun ilmenee tarvetta muuttaa tai täydentää voimassa olevaa lainsäädäntöä, laatia uusia oikeussääntöjä tai saattaa kansainvälisiä oikeussääntöjä osaksi kansallista lainsäädäntöä,

toimivaltainen ministeri antaa lakiehdotuksen laatimisen lakiasäättävän erityiskomitean tehtäväksi.

Säättämismenettely

Lakiasäättävän erityiskomitean laatima lakiehdotus lähetetään hallituksen pääsihteeristön lakiasäättävään keskuskomiteaan, jossa varmistetaan järjestelmällisesti lähinnä sen perustuslainmukaisuus ja yhteensopivuus kansainvälisen oikeuden kanssa.

Sen jälkeen lakiehdotus esitellään parlamentille. Ehdotuksen liitteenä on asiaa koskeva selittävä muistio, joka sisältää perustellut säännösehdotukset ja niiden tavoitteet. Jos asiaa koskevista säännöksistä aiheutuu kustannuksia valtion talousarvioon, valtiontalouden tarkastusviraston (Geniko Logistirio tou Kratous) on laadittava erityiskertomus kustannuksista ja vertaileva kertomus kustannuksista. Lainsäädäntöluonnokseen on myös liitettävä arviointiraportti lakiehdotuksen vaikutuksista sekä kertomus julkisesta kuulemisesta, joka on tehty ennen lain antamista, poikkeuksellisia tilanteita lukuun ottamatta.

Parlamentin puhemies jättää ehdotuksen joko täysistunnon, parlamentin istuntotaukojen aikana toimivien jaostojen tai pysyvien valiokuntien käsiteltäväksi. Kreikan tasavallan presidentti antaa lakien täytäntöönpanosäädökset asiassa toimivaltaisten ministerien ehdotuksesta. Erytysäännösten mukaisesti hallintoelimet antavat säädöksiä tietyistä aiheista taikka paikallisesti kiinnostavista tai luonteeltaan teknisistä tai vähäisistä aiheista.

Perustuslain 28 §:n mukaan lailla ratifioidut kansainväliset yleissopimukset ovat ratifiointiajankohdastaan alkaen erottamaton osa Kreikan lainsäädäntöä, ja niitä sovelletaan ensisijaisesti niiden kanssa ristiriidassa oleviin aiempiin säännöksiin perustuslain määräyksiä lukuun ottamatta.

Euroopan unionin asetukset ovat sitovia ja yleisesti voimassa sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

EU:n direktiivit saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä lailla, presidentin asetuksella tai ministeriön päätöksellä.

Kaikkien toimivaltaisten ministereiden allekirjoitettua lain tasavallan presidentti antaa sen ja saattaa sen voimaan kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä parlamentissa.

Yleensä lakeihin sisältyy voimaantulosäännös. Muussa tapauksessa laki tulee voimaan kymmenen päivän kuluessa sen julkaisemisesta virallisessa lehdessä (Efimerida tis Kyverniseos) siviililain täytäntöönpanosta annetun lain (Eisagogikos Nomos tou Astikou Kodika) 103 §:n mukaisesti.

Laki yleissopimuksen ratifioinnista astuu periaatteessa voimaan siitä alkaen, kun laki julkaistaan virallisessa lehdessä, ja yleissopimuksen oikeusvaikutukset alkavat yleissopimuksessa määrätystä päivästä alkaen.

[📄 Kreikan parlamentin](#) (Bouli ton Ellinon) verkkosivuilta löytyvät kaikki 22.10.1993 jälkeen annetut lait sähköisessä muodossa. Sen lisäksi [📄 Valtion kirjapainon](#) (Ethniko Typografeio) verkkosivujen hakemistosta ("Αναζητήσεις") voi hakea luetteloita vuodesta 1890 alkaen kunakin vuonna hyväksytyistä lakiehdotuksista ja presidentin asetuksista sekä niiden aiheista ja julkaisutiedoista.

Aloiteoikeus lain muuttamiseksi on asiasta vastaavalla ministerillä.

Laki on voimassa siihen asti, kun se kumotaan uudella lailla.

Oikeudelliset tietokannat

1. Valtion kirjapainolla on kattava oikeudellinen [tietokanta](#) , jota se ylläpitää.

Tietokannan käyttö on maksutonta (lain nro 3861/ 2010 7 §, virallinen lehti A/112/13.7.2010).

2. Yritykset Intracom ja Hol omistavat kattavan oikeudellisen [tietokannan](#), jota ne hallinnoivat.

Tietokannan käyttö on maksutonta.

3. [Valtion oikeudellisella neuvostolla](#) (Nomiko Symboulio tou Kratous) on verkkosivut.

Sivuston käyttö on maksutonta.

Linkkejä

[Kreikan parlamentti](#)

[Valtion kirjapaino](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 02/07/2019

Jäsenvaltion oikeus - Espanja

Tämän sivun alkukielistä versiota [es](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Espanjan oikeusjärjestelmästä, ja siinä annetaan yleiskuva Espanjan oikeusjärjestyksestä.

Espanjan oikeusjärjestyksen oikeuslähteet

Espanjan oikeusjärjestyksen oikeuslähteet määritellään siviililain (*Código Civil*) 1 §:ssä seuraavasti:

1. Oikeuslähteiksi katsotaan Espanjan oikeusjärjestyksessä laki, tapaoikeus ja yleiset oikeusperiaatteet.
2. Ylemmän tason säännösten vastaiset säännökset ovat pätemättömiä.
3. Tapaoikeutta sovelletaan vain, jos sovellettavaa lakia ei ole, edellyttäen, että tapaoikeus ei ole moraalinen tai yleisen järjestyksen vastainen ja että se on vakiintunut.
4. Tapaoikeudeksi katsotaan oikeuskäytäntö, joka ei ole puhtaasti tahdonilmaisua tulkitseva.
5. Ellei lakia tai tapaoikeutta ole, sovelletaan yleisiä oikeusperiaatteita, sanotun kuitenkaan rajoittamatta oikeusjärjestyksen ohjaavaa luonnetta.
6. Kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä oikeussääntöjä ei sovelleta sellaisinaan Espanjassa, ellei niitä ole sisällytetty kansalliseen oikeusjärjestykseen julkaisemalla ne kokonaisuudessaan Espanjan valtion virallisessa lehdessä.
7. Oikeuskäytäntö täydentää oikeusjärjestystä periaatteilla, jotka korkein oikeus vahvistaa toistuvissa ratkaisuisaan tulkitessaan ja soveltaessaan lakia, tapaoikeutta ja yleisiä oikeusperiaatteita.
8. Tuomareiden ja tuomioistuinten ehdottomana velvollisuutena on ratkaista käsittelemänsä asiat kaikissa tapauksissa turvautumalla vakiintuneiden oikeuslähteiden järjestelmään.

Säädöstyypit

Perustuslaki: Perustuslaki on valtion korkein oikeussääntö, jonka alaisia ovat kaikki viranomaiset ja kansalaiset. Kaikki perustuslain vastaiset säännökset tai toimet ovat pätemättömiä. Perustuslaissa on kaksi sisältönsä puolesta selvästi erillistä osaa: a) dogmaattinen osa ja b) orgaaninen osa.

Kansainväliset sopimukset: tiettyjen kansainvälisen oikeuden oikeussubjektien välillä kirjoitettu sopimus, jota säädellään kyseisellä oikeudella ja joka voi koostua yhdestä tai useammasta sopimukseen liittyvästä oikeudellisesta välineestä riippumatta siitä, miksi sitä kutsutaan.

Lait autonomisesta asemasta: autonomisen alueen toimielimiä koskeva perussääntö, joka tunnustetaan vuoden 1978 Espanjan perustuslaissa ja joka hyväksytään hallintoa koskevalla lailla. Perussäännössä säädetään ainakin autonomisen alueen nimestä, aluerajoista, nimityksestä, organisaatiosta ja itsenäisten toimielinten toimipaikasta.

- Laki (*Ley*): lakeja on useanlaisia:
- *Ley Orgánica*: tällaiset lait liittyvät perusoikeuksiin ja kansalaisvapauksiin, autonomisen aseman hyväksymiseen, yleiseen vaalijärjestelmään ja muihin perustuslaissa säädettyihin asioihin.
- *Ley Ordinaria*: laki, jolla säännellään asioita, joista säädetään *Ley Orgánica* -laissa.
- Lain tasoinen asetus (*Decreto Legislativo*): lain tasoiset asetukset edellyttävät, että Espanjan parlamentti (Cortes Generales) antaa hallitukselle valtuudet antaa tietyistä asioista lain taseisia määräyksiä.
- Häätätila-asetus (*Decreto Ley*): poikkeus- ja hätätapauksessa hallituksen antama väliaikainen säännös, jolla ei ole vaikutusta valtion perusinstituutioiden järjestykseen, kansalaisten oikeuksiin, velvollisuuksiin ja vapauksiin, joita säännellään perustuslain ensimmäisessä jaksossa, autonomisten alueiden hallintoon eikä yleiseen äänestysoikeuteen. Nämä säädökset on toimitettava välittömästi edustajainhuoneeseen käsittelemään ja äänestystä varten kolmenkymmenen päivän kuluessa säädöksen vahvistamisesta.
- Asetus (*Reglamento*): asetus on toimeenpanevan elimen antama yleisluontoinen oikeussääntö. Asetuksen asema hierarkkisessa järjestelmässä on välittömästi lain alapuolella, ja yleensä sillä sovelletaan lakia.
- Tapaoikeus (*Costumbre*): tapaoikeus määritellään yhdenmukaisten toimenpiteiden jatkuvasta toistamisesta johtuvien sääntöjen kokonaisuudeksi. Jotta tapaoikeuden voitaisiin katsoa ilmentävän yhteistä ja spontaania tahtoa, sen on oltava yleinen, jatkuva, yhdenmukainen ja vakiintunut.
- Yleiset oikeusperiaatteet: yleisiä sääntöjä, joita ei ole sisällytetty oikeusjärjestykseen virallisten menettelyjen nojalla, mutta jotka katsotaan osaksi sitä, koska ne ovat muiden esitettyjen erityissääntöjen perusta tai ne käsittävät abstraktilla tavalla kyseisen sääntöryhmän sisällön. Niillä voidaan täyttää lainsäädännön aukkoja tai tulkita oikeudellisia sääntöjä.
- Oikeuskäytäntö (*Jurisprudencia*): Oikeuskäytäntö koostuu vähintään kahdesta tuomiosta, joissa sääntöä tulkitaan samalla tavalla ja jotka on antanut korkein oikeus, ja kun on kyse tietyistä asioista, joissa autonomisilla alueilla on rajattu toimivalta, sääntöjen antamisesta vastaavat kyseisen autonomisen alueen ylioikeudet. Jos tuomari tai tuomioistuin poikkeaa korkeimman oikeuden vahvistamista periaatteista, tuomiota ei automaattisesti mitätöidä, vaan se toimii valitusperusteena. Korkein oikeus voi kuitenkin poiketa milloin tahansa vakiintuneesta oikeuskäytännöstään.

Normihierarkia

Espanjan siviililain 1 §:n 2 momentissa säädetään, että korkeamman tason säännösten vastaiset säännökset ovat pätemättömiä. Tämä edellyttää, että on vahvistettu selvä normihierarkia, ja tätä tarkoitusta varten Espanjan perustuslaissa säännellään eri normien vuorovaikutussuhteita sekä niiden hierarkiaa ja toimivaltaa koskevia suhteita.

Hierarkian mukaan etusijajärjestys on Espanjan lainsäädännössä seuraava:

1. perustuslaki
2. kansainväliset sopimukset
3. laki ahtaassa mielessä: *Ley Orgánica*, *Ley ordinaria* ja lain tasoiset säännöt (esimerkiksi kuninkaan asetus ja kuninkaallinen lain tasoinen asetus).
4. toimeenpanevan elimen antamat määräykset, joiden hierarkia määräytyy niitä antavan elimen mukaisesti (kuninkaan asetus, asetus, ministerin määräys jne.).

Tämän lisäksi vahvistetaan toimivaltaperiaate autonomisten alueiden parlamenttinsa välityksellä antamien määräysten suhteen.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen hyväksymisestä vastaavat toimielimet

Espanjan toimielinjärjestelmä perustuu vallanjaon periaatteeseen, jonka mukaan lainsäädäntövalta on Espanjan parlamentilla (Cortes Generales) ja autonomisten alueiden lakia säätävillä elimillä.

Hallituksella on toimeenpanovalta, joka sisältää määräysvallan, ja joskus se käyttää parlamentilta saamaansa lainsäädäntövaltaa.

Paikallisviranomaisille ei ole annettu lainsäädäntövaltaa, mutta niillä on määräysvalta.

Lainsäädäntöaloite kuuluu hallitukselle, edustajainhuoneelle ja senaatille sekä autonomisten alueiden kansalliskokoukselle ja kansalle.

Päätöksentekomenettely

Kansainväliset sopimukset: On olemassa kolme hyväksymismenettelyä, jotka riippuvat sopimuksessa säänneltävistä aiheista.

- Ensiksi Ley orgánica -lailla säädetään sellaisten perussopimusten tekemisestä, joilla kansainväliset järjestöt tai laitokset valtuutetaan käyttämään perustuslaista johtuvaa toimivaltaa.
- Toiseksi hallitus voi saada valtiolta suostumuksen, jonka mukaan sitä sitovat perussopimukset ja yleissopimukset, jotka parlamentti on hyväksynyt, seuraavissa tapauksissa: poliittiset sopimukset, sotilaalliset perussopimukset tai yleissopimukset, valtion alueelliseen yhtenäisyyteen tai perusoikeuksiin ja -velvollisuuksiin, joista säädetään ensimmäisessä jaksossa, vaikuttavat perussopimukset tai yleissopimukset, taloudellisia velvoitteita veroviranomaisille sisältävät perussopimukset tai yleissopimukset, sekä perussopimukset tai yleissopimukset, joihin sisältyy lain muuttaminen tai kumoaminen tai joiden täytäntöönpano edellyttää lainsäädäntötoimenpiteitä.
- Lopuksi muissa asioissa on vain ilmoitettava välittömästi edustajainhuoneelle ja senaatille sopimuksen tekemisestä.

Kun lainvoimaisesti tehdyt kansainväliset sopimukset on julkistettu virallisesti Espanjassa, ne ovat osa sisäistä oikeusjärjestystä. Lain säännöksiä voidaan kumota, muuttaa tai lykätä ainoastaan itse perussopimuksissa säädetyllä tavalla tai kansainvälisen oikeuden yleisten määräysten mukaisesti. Kansainvälisten perussopimusten ja yleissopimusten päättämisessä käytetään samaa menettelyä, josta säädetään niiden hyväksymisessä.

Laki:

Lakiehdotukset hyväksytään ministerineuvostossa, joka toimittaa ehdotukset edustajainhuoneelle perusteluineen ja tarvittavine taustatietoineen, jotta edustajainhuone ilmaisee niistä kantansa.

Kun edustajainhuone on hyväksynyt lakiesityksen (ley ordinaria tai ley orgánica), sen puheenjohtaja ilmoittaa siitä välittömästi senaatin puheenjohtajalle, joka toimittaa sen senaatin käsittelyyn. Kahden kuukauden kuluessa asiakirjan vastaanottamisesta senaatti voi käyttää veto-oikeuttaan tai tehdä esitykseen tarkistuksia. Veto-oikeuden käytön on oltava ehdottoman enemmistön hyväksymä.

Lakiesitystä ei voida toimittaa kuninkaan vahvistettavaksi ilman, että edustajainhuone on vahvistanut alkuperäisen tekstin ehdottomalla enemmistöllä veto-oikeutta käytettäessä tai yksinkertaisella enemmistöllä, kun kaksi kuukautta on kulunut esityksen tekemisestä, tai ilman, että edustajainhuone lausuu kantansa tarkistuksista hyväksymällä ne tai olemalla hyväksymättä niitä yksinkertaisella enemmistöllä. Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun senaatti määrää veto-oikeuden käyttämisestä tai esityksen tarkistamisesta, määräaika lyhenee kolmeen viikkoon hallituksen tai edustajainhuoneen kiireellisiksi julistamissa esityksissä.

Kuningas vahvistaa kahden viikon kuluessa Espanjan parlamentin hyväksymät lait, julistaa ne ja määrää ne julkaistaviksi välittömästi.

- Ley Orgánica: Näiden lakien hyväksyminen, muuttaminen ja kumoaminen edellyttää edustajainhuoneen ehdotonta enemmistöä lakiesitystä koskevassa lopullisessa äänestyksessä.

Asetus: Asetusten valmistelu toteutetaan seuraavan menettelyn mukaisesti:

- Asetuksia koskevan aloitteen tekee johtava toimivaltainen laitos laatimalla vastaavan esityksen, jonka liitteeksi saatetaan selvitys asetuksen välttämättömyydestä ja tarpeellisuudesta ja taloudellinen muistio, joka sisältää arvion aiheutuvista kustannuksista.
- Valmisteluvaiheen aikana on lain mukaan etukäteen annettavien selvitysten, lausuntojen ja hyväksymisten lisäksi toteutettava niin monia tutkimuksia ja kuulemisia kuin katsotaan tarpeellisiksi asiakirjan vaikutuksen ja laillisuuden varmistamiseksi. Joka tapauksessa asetusten liitteeksi on saatettava selvitys asetuksessa säädettyjen toimenpiteiden sukupuolivaikutuksesta.
- Kun säädös vaikuttaa kansalaisten laillisiin oikeuksiin ja etuihin, heitä voidaan kuulla kohtuullisen määräajan kuluessa, joka on vähintään kaksi viikkoa. Säädöksestä myös tiedotetaan yleisölle mainitun kahden viikon kuluessa, jos se on säädöksen luonteen huomioon ottaen suositeltavaa.

- Teknisen pääsihteeristön on joka tapauksessa tiedotettava asetusehdotuksista sanotun kuitenkaan rajoittamatta valtioneuvoston lausunnon soveltamista laissa säädetyissä tapauksissa.
- Aluepolitiikasta vastaavan ministerin on ensin tehtävä selvitys, jos asetus voi vaikuttaa valtion ja autonomisten alueiden välisten toimivaltuuksien jakoon.
- Hallituksen hyväksymien asetusten voimaantulo edellyttää niiden julkaisemista kokonaisuudessaan Espanjan valtion virallisessa lehdessä.

Lainsäädäntöä koskevat tietokannat

Espanjan valtion virallisen lehden tietokanta sisältää vuodesta 1960 julkaistun lainsäädännön kokonaisuudessaan: [Iberlex](#).

Onko tietokantojen käyttö ilmaista?

Tietokantojen käyttö on ilmaista.

Lyhyt kuvaus sisällöstä

Espanjan valtion virallisten lehtien www-sivulta voi hakea vuodesta 1960 julkaistuja virallisia lehtiä.

Sivulla on lainsäädännön ja ilmoitusten hakuohjelma sekä perustuslaillisen oikeuskäytännön vuodesta 1980, valtion asianajajien (selvitykset ja lausunnot vuodesta 1977) ja valtioneuvoston tietokannat. Tietokannat tarjoavat myös palveluja, joilla ilmoitetaan uudesta lainsäädännöstä, julkaistaan ilmoituksia ja haetaan tietoja ja asiakirjoja.

Linkkejä

[IBERLEX/ Espanjan lainsäädäntöä koskeva tietokanta](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 12/03/2019

Jäsenvaltion oikeus - Ranska

Tässä osassa esitetään yleiskatsaus eri oikeuslähteisiin Ranskassa.

Oikeuslähteet

Ranskassa oikeus koostuu pääasiassa kirjallisista säännöistä, joita kutsutaan **oikeuslähteiksi**. Niitä voivat olla valtioiden hyväksymät tai valtioiden kesken hyväksytyt kansalliset säännökset mutta myös kansallisten tai kansainvälisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö tai paikallisesti vahvistetut säännöt, kuten kunnalliset määräykset tai ammattijärjestöjen, esimerkiksi lääkäriiliiton, säännöt, kansalaisten keskenään sopimat säännöt, kuten työehtosopimukset tai sopimukset, sekä pelkkä tapaoikeus.

Tämä kokonaisuus järjestyy **normihierarkiaksi**. Siksi uuden säännön

- on oltava aiemmin annettujen ylemmätasoisien sääntöjen mukainen,
- avulla voidaan muuttaa aiempia samantasoisia sääntöjä ja
- voimaantulo aiheuttaa aiempien, sen vastaisten sääntöjen kumoutumisen.

Kansainväliset oikeuslähteet

Kansainväliset yleissopimukset ja sopimukset

Yleissopimuksen voimaantulon ehtona Ranskassa on sen ratifiointi tai sen hyväksyminen ja julkaiseminen. Osaa yleissopimuksia **sovelletaan suoraan** Ranskan oikeusjärjestyksessä, toiset taas on **saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä** sisäisen normatiivisen säädöksen avulla.

Euroopan unionin oikeus

Euroopan unionin oikeuden käsitteellä viitataan Euroopan unionin toimielinten vahvistamiin säännöksiin. Ne voivat olla suosituksia, lausuntoja, asetuksia, päätöksiä tai direktiivejä.

Kansalliset oikeuslähteet

Perustuslain arvoiset säännökset

- 4. lokakuuta 1958 annettu perustuslaki
- 27. lokakuuta 1946 annetun perustuslain johdanto-osa sekä 26. elokuuta 1789 päivätty ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien julistus sekä ne tasavallan lakien tunnustetut perustavat periaatteet, joihin johdanto-osassa viitataan,
- perustuslakia täydentävät orgaaniset lait, jotka annetaan perustuslakineuvoston käsiteltäväksi ennen niiden vahvistamista.

Lainsäädännön arvoiset säännökset

Parlamentin hyväksymä laki on perustuslaille alisteinen. Mikäli laki saatetaan perustuslakineuvoston käsiteltäväksi, se tarkastaa lakien perustuslaillisuuden ennen lakien vahvistamista, eli se tarkistaa, että lait ovat perustuslain mukaisia.

Perustuslakineuvostoon asian voi viedä Ranskan tasavallan presidentti, pääministeri, kansalliskokouksen ja senaatin puheenjohtajat tai 60 kansalliskokouksen jäsentä tai 60 senaattoria. Lisäksi korkein hallinto-oikeus (Conseil d'Etat) tai kassaatiotuomioistuin voivat pyytää perustuslakineuvostoa kumoamaan voimassa olevan lain, jos yksityinen oikeussubjekti asettaa riita-asiassa, johon lakia sovelletaan, kyseenalaiseksi lain yhdenmukaisuuden perustuslaissa taattujen vapauksien ja oikeuksien kanssa.

Perustuslain 55 §:n nojalla Ranskan ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia sovelletaan ennen lakeja. Hallinto- tai rikosoikeuden tuomari torjuu näin ollen sellaisen lain soveltamisen, joka on selvästi ristiriidassa jonkin sopimuksen kanssa, riippumatta siitä, onko sopimus tehty ennen lakia vai lain jälkeen.

Määräysten arvoiset säännökset

1. Päätökset

Perustuslain 38 §:n mukaisesti **hallitus** voi pyytää parlamenttia antamaan luvan saattaa voimaan lain alaan kuuluvia toimenpiteitä hallitushjelman täytäntöön panemiseksi rajalliseksi ajaksi. Nämä päätökset ovat muodoltaan hallinnollisia määräyksiä, kunnes lainsäätäjät vahvistaa ne, joten ne voidaan riitauttaa hallinto-oikeudessa vahvistamiseen asti.

3. Määräykset

Määräykset **erotellaan antajaviranomaisen mukaan**:

1. Tasavallan presidentin tai pääministerin asetukset (kun ne vahvistaa ministerineuvosto tai korkein hallinto-oikeus, niitä voidaan muuttaa vain samoin edellytyksin);
2. ministerien määräykset tai ministeriöiden yhteiset määräykset
3. valtion paikallisten viranomaisten (prefektit, kaupunginjohtajat jne.) tai hajautettujen viranomaisten (kunnat, departementit, alueet) tekemät määräyksen tasoiset päätökset.

5. Kattavat työehtosopimukset

Työlainsäädännössä vahvistetaan työoloihin sovellettavat yleiset säännöt. Yksityisen sektorin työmarkkinaosapuolet (työnantajat ja palkansaajien ammattiliitot) neuvottelevat tässä yhteydessä sopimuksia.

Niissä määritellään kaikki työolosuhteet ja sosiaaliset takuut, joita sovelletaan asianomaisten tahojen palkansaajiin (teollisuus, kierrätysala, nuorten työntekijöiden suojatyöpaikat, lisäeläkelaitokset jne.). **Työehtosopimukset** koskevat puolestaan vain yhtä erityisalaa (palkkoja, työaikaa tms.). Kattavia työehtosopimuksia ja muita työehtosopimuksia voidaan tehdä toimialatasolla (kaikki samaa toimintaa tietyllä alueella harjoittavat yritykset), yritystasolla tai toimipaikkatasolla. Työ-, työmarkkinasuhde-, perhe- ja solidaarisuusministeriö tai maatalous- ja kalastusministeriö voi "laajentaa" sopimuksen soveltamisalaa, jolloin sitä sovelletaan kaikkiin kyseisen toimialan toimijoihin.

Oikeus- ja hallintokäytäntö

Oikeuskäytäntö voi perustua oikeus- ja hallintokäytäntöön. Oikeuskäytäntö perustuu lain tulkintaan, mutta sitä sovelletaan periaatteessa vain ratkaistavana olevaan asiaan. Hallintokäytäntö taas on hierarkiassa lainsäädännön alapuolella, mutta ylempänä kuin määräykset, koska määräys voidaan sen nojalla peruuttaa.

Toimielinjärjestelmä

Säättämismenettely Ranskassa

On erotettava **lakiesitykset**, joissa lakitekstialoite on hallituksella ja ministeri esittelee ne ministerineuvostossa, ja **lakiehdotukset**, joissa lakitekstialoite on parlamentilla. Lakiesitykset ja -ehdotukset jätetään kansalliskokoukselle tai senaatille.

Parlamentti käsittelee lakitekstin sen jälkeen. Se hyväksytään, kun kumpikin kamari on hyväksynyt sen samansisältöisenä.

Mikäli kamarit ovat erimielisiä, kutsutaan koolle yhteinen sekakomitea Komiteassa on seitsemän kansalliskokouksen ja seitsemän senaatin jäsentä, ja sen tehtävänä on ehdottaa yhteistä lakitekstiä sen jälkeen, kun kumpikin kamari on käsitellyt tekstiä kahdesti. Hallitus voi kuitenkin turvautua nopeutettuun menettelyyn, jonka nojalla yhteinen sekakomitea voidaan muodostaa jo ensimmäisen käsittelyn jälkeen.

Lakiteksti vahvistetaan laiksi siten, että tasavallan presidentti allekirjoittaa sen 15 päivän kuluessa siitä, kun parlamentin hyväksymä teksti on toimitettu hallitukselle. Tänä aikana presidentti voi pyytää tekstiä uudelleen käsiteltäväksi, ja teksti voidaan saattaa perustuslakineuvoston käsiteltäväksi, jos sen perustuslainmukaisuus halutaan tarkistaa. **Vahvistettu laki** tulee voimaan, kun se on julkaistu virallisessa lehdessä (*Journal officiel*).

Lakien ja määräysten julkaiseminen

Lait ja määräykset on **saatettava kansalaisten tietoon**, jotta niiden pakollista noudattamista voidaan vaatia. Yksittäiset asiakirjat on siis annettava tiedoksi niille henkilöille, joita ne koskevat, mutta säädöstekstit on julkaistava.

Laki- ja määräystekstien voimaantuloa koskevia säännöksiä on muutettu 1. heinäkuuta 2004 alkaen (20. helmikuuta 2004 annettuna) päätöksellä nro 2004-164. Siitä lähtien siviililain 1 §:ssä säädetään, että ellei toisin mainita, **tekstit tulevat voimaan seuraavana päivänä niiden julkaisemisesta virallisessa lehdessä**.

Kiireellisissä tapauksissa laki voidaan saattaa voimaan jo sen julkaisupäivänä, kun sen vahvistusasetuksessa niin säädetään. Sama koskee hallinnollisia määräyksiä, jos hallitus määrää voimaantulosta erityisessä määräyksessä.

Asetusten ohella virallisessa lehdessä julkaistaan kansallisella tasolla toimivaltaisten valtion viranomaisten **määräykset** (ministerien päätökset, riippumattomien hallintoviranomaisten asiakirjat jne.). Ministerien päätökset julkaistaan usein myös ministeriöiden virallisissa tiedotuslehdissä.

Julkaisu pelkästään virallisessa tiedotelehdessä on mahdollista vain silloin, kun määräys koskee vain erittäin tarkasti rajattua hallintosubjekteja (pääasiassa virkailijoita ja ministeriön virkamiehiä).

Paikallisviranomaisten määräysten yhteydessä noudatetaan erityisiä julkaisusääntöjä. Niitä ei julkaista virallisessa lehdessä.

Yleiskirjeet tai ohjeet eivät periaatteessa ole säädösten arvoisia. Niissä tyydytään antamaan ohjeita virastoille lakien ja asetusten soveltamisesta tai tarkennetaan tiettyjen säännösten tulkintaa.

Jotta niitä voitaisiin soveltaa, ne on julkaistava tarkoitusta varten perustetulla pääministerin sivustolla (8. joulukuuta 2008 annettu asetus 2008-1281). Tavanomainen julkaisutapa on julkaisu ministeriöiden virallisissa tiedotelehdissä. Ainoastaan tärkeimmät yleiskirjeet julkaistaan virallisessa lehdessä.

Lainsäädäntötietokannat

Ranskan oikeudelliset tietokannat kuuluvat Internetin välityksellä tapahtuvan julkisen jakelun (SPDDI) piiriin. Siitä säädetään [7. elokuuta 2002 annettua asetuksessa nro 2002-1064](#) ([englanninkielinen versio](#)).

Järjestelmä on selvitetty yksityiskohtaisesti [Légifrance](#)-verkkosivuilta saatavien tietojen uudelleenkäyttöä koskevassa [huomautuksessa](#).

[Légifrance](#) sisältää seuraavat osat:

- koonnetut lakikokonaisuudet (codes), lait, asetukset ja määräykset (**Legi-tietokanta**)
- asiakirjat virallisen lehden "lait ja asetukset" -laitoksessa julkaistussa muodossa (**Jorf-tietokanta**)

- kansallisesti voimassa oleviksi laajennetut yleiset kattavat työehtosopimukset (**Kali-tietokanta**)
- perustuslakineuvoston päätökset (**Constit-tietokanta**)
- kassaatiotuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuinten tuomiot (**Cass-tietokanta** tiedotelehdessä julkaistuista tuomioista, **Inca-tietokanta** julkaisemattomista tuomioista, **Capp-tietokanta** muutoksenhakutuomioistuinten tuomioista)
- korkeimman hallinto-oikeuden ja tuomiovaltakiistatuomioistuimen päätökset, hallinnollisten muutoksenhakutuomioistuinten päätökset sekä valikoima hallinnollisten tuomioistuinten päätöksiä (**Jade-tietokanta**)
- kansallisen tietosuojalautakunnan CNIL:n päätökset (**CNIL-tietokanta**).

Myös eräät muut verkkosivut, joille pääsee joko suoraan tai [Légifrance](#)-sivuilta, kuuluvat SPDDI-palveluun:

- [valtionalouden tarkastusviraston](#) verkkosivut sisältävät taloudellisia asioita käsittelevien tuomioistuinten päätökset
- ministeriöiden viralliset tiedotelehdet
- verohallituksen [veroasiakirjat](#)
- ulko- ja Eurooppa-asiain ministeriön kansainväliset yleissopimukset ([Pacte-tietokanta](#)).

Näiden verkkosivujen tietojen noutoa ja uudelleenkäyttöä koskevat tiedot on ilmoitettu kullakin sivuilla.

Légifrance-palvelusta on saatavissa myös edellä mainitut tietokannat sisältävä [tietokantaluettelo](#).

Saatavissa on niin ikään [Légifrance-lisenssien hinnasto](#).

Tietokannat

Seuraavassa on esitelty oikeudellisia tietokantoja (luettelo ei ole täydellinen):

- [LEGI](#)-tietokanta sisältää koonnetut lakikokonaisuudet, lait, asetukset ja määräykset.
- [JORF](#)-tietokanta sisältää asiakirjat siinä muodossa, jossa on julkaistu virallisen lehden "lait ja asetukset" -laitoksessa.
- [KALI](#)-tietokanta sisältää kansallisesti voimassa oleviksi laajennetut kattavat työehtosopimukset.
- [CONSTIT](#)-tietokanta sisältää perustuslakineuvoston päätökset.
- [JADE](#)-tietokanta sisältää korkeimman hallinto-oikeuden ja tuomiovaltakiistatuomioistuimen päätökset, hallinnollisten muutoksenhakutuomioistuinten päätökset sekä valikoiman hallinnollisten tuomioistuinten päätöksiä.
- [CNIL](#)-tietokanta sisältää kansallisen tietosuojalautakunnan päätökset.

[Kassaatiotuomioistuimen](#) oikeuskäytäntö on saatavissa tuomioistuimen omasta sivustosta.

[Kassaatiotuomioistuimen päätöksiä](#) voidaan tilata verkossa, ja osa [kassaatiotuomioistuimen päätöksistä on käännetty](#) englanniksi, arabiaksi ja mandariiniinaksi.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 13/12/2016

Jäsenvaltion oikeus - Kroatia

Tämän sivun alkukielistä versiota [hr](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Kroatian tasavallan perustuslaki

[Kroatian tasavallan perustuslaki](#)

Kroatia sai uuden valtiosäännön, kun maassa hyväksyttiin 22. joulukuuta 1990 perustuslaki (jäljempänä 'vuoden 1990 perustuslaki'). Siinä määritetään perustuslakituomioistuimen (*Ustavni sud*) kokoonpano ja toimivaltuudet.

Vuoden 1990 perustuslain mukaan

- perustuslakituomioistuimessa on yksitoista tuomaria, jotka parlamentin (*Sabor*) edustajakamari (*Zastupnički dom*) valitsee maakuntakamarin (*Županijski dom*) ehdotuksesta kahdeksaksi vuodeksi arvostetuista ammattilaisista (tuomarit, syyttäjät, asianajajat ja oikeustieteellisten tiedekuntien professorit);
- perustuslakituomioistuin valitsee presidentin neljäksi vuodeksi. Perustuslaki–tuomioistuimen tuomarit eivät saa samanaikaisesti harjoittaa mitään muuta julkista tehtävää tai ammattia;
- perustuslakituomioistuimen tuomareilla on samanlainen syytesuoja kuin parlamentin jäsenillä;
- perustuslakituomioistuimen tuomari voidaan vapauttaa tehtävästään ennen toimikautensa päättymistä, jos hän sitä itse pyytää, jos hänet tuomitaan vankeusrangaistukseen tai jos perustuslakituomioistuin katsoo, että tuomari on pysyvästi estynyt hoitamasta tehtäväänsä.

Vuoden 1990 perustuslain mukaisesti perustuslakituomioistuin

- määrittää lakien perustuslainmukaisuuden ja kumoaa ne, jos ne todetaan perustuslain vastaisiksi;
- määrittää muiden säädösten perustuslainmukaisuuden ja laillisuuden ja kumoaa ne, jos ne todetaan perustuslain tai muun lainsäädännön vastaisiksi;
- takaa perustuslailliset vapaudet sekä ihmis- ja kansalaisoikeudet menettelyssä, joka on pantu vireille perustuslakia koskevalla kanteella;
- ratkaisee toimivaltakiistat lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan käyttäjien välillä;
- valvoo puolueiden ohjelmien ja toimien perustuslainmukaisuutta ja voi kieltää niiden toiminnan, jos niiden ohjelmat tai toimet muodostavat vakavan uhan Kroatian demokraattiselle perustuslailliselle järjestykselle, itsenäisyydelle, yhtenäisyydelle tai alueelliselle koskemattomuudelle;
- valvoo vaalien ja kansanäänestysten perustuslainmukaisuutta ja laillisuutta ja ratkaisee sellaiset vaalikiistat, jotka eivät kuulu tuomioistuinten tuomiovaltaan;
- julistaa Kroatian hallituksen ehdotuksesta maan presidentin pysyvästi kyvyttömäksi hoitamaan tehtäväänsä. Tällöin presidentin tehtävää hoitaa väliaikaisesti parlamentin puhemies;
- tekee kaikkien tuomareiden kahden kolmasosan enemmistöllä päätöksen maan presidenttiä koskevassa virkarikosasiassa, joka on pantu vireille parlamentin edustajakamarin kaikkien jäsenten kahden kolmasosan enemmistöllä. Jos perustuslakituomioistuin vahvistaa virkarikoksen tapahtuneen, presidentin tehtävät päättyvät perustuslain nojalla.

Vuoden 1990 perustuslain mukaan perustuslakituomioistuimen tuomareiden valinta- ja erottamisedellytyksistä, perustuslainmukaisuuden ja laillisuuden arviointimenettelyn edellytyksistä ja määräajoista, perustuslakituomioistuimen päätöksentekomenettelystä ja sen päätösten oikeusvaikutuksista, perustuslaillisten vapauksien ja kansalais- ja ihmisoikeuksien suojelusta sekä muista perustuslakituomioistuimen tehtävien ja toiminnan kannalta tärkeistä kysymyksistä säädetään perustuslaillisella säädöksellä, joka annetaan perustuslain muuttamis–menettelyllä.

Kroatiassa ei ole vuoden 1990 jälkeen tarvinnut antaa muita perustuslain säätämisen–järjestyksessä annettavia säädöksiä kuin perustuslakituomioistuinta koskeva säädös. Se on selkeä osoitus perustuslakiuudistuksen merkityksestä maan oikeusjärjestyksessä.

Vuoden 1990 perustuslain mukaisesti parlamentti antoi maaliskuussa 1991 ensimmäisen perustuslakituomioistuinta koskevan perustuslaillisen säädöksen (jäljempänä 'vuoden 1991 perustuslaillinen säädös'), jolla tarkennetaan vuoden 1990 perustuslaissa säädettyjä perustuslakituomioistuimen toimivaltuuksia.

Vuoden 1990 **perustuslakia muutettiin ensimmäisen kerran** vuoden 1997 lopussa perustuslaillisella säädöksellä, jolla perustuslakia muutettiin ja täydennettiin. Kyseisillä muutoksilla ja täydennyksillä ei muutettu perustuslakituomioistuimen toimivaltuuksia koskevia vuoden 1990 perustuslain säännöksiä. Syyskuussa 1999 parlamentti hyväksyi uuden perustuslakituomioistuinta koskevan perustuslaillisen säädöksen (jäljempänä 'vuoden 1999 perustuslaillinen säädös').

Perustuslakia muutettiin toisen kerran vuoden 2000 lopussa. Tällöin perustuslaki–tuomioistuimen toimivaltuuksia laajennettiin huomattavasti ja tuomarien määrä nostettiin yhdestätoista kolmeentoista. Vuoden 1990 perustuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien lisäksi perustuslakituomioistuin sai valtuudet

- arvioida sellaisten lakien perustuslainmukaisuutta ja muiden säädösten perustuslain–mukaisuutta ja laillisuutta, jotka eivät ole enää voimassa, edellyttäen että menettelyn vireillepanoa koskeva hakemus/ehdotus on esitetty vuoden kuluessa voimassaolon päättymisestä;

- valvoa perustuslainmukaisuuden ja laillisuuden toteutumista ja ilmoittaa parlamentin edustajakamarille havaitsemistaan perustuslain ja lakien vastaisuuksista;
- ilmoittaa hallitukselle tapauksista, joissa toimivaltainen elin ei ole noudattanut velvollisuuttaan antaa säädös perustuslain, lakien ja muiden säädösten säännösten täytäntöönpanemiseksi, ja ilmoittaa parlamentin edustajakamarille tapauksista, joissa hallitus on laiminlyönyt kyseisen velvollisuuden;
- tekee hallituksen ehdotuksesta päätöksen, jonka nojalla parlamentin puhemies ottaa väliaikaisesti hoitaakseen maan presidentin tehtävät tilanteessa, jossa presidentti on sairauden tai työkyvyttömyyden vuoksi pidemmän aikaa estynyt ja varsinkin, jos presidentti ei pysty tekemään päätöstä tehtäviensä siirtämisestä väliaikaiselle viranhaltijalle;
- antaa ennakkohyväksynnän presidentin määräämiseksi tutkintavankeuteen ja rikosoikeudellisen menettelyn aloittamiseksi häntä vastaan;
- tekee päätöksen asioissa, joissa haetaan muutosta kansallisen tuomarineuvoston (*Državno sudbeno vijeće*) päätökseen tuomarin irtisanomisesta tai tuomareiden kurinpidollisesta vastuusta, 30 päivän kuluessa muutoshakemuksen esittämisestä (pätöksen nojalla ei ole oikeutta tehdä perustuslakivalitusta).

Vuoden 1990 **perustuslakia muutettiin kolmannen kerran** vuoden 2001 alussa. Tällöin ei muutettu eikä täydennetty vuonna 2000 muutettuja perustuslain säännöksiä, joilla perustuslakituomioistuimen toimivaltuuksia laajennettiin vuoden 1990 perustuslakiin verrattuna. Muutoksilla ainoastaan mukautettiin terminologiaa perustuslakituomioistuinta koskevassa perustuslain osassa vastaamaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta tehtyä yleissopimusta. Lisäksi perustuslakituomioistuinta koskevista perustuslain säännöksistä poistettiin kaikki viittaukset parlamentin edustajakamariin ja maakuntakamariin, koska vuonna 2001 tehdyssä perustuslain muutoksessa parlamentista tuli yksikamarinen (maakuntakamari lakkautettiin ja viittaukset edustajakamariin korvattiin viittauksilla parlamenttiin).

Maaliskuussa 2002 annettiin perustuslaillinen säädös, jolla muutettiin ja täydennettiin perustuslakituomioistuinta koskevaa perustuslaillista säädöstä ja saatettiin vuoden 1999 perustuslaillisen säädöksen teksti vastaamaan vuonna 2000 tehdyllä perustuslain muutoksella laajennettuja perustuslakituomioistuimen toimivaltuuksia. Säädös on edelleen voimassa.

Valtiosääntöoikeus otettiin käyttöön Kroatiaassa vuonna 1963 ja perustuslakituomioistuin aloitti toimintansa vuonna 1964.

Valtiosääntöoikeus jakautuu Kroatiaassa kahteen ajanjaksoon:

valtiosääntöoikeus entisessä Kroatian sosialistisessa tasavallassa vuosina 1963–1990, jolloin Kroatia oli yksi entisen Jugoslavian sosialistisen liittotasavallan kuudesta osasta (tasavallasta);

valtiosääntöoikeus Kroatian tasavallassa vuodesta 1990, jolloin maa itsenäistyi.

Keskeinen rikosoikeuslainsäädäntö

 Rikosoikeus:

Rikoslaki

Rikosprosessilaki

Rikkomuksia koskeva laki

Laki nuorisotuomioistuinta

Laki mielenterveyden häiriöistä kärsivien suojelusta

Laki sota-ajan keinotteluun sekä talouden siirtymäaikaan ja yksityistämiseen liittyvien rikosten vanhenemattomuudesta

Laki rikoksen uhrille maksettavista korvauksista

Laki oikeushenkilöiden rikosoikeudellisesta vastuusta

Armahduslaki

Laki rikoksella hankitun omaisuuden menetetyksi tuomitsemisesta

Laki tuomioiden oikeudellisista seurauksista, rikosrekisteristä ja vankien yhteiskuntaan sopeuttamisesta

Laki ehdonalaisesta vapaudesta

Keskeinen siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeuslainsäädäntö

Siviilioikeus:

Täytäntöönpanolaki

Laki välimiesmenettelystä

Laki maksuttomasta oikeusavusta

Laki viranomaispäätösten laillisuuden vahvistamisesta

Sovittelulaki

Perintölaki

Laki siviilioikeudellisista velvollisuuksista

Siviiliprosessilaki

Laki omistus- ja muista esineoikeuksista

Laki liiketilojen vuokraamisesta ja myymisestä

Kiinteistörekisterilaki

Laki Kroatian tasavallan vastuusta entisessä Jugoslavian sosialistisessa liittotasavallassa aiheutuneista vahingoista, joista Jugoslavia oli vastuussa

Laki Kroatian tasavallan vastuusta vahingoista, jotka Kroatian armeijan ja poliisin jäsenet aiheuttivat itsenäisyys sodan aikana

Laki terroriteoista ja julkisista mielenosoituksista aiheutuneita vahinkoja koskevasta vastuusta

Laki, jolla kielletään tietyn julkisen kiinteän omaisuuden hallinta- ja käyttöoikeuden siirto muille käyttäjille tai luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden omistukseen

Laki, jolla kielletään tiettyjen oikeushenkilöiden hallinta- ja haltuunotto-oikeus Kroatian tasavallan alueella olevaan omaisuuteen

Laki lainvalinnasta suhteissa muihin maihin

Kauppaoikeus:

Konkurssilaki

Yhtiölaki

Yritysrekisterilaki

Laki eurooppayhtiön (Societas Europea, SE) ja eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän (ETEY) käyttöönotosta

Hallinto-oikeus:

Pakkolunastuslaki

Laki pakkolunastuksista ja korvauksen myöntämisestä

Laki hallintoriita-asioista

Laki Jugoslavian kommunistihallinnon aikana menetetyksi tuomitun omaisuuden korvaamisesta

Säännöt ja kansainväliset sopimukset Jugoslavian kommunistihallinnon aikana menetetyksi tuomitun omaisuuden korvaamisesta annetun lain soveltamisesta

---

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 22/08/2016

Tässä osiossa on tietoja Italian oikeusjärjestelmästä.

Oikeuslähteet

Italiassa, kuten kaikissa nykyaikaisissa demokratioissa, poliittinen järjestelmä perustuu vallanjakoon lainsäädäntövallan, toimeenpanovallan ja lainkäyttövallan välillä.

Tavanomaisesti Italian lainsäädäntövalta antaa oikeuslähteet, ja toimeenpanovalta panee ne täytäntöön. Lainkäyttövalta puuttuu asiaan, jos lakeja rikotaan.

Oikeudellisten välineiden lajit

Italian oikeuslähteet tärkeysjärjestyksessä:

- perustuslaki
- lait (koodeksit (*codici*) ja muut parlamentin antamat lait, alueelliset lait)
- asetukset (*regolamenti*)
- tapaoikeus

Kansanäänestys voi olla oikeuslähde, jos sillä kumotaan aiempi laki.

Lakeja voidaan tulkita, ja oikeuskäytäntö voi vaikuttaa myöhempiin tuomioihin. Oikeuskäytäntö ei kuitenkaan ole sitovaa, koska Italian siviilioikeusjärjestelmässä laintulkitsijoiden tärkein opas on voimassa oleva kirjoitettu oikeus.

Tärkein oikeuslähde on perustuslaki. Se on perustavanluonteinen säädös, ja sitä voidaan muuttaa vain erityismenettelyllä, joka on monimutkaisempi kuin tavanomaisten lakien muuttamismenettely.

Parlamentin antamat lait syntyvät menettelyssä, jossa niitä käsittelevät sekä parlamentin alahuone (*Camera dei Deputati*) että ylähuone (*Senato*). Parlamentin antamia lakeja on noudatettava kaikkialla Italiassa. Tämä ei koske erityislakeja, jotka on annettu erityisten alueiden tai tapahtumien, esimerkiksi maanjäristyksen, takia.

Alueelliset lait ovat voimassa vain alueella, jota ne koskevat. Niillä voidaan säännellä vain erityiskysymyksiä.

Joissakin asioissa alueelliset lait voidaan sisällyttää valtion lakeihin (jos niitä on), tai ne voivat olla yksinomaisia (jos kansallista sääntelyä ei ole). Ne voivat koskea esimerkiksi kauppaa, koulutusta, tieteellistä tutkimusta, urheilua, satamia ja lentokenttiä, työturvallisuutta ja kulttuurihyödykkeitä.

Asetukset ovat sekä kansallisten että alueellisten lakien yksityiskohtaisia täytäntöönpanosääntöjä.

Normihierarkia

Italian tuomioistuinjärjestelmä noudattaa sekä tapaoikeuteen perustuvia että kirjoitettuja kansainvälisiä ja yhteisön sääntöjä.

Oikeuslähteiden välillä vallitsee hierarkia. Laillisuusperiaatteen mukaan laki ei saa olla ristiriidassa perustuslain kanssa eikä lakia alempi säädös saa olla ristiriidassa lain tasoisen oikeuslähteen kanssa.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Tavallisesti parlamentti ja aluevaltuustot (*Consigli regionali*) vastaavat oikeussääntöjen antamisesta.

Erityisolosuhteissa hallitus voi antaa lakeja (siten, että parlamentti myöhemmin vahvistaa ne tai muuttaa niitä). Näin voidaan menetellä kiireellisissä tapauksissa tai jos parlamentti on siirtänyt lainsäädäntövaltaa.

Asetukset antaa tavallisesti hallitus tai aluevaltuustot, ja ne sisältävät yksityiskohtaisia sääntöjä lakien soveltamisesta.

Säätämismenettely

Tavanomainen lain säätämismenettely käsittää kolme vaihetta:

- Lakialoite: aloiteoikeus on hallituksella, jokaisella parlamentin jäsenellä, äänestäjien ryhmillä (kansalaisilla), aluevaltuustoilla ja joillakin erikoisinstituutioilla.

- Keskustelu ja äänestys: tämä voidaan tehdä monin eri tavoin parlamentin sisäisten sääntöjen mukaisesti.
- Lain antaminen ja julkaiseminen: Italian tasavallan presidentti julistaa lain annetuksi, ja se julkaistaan virallisessa lehdessä.

Oikeudelliset tietokannat

 Normattiva-tietokantahanke aloitettiin maaliskuussa 2010. Tarkoituksena on edistää voimassa olevan kansallisen ja alueellisen sääntelyn tietokoneistamista ja luokittelua, jotta kansalaiset voivat tehdä helpommin säädöksiä koskevia hakuja ja tarkastella niitä ilmaiseksi. Myös pääministeri, senaatti ja alahuone voivat käyttää tietokantaa niille tehtäväksi annetun lainsäädännön uudelleentarkastelun yhteydessä.

Normattiva-tietokannassa voi tarkastella

- *Gazzetta Ufficiale*ssa alun perin julkaistuja lakeja;
- voimassa olevia lakeja, jota sovelletaan haun tekopäivänä;
- versioita, jotka ovat olleet voimassa minä tahansa käyttäjän ilmoittamana ajankohtana.

Lopullinen tietokanta sisältää kaikki valtion lainsäädäntöön kuuluvat numeroidut säädökset (lait, asetukset ja muut säädökset). Niitä on nyt 75 000 vuodesta 1946.

Ministeriöiden asetukset eivät kuulu tietokantaan.

Hanke on edelleen kehittämisvaiheessa. Tulevaisuudessa

- tietokannassa on mahdollista siirtyä linkkien kautta muutetusta säännöksestä myöhemmän, kyseistä muutosta koskevan lain säännökseen,
- hakuja voi tehdä myös käsitteen ja semanttisen luokan mukaan,
- Italian kuningaskunnan (1861–1946) aikaan annetut saatavilla olevat säädökset lisätään tietokantaan,
- tietokanta sisältää linkit muihin julkisiin säädöstekstien, esimerkiksi aluelakien ja EU:n säännösten, tietokantoihin.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 18/06/2018

Jäsenvaltion oikeus - Kypros

Perustuslain (Σύνταγμα) 1 artiklan mukaisesti Kyproksen valtio on itsenäinen ja täysivaltainen tasavalta, jota johtaa presidentti noudattaen laillisuuden, toimivaltajaon (täytäntöönpano- lainsäädäntö- ja lainkäyttövalta), tuomioistuinlaitoksen puolueettomuuden sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen ja suojelun periaatteita.

Ihmisoikeudet ja perusvapaudet suojataan perustuslain II osassa, joka vastaa Euroopan ihmisoikeussopimusta (ECHR) (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) (Ε.Σ.Α.Δ.). Kyproksen lainsäädäntö-, täytäntöönpano- ja lainkäyttövaltaa käyttävien viranomaisten on perustuslain 35 artiklan mukaisesti varmistettava edellä mainitun osan säännösten tehokas soveltaminen oman toimivaltansa puitteissa.

Laillisuus turvataan paitsi kirjallisella perustuslailla ja oikeussäännöillä myös sillä, että hallitus sitoutuu noudattamaan sille perustuslaissa asetettuja rajoituksia ja varmistamaan, että lainsäädäntövallan käyttäjän antamat lait ovat perustuslain mukaisia. Lisäksi laillisuuden takeena on riippumaton ja puolueeton tuomioistuinlaitos.

Oikeuslähteet

1. Euroopan unionin oikeus

Kyproksesta tuli Euroopan unionin täysivaltainen ja tasavertainen jäsenvaltio 1. toukokuuta 2004, joten sen on sovellettava EU:n lainsäädäntöä. Euroopan unionin tuomioistuimen (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) oikeuskäytännön mukaan EU:n lainsäädäntö on ensisijainen jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön eli kansallisiin lakeihin ja perustuslakiin nähden.

EU:n lainsäädännön ensisijaisuus Kyproksen tasavallan perustuslakiin nähden turvataan Kyproksen tasavallan perustuslaissa. Perustuslakia muutettiin perustuslain muuttamisesta annetulla viidennellä lailla (Ο περί της Πέμπτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος) (laki 127(I)/2006), jolla tehdään selväksi EU:n lainsäädännön ensisijaisuus perustuslakiin nähden.

Kyproksen tasavalta on myös mukauttanut ja yhdenmukaistanut kansallista lainsäädäntöään EU:n lainsäädäntöä vastaavaksi antamalla useita uusia säädöksiä ja samalla kumoamalla tai muuttamalla kansallisia säännöksiä, myös perustuslain säännöksiä, edellä kuvatulla tavalla.

EU:n lainsäädännöllä on näin ollen ensisijaisen oikeuslähteen asema Kyproksen tasavallassa. EU:n lainsäädäntö käsittää toisaalta jäsenvaltioiden antamat säännöt eli Euroopan yhteisöjen perustamissopimukset pöytäkirjoineen ja liitteineen, sellaisina kuin ne ovat myöhemmin täydennettyinä tai muutettuina, sekä toisaalta Euroopan unionin toimielinten antamat säännöt, jotka ovat asetusten, direktiivien tai päätösten muodossa. EU:n lainsäädäntöön kuuluvat myös EU:n ja kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen välisten kansainvälisten yleissopimusten määräykset, lainsäädännön yleiset ja perusperiaatteet, common law, kansainvälisen julkisoikeuden yleiset säännöt ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan ihmisen perusoikeudet ovat lainsäädännön yleisinä periaatteina erottamaton osa unionin säännöstöä.

2. Kyproksen tasavallan perustuslaki

Kyproksen tasavallan perustuslaki annettiin vuonna 1960, kun Kyproksen tasavalta julistautui itsenäiseksi. Se on perustuslain 179 artiklan mukaisesti Kyproksen tasavallan ylin laki. Kyproksen tasavallan EU-jäsenyyden myötä Kyproksen perustuslakia muutettiin edellä 1 kohdassa kuvatulla tavalla. Siitä lähtien EU:n lainsäädäntö on ollut etusijalla maan sisäiseen perustuslailliseen järjestykseen nähden ja perustuslaissa olevien oikeussääntöjen on ollut oltava EU:n lainsäädännön mukaisia.

3. Kansainväliset yleissopimukset / valtiosopimukset / muut sopimukset

Perustuslain 169 artiklan mukaan kansainväliset yleissopimukset, valtiosopimukset ja muut sopimukset, joihin liitytään ministerineuvoston päätöksellä, ovat ensisijaisia kaikkeen kansalliseen lainsäädäntöön (lukuun ottamatta perustuslakia) nähden, kun ne on vahvistettu lailla ja julkaistu hallituksen virallisessa lehdessä. Jos ne ovat ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa, ne ovat ensisijaisia sillä edellytyksellä, että sopimuksen vastapuoli soveltaa niitä samalla tavalla.

4. Lait

Lait ovat säädöksiä, jotka lainsäädäntövaltaa käyttävä edustajainhuone (Βουλή των Αντιπροσώπων) antaa. Niiden on oltava sekä EU:n lainsäädännön että perustuslain mukaisia.

Perustuslain 188 artiklan mukaisesti Kyproksen tasavallassa sovelletaan nykyään lakeja, jotka olivat mainitun artiklan nojalla voimassa itsenäistymistä edeltäneenä päivänä, ellei toisin ole säädetty tai säädetä voimassa olevan lain tai perustuslain mukaisesti säädetyn lain nojalla, sekä lakeja, jotka edustajainhuone (Βουλή των Αντιπροσώπων) on säätänyt Kyproksen itsenäistymisen jälkeen.

5. Asetukset

Täytäntöönpanovallan käyttäjä antaa säädöksiä sille annettujen lakisääteisten valtuuksien nojalla. Niiden on oltava sekä EU:n lainsäädännön että perustuslain ja muiden lakien mukaisia.

Hallintoviranomaisten valtuuksia säätää lisäsääntöjä (sekundaarilainsäädäntöä) lakien soveltamista ja täytäntöönpanoa varten nimitetään sääntelyvaltuuksiksi. Vaikka lainsäädäntövalta Kyproksessa onkin edustajainhuoneella, hallintoviranomaisille on annettu valtuudet säännellä eräitä erityiskysymyksiä, paikallisia kysymyksiä ja teknisiä tai yksityiskohtaisia kysymyksiä.

6. Korkeimman oikeuden oikeuskäytäntö (Ανώτατο Δικαστήριο)

Kyproksessa sovellettavien lainopillisten periaatteiden mukaan korkeimman oikeuden antamat päätökset sitovat kaikkia alempia tuomioistuimia. Tämän vuoksi korkeimman oikeuden päätökset säädösten tulkinnasta katsotaan oikeuslähteeksi.

7. Common law – tasapuolisuuden periaatteet

Myös common law (κοινοδίκαιο) ja tasapuolisuuden (επιείκεια) periaatteet ovat oikeuslähteitä sellaisissa tapauksissa, joissa muuta lainsäädäntöä ei ole.

Oikeudellisten välineiden lajit

Kirjalliset

1. Kyproksen tasavallan perustuslaki.
2. Kolmansien maiden kanssa tehdyt kansainväliset yleissopimukset, valtiosopimukset ja muut sopimukset, jotka on vahvistettu lailla ja julkaistu Kyproksen hallituksen virallisessa lehdessä ja jotka ovat ensisijaisia kansalliseen lainsäädäntöön nähden, jos sopimuksen vastapuoli soveltaa niitä samalla tavalla.
3. Perustuslain 188 artiklan mukaan itsenäistymistä edeltäneenä päivänä voimassa olleet perustuslain mukaiset lait, ellei toisin ole säädetty tai säädetä voimassa olevan lain mukaisesti tai perustuslain nojalla annettavan lain mukaisesti. Lait, jotka edustajainhuone on antanut Kyproksen itsenäistymisen jälkeen.
4. Asetukset (Κανονιστικές Πράξεις), (Κανονισμοί).

Kirjoittamattomat

1. Korkeimman oikeuden, Euroopan unionin tuomioistuimien ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö.
2. Common law ja tasapuolisuuden periaatteet, ellei toisin ole säädetty tai säädetä voimassa olevan lain tai perustuslain nojalla annettavan lain mukaisesti.

Normihierarkia

Kyproksen tasavallan normihierarkia on Kyproksen EU:hun liittymisen jälkeen ollut seuraava:

1. EUROOPAN UNIONIN LAINSÄÄDÄNTÖ
2. KYPROKSEN TASAVALLAN PERUSTUSLAKI
3. KANSAINVÄLISET YLEISSOPIMUKSET / VALTIOSOPIMUKSET / MUUT SOPIMUKSET
4. LAIT
5. ASETUKSET
6. KORKEIMMAN OIKEUDEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ
7. COMMON LAW JA TASAPUOLISUUDEN PERIAATTEET

Common law ja tasapuolisuuden periaatteet ovat Kyproksen oikeuslähteitä, ja niitä sovelletaan, kun muu lainsäädäntö tai institutionaaliset puitteet puuttuvat.

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Kyproksen tasavallan perustuslaissa tehdään selkeä ero kolmen eri toimivallan käyttäjän välillä. Täytäntöönpanovalta on presidentillä, varapresidentillä ja ministerineuvostolla, lainkäyttövalta Kyproksen tuomioistuimilla ja lainsäädäntövalta edustajainhuoneella, joka on Kyproksen korkein lainsäädäntöelin. Vaikka edustajainhuone on korkein lainsäädäntöelin, täytäntöönpanovalan käyttäjät voivat säätää lain soveltamista koskevia oikeussääntöjä ja ottaa huomioon vaihtelevat olosuhteet, joissa lakia on mahdollisesti sovellettava. Hallintoviranomaisilla on siten sääntelyvaltuudet eli valtuudet säätää lisäsääntöjä lakien soveltamista ja täytäntöönpanoa varten.

Lainsäädäntömenettely

Lainsäädäntömenettely aloitetaan esittämällä lakialoite tai lakiesitys. Edustajainhuoneen jäsenillä on oikeus tehdä lakialoite ja ministereillä on oikeus tehdä lakiesitys. Kaikki edustajainhuoneelle esitetyt lakiesitykset ja -aloitteet käsitellään ensin asiasta vastaavassa parlamentin valiokunnassa ja sen jälkeen täysistunnossa.

Edustajainhuone säätää lakeja ja päätöslausemia läsnä olevien ja äänestykseen osallistuvien jäsenten yksinkertaisella enemmistöllä, minkä jälkeen ne ilmoitetaan Kyproksen presidentin kansliaan. Presidentti joko antaa ne julkaisemalla ne Kyproksen hallituksen virallisessa lehdessä tai palauttaa ne edustajainhuoneelle uudelleentarkastelua varten. Jos edustajainhuone viimeksi mainitussa tapauksessa pitää kiinni päätöksestään, presidentin on annettava kyseinen laki. Hän voi kuitenkin vaihtoehtoisesti käyttää perustuslaillista oikeuttaan vedota korkeimpaan oikeuteen, joka voi päättää, onko laki perustuslain tai EU:n lainsäädännön mukainen. Jos tuomioistuin tekee myönteisen päätöksen, laki julkaistaan heti. Jos päätös on kielteinen, lakia ei julkaista.

Lait tulevat voimaan laissa säädettyä ajankohtana tai kun ne julkaistaan Kyproksen hallituksen virallisessa lehdessä. Ne voidaan kumota toisella lailla tai hiljaisesti tietyissä olosuhteissa.

Oikeudelliset tietokannat

Kyproksen tasavallassa on seuraavat oikeudelliset tietokannat:

1. [CyLaw](#)
2. [Kyproksen oikeudellinen portaali](#) (ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ).

Onko tietokanta maksuton?

CyLaw-tietokanta on maksuton. Kyproksen oikeudellista portaalia voivat käyttää vain tilaajat.

Lyhyt kuvaus

1. CyLaw

CyLaw perustettiin tammikuussa 2002. Se on voittoa tavoittelemattoman tietokanta, joka tarjoaa maksutonta ja objektiivista oikeudellista tietoa Kyproksen oikeuslähteistä sekä niiden käyttöoikeuden. Tietokanta on osa kansainvälistä hanketta, jossa pyritään lainsäädännön maksuttoman käytön edistämiseen. CyLaw-tietokannat sisältävät korkeimman oikeuden ja toisen oikeusasteen perhetuomioistuimen vuoden 1997 jälkeen antamia päätöksiä, säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa sekä lainsäädäntöä käsitteleviä artikkeleja ja tekstejä.

Korkein oikeus on tallentanut CyLaw-tietokannan sisältämät päätökset sähköisessä muodossa. Tietokannan sisältämien päätösten tekstit ovat todistusvoimaisia tekstejä siinä muodossa, kuin korkein oikeus on ne antanut ilman muutoksia tai korjauksia.

2. Kyproksen oikeudellinen portaali

Kyproksen oikeudellisen portaalista löytyy muun muassa uutiskirjoituksia, tekstejä ja artikkeleja, joissa käsitellään oikeudellisia kysymyksiä koskevia aiheita. Lisäksi se tarjoaa tilauspohjaisen käyttöoikeuden oikeudelliseen tietokantaan, joka sisältää Kyproksen tasavallan lainsäädäntöä ('Νομοθεσία') ja oikeuskäytäntöä ('Νομολογία') koskevat tietokannat.

Lakihakemisto (Ευρετήριο των Νόμων) sisältää kaikkien voimassa olevien ja kumottujen lakien hakemiston ja kaikkien niihin liittyvien asetusten hakemiston. Näitä hakemistoja päivitetään jatkuvasti hallituksen virallisen lehden julkaisemisen yhteydessä.

Oikeuskäytännön hakemistosta (Ευρετήριο της Νομολογίας) voidaan hakea päätösten tekstejä eri hakukriteerien perusteella.

Linkkejä

- [Syyttäjälaitos](#) (Νομική Υπηρεσία)
- [Korkein oikeus](#) (Ανώτατο Δικαστήριο)
- [Edustajainhuone](#) (Βουλή των Αντιπροσώπων)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 23/07/2019

Jäsenvaltion oikeus - Latvia

Tämän sivun alkukielistä versiota [lv](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Latvian oikeusjärjestyksestä.

Oikeuslähteet

Latviassa on mannereurooppalaisen perinteen mukainen oikeusjärjestelmä. Sen keskeisin oikeuslähde on kirjoitettu lainsäädäntö.

Oikeusnormit

Julkisoikeudellisten yhteisöjen, yksilöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden välisistä suhteista säädetään oikeusnormeissa (*ārējie normatīvie akti*).

Oikeusnormilajit ovat arvojärjestyksessä seuraavat:

- Latvian tasavallan perustuslaki (*Latvijas Republikas Satversme*)

- parlamentin säätämät lait (*citi likumi*)
- valtioneuvoston asetukset (*Ministru kabineta noteikumi*)
- Latvian keskuspankin (*Latvijas Banka*), rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelimen ja yleishyödyllisten palvelujen valvontaelimen asetukset, joilla on sama asema Latvian oikeusjärjestelmässä kuin valtioneuvoston asetuksilla.
- sitovat kunnalliset määräykset (*pašvaldību saistošie noteikumi*).

Euroopan unionin oikeusnormeja sovelletaan sen mukaan, mikä niiden asema on säädöshierarkiassa. Eurooppaoikeutta soveltaessaan viranomaisten ja tuomioistuinten on otettava huomioon myös Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Kansainvälisiä oikeusnormeja sovelletaan niiden lähteestä riippumatta sen mukaan, mikä niiden asema on normihierarkiassa. Jos kansainvälisen oikeusnormin ja oikeusvaikutuksiltaan vastaavan Latvian kansallisen oikeusnormin välillä on ristiriita, sovelletaan kansainvälistä oikeusnormia.

Lait ja valtioneuvoston asetukset ovat sitovia kaikkialla Latviassa, eikä kukaan voi vedota niiden puutteelliseen tuntemukseen. Lakien ja asetusten puutteellinen tuntemus ei vapauta henkilöä velvollisuudesta noudattaa niitä.

Kunnalliset määräykset sitovat kaikkia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä kyseisen kunnan alueella.

Oikeusnormeja voivat antaa seuraavat tahot:

- Latvian kansa voi käyttää lainsäädäntövaltaa (kymmenesosa kaikista äänioikeutetuista voi antaa säädösehdotuksen parlamentille, ja lisäksi kansalaiset voivat osallistua kansanäänestyksiin)
- parlamentilla (*Saeima*) on valta antaa lakeja
- valtioneuvostolla on valta antaa asetuksia silloin, kun laissa niin säädetään
- Latvian keskuspankki, rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelin ja yleishyödyllisten palvelujen valvontaelin voivat niin ikään antaa asetuksia, kun laissa niin säädetään
- kuntaviranomaisilla on valta antaa määräyksiä silloin, kun laissa niin säädetään.

Sisäiset normit

Sisäisiä normeja (*iekšējie normatīvie akti*) antavat julkisoikeudelliset yhteisöt. Sisäisillä normeilla vahvistetaan näiden yhteisöjen omassa sisäisessä toiminnassa tai niiden alaisten elinten toiminnassa noudatettavat menettelyt tai selvennetään yleisen lainsäädännön soveltamista niiden toimintaan. Sisäiset normit eivät oikeudellisesti sido yksityisiä kansalaisia. Jos yhteisö tekee yksityistä kansalaista koskevan päätöksen, sen perustana ei siten voi olla sisäinen normi.

Sisäisiin normeihin kuuluvat seuraavat:

- perussääntö (*nolikums*), jossa määritetään yhteisön sisäinen rakenne ja organisaatio
- työjärjestys (*reglaments*), jossa määrätään yhteisön sisäisistä yksiköistä ja niiden toiminnasta
- suositukset (*ieteikumi*), joissa määrätään menettelyistä oikeusnormeihin ja sisäisiin normeihin perustuvan toimintavapauden harjoittamisesta yhdenmukaisesti samanlaisissa tilanteissa; joissakin tapauksissa suositukset voidaan jättää huomiotta, jos siihen on riittävä peruste
- ohjeet (*instrukcija*), jotka koskevat yleisten oikeusnormien ja periaatteiden soveltamista
- sisäiset määräykset (*iekšējie noteikumi*), jotka koskevat hallinnollisten päätösten hyväksymismenettelyjä, viranhaltijoiden ja muun henkilöstön toimintatapoja, käyttäytymisnormeja, työturvallisuutta ja muita asianomaisen yhteisön toimintaan liittyviä asioita.

Kaikilla sisäisillä normeilla on yhtäläinen asema maan oikeusjärjestelmässä. Jos tällaisten normien välillä havaitaan ristiriita, sovelletaan hierarkiassa ylemmän viranomaisen tai viranhaltijan antamaa normia.

Sisäisiä normeja voivat antaa seuraavat tahot:

- valtioneuvosto
- valtioneuvoston jäsen
- julkisyhteisön hallintoelin
- hallintoviranomaisen johtaja.

Oikeuslähteiden luokittelu

Oikeuslähteet voidaan jakaa seuraaviin luokkiin:

- Lait ja asetukset (*normative akti*) ovat säädöksiä, joissa annetaan, saatetaan voimaan tai muutetaan oikeussääntöjä tai kumotaan ne. Lait ja asetukset voidaan luokitella joko oikeusnormeiksi tai sisäisiksi normeiksi.
- Yleiset oikeusperiaatteet ovat kirjoitettuja (säädöksissä) tai kirjoittamattomia yleisiä sääntöjä, joilla säännellään objektiivista lainmukaisuutta yhteiskunnassa.
- Tapaoikeus muodostuu käyttäytymisnormeista, jotka ovat kehittyneet aikojen saatossa käytännön soveltamisen myötä. Tapaoikeutta sovelletaan oikeuksien ja oikeussäännösten tulkintaan, jos asiasta ei ole säädetty laissa tai muissa oikeusnormeissa.
- Oikeuskäytäntö muodostuu tuomioistuinten tuomioista, jotka sisältävät paikkansapitäviä abstrakteja oikeudellisia päätelmiä, joita tuomarit voivat hyödyntää muita asioita koskevien ratkaisujensa perusteluissa.
- Oikeuskirjallisuus (*doktrīna*) sisältää oikeustieteilijöiden vakiintuneet näkemykset oikeussäännösten tulkinnasta, alkuperästä ja soveltamisesta. Oikeuskirjallisuuteen viitataan usein tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten päätösten perusteluissa.

Normihierarkia

Ensisijaiset oikeuslähteet

- Lait ja asetukset ovat oikeusnormien hierarkiassa ylimpänä, ja niitä sovelletaan tämän aseman mukaisesti.
- Yleisiä oikeusperiaatteita sovelletaan, kun asiasta ei säädetä laeissa tai asetuksissa. Niitä käytetään myös lakien ja asetusten tulkittamiseen. Yleisiä oikeusperiaatteita ei luokitella hierarkkisesti, vaan niillä on kaikilla sama oikeudellinen arvo.
- Tapaoikeutta sovelletaan oikeuksien ja oikeussäännösten tulkintaan, jos asiasta ei ole säädetty laeissa, asetuksissa tai muissa oikeusnormeissa.

Toissijaiset oikeuslähteet

- Oikeuskäytäntö koostuu tuomioistuinten tuomioista, jotka menettelysääntöjen mukaan sitovat kanteita käsitteleviä tuomioistuimia. Tuomiot ovat lainvoimaisia, ne sitovat kaikkia osapuolia, ja niitä on noudatettava kuten säädännäistä oikeutta.

Perustuslakituomioistuimen tuomiot sitovat kaikkia valtion ja paikallishallinnon viranomaisia, laitoksia ja virkamiehiä, tuomioistuimia, luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä. Jos perustuslakituomioistuin katsoo säädöksen olevan hierarkiassa ylemmän oikeusnormin vastainen, kyseinen säädös katsotaan pätemättömäksi siitä päivästä alkaen, jona perustuslakituomioistuimen tuomio julkaistaan, jollei perustuslakituomioistuin toisin päättä.

Jos perustuslakituomioistuin katsoo, että kansainvälinen sopimus, jonka Latvia on allekirjoittanut tai johon se on liittynyt, on perustuslain vastainen, valtioneuvoston on välittömästi huolehdittava siitä, että sopimusta muutetaan tai se irtisanotaan, sen soveltaminen keskeytetään tai siihen liittyminen peruutetaan.

Asian käsittelyn päättävä perustuslakituomioistuimen tuomio, jolla tulkitaan jotakin säädöstä, sitoo kaikkia valtion ja paikallishallinnon viranomaisia, laitoksia ja virkamiehiä, tuomioistuimet mukaan luettuina, sekä luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä.

- Oikeuskirjallisuuteen viitataan usein tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten päätösten perusteluissa. Oikeuskirjallisuus ei ole kuitenkaan juridisesti sitovaa eikä se ole yleisesti sovellettavissa.

Toimielinjärjestelmä

Lakia säätävät elimet

Oikeus antaa lainsäädäntöä on **Saeimalla** ja lisäksi **Latvian kansalaisilla** kansanäänestysten kautta.

Valtioneuvosto voi antaa lainsäädäntöä asetusten (*noteikumi*) muodossa seuraavissa tapauksissa:

- lain nojalla
- kansainvälisen sopimuksen tai sen luonnoksen vahvistamiseksi, kansainvälisen sopimuksen irtisanomiseksi tai sen soveltamisen keskeyttämiseksi, ellei perustuslaissa tai muussa laissa toisin säädetä
- jos se on tarpeen Euroopan unionin säädösten soveltamiseksi eikä kyseisestä asiasta säädetä laissa; tällaisilla säännöksillä ei saa rajoittaa kansalaisten perusoikeuksia.

Latvian pankki, rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelin ja yleishyödyllisten palvelujen valvontaelin voivat niin ikään antaa asetuksia (*noteikumi*), mutta vain oman toimivaltansa alalla siltä osin kuin laissa niin säädetään.

Lisäksi **kuntaviranomaiset** voivat antaa sitovia määräyksiä lakien tai valtioneuvoston asetusten nojalla.

Uusien säädösten laatiminen

Tässä osassa luodaan yleiskatsaus lakien säätämismenettelyihin.

Lait

Lakiesityksen esittäminen parlamentille

Lakiesityksiä voivat tehdä parlamentille presidentti, valtioneuvosto, parlamentin valiokunnat, vähintään viisi kansanedustajaa tai perustuslaissa määrätyissä asioissa yksi kymmenesosa kaikista äänioikeutetuista perustuslaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

Lakiesityksen tarkastelu ja hyväksyminen parlamentissa

Parlamentti tarkastelee lakiehdotuksia kolmessa käsittelyssä. Kiireellisiksi katsotut lakiesitykset, esitys valtion talousarvioksi ja muutokset siihen sekä kansainvälisten sopimusten hyväksymistä koskevat lakiesitykset hyväksytään toisessa käsittelyssä.

Lakiesitys katsotaan hyväksytyksi ja muuttuu säädökseksi, jos sitä on tarkasteltu kolmessa käsittelyssä tai edellä tarkoitetuissa tapauksissa kahdessa käsittelyssä ja jos ehdoton enemmistö läsnä olevista kansanedustajista on kannattanut sitä äänestyksessä.

Lain vahvistaminen

Saeiman puhemiehistö (*Prezidijs*) toimittaa hyväksytyt lakiesitykset presidentille vahvistettavaksi.

Presidentin on vahvistettava Saeiman hyväksymä laki aikaisintaan 10 päivän ja viimeistään 21 päivän kuluttua lain antamisesta. Laki tulee voimaan 14 päivän kuluttua siitä, kun se on vahvistettu ja julkaistu Latvian virallisessa lehdessä (*Latvijas Vēstnesis*), jollei laissa ole säädetty poikkeavasta voimaantulopäivästä.

Oikeus lykätä lain vahvistamista

Presidentillä on oikeus vaatia, että lakia tarkastellaan uudelleen, tai lykätä lain vahvistamista ja julkaisemista kahdella kuukaudella.

Presidentti voi vaatia lain uudelleen tarkastelemista oma-aloitteisesti. Sen sijaan hän voi lykätä lain julkaisemista vain, jos vähintään yksi kolmasosa kansanedustajista vaatii sitä. Presidentin tai Saeiman määrävähemmistön on käytettävä näitä oikeuksiaan kymmenen päivän kuluessa siitä, kun Saeima on hyväksynyt lain.

Tällä tavoin lykätystä laista järjestetään kansanäänestys, jos asiaa koskevan vaatimuksen allekirjoittaa vähintään kymmenesosa äänioikeutetuista. Jos vaatimusta ei esitetä kahden kuukauden kuluessa, laki julkaistaan ja se tulee voimaan. Kansanäänestystä ei järjestetä, jos parlamentti äänestää laista uudelleen ja vähintään kolme neljäsosaa kaikista kansanedustajista äänestää sen hyväksymisen puolesta.

Saeiman hyväksymä laki, jonka vahvistamista presidentti on lykönyt, voidaan kumota kansanäänestyksessä, jos vähintään puolet edellisissä parlamenttivaaleissa äänestäneiden äänestäjien määrästä osallistuu kansanäänestykseen ja jos heistä enemmistö äänestää lain kumoamisen puolesta.

On kuitenkin säädöksiä, joista ei voida järjestää kansanäänestystä. Näihin kuuluvat valtion talousarvio, lait, jotka koskevat lainoja, veroja, tulleja, rautatietariffeja, asevelvollisuutta, sodanjulistus ja sodan aloittaminen, rauhansopimukset, sotatilan julistaminen ja lakkauttaminen, liikekannallepano ja joukkojen kotiuttaminen sekä muiden valtioiden kanssa tehtävät sopimukset.

Lain voimaantulo

Laki tulee voimaan 14 päivän kuluttua siitä, kun se on vahvistettu ja julkaistu Latvian virallisessa lehdessä, jollei laissa ole säädetty poikkeavasta voimaantulopäivästä. Määräaika lasketaan julkaisupäivämäärää seuraavasta päivästä.

Lain voimassaolon päättyminen

Lain voimassaolo päättyy seuraavissa tapauksissa:

- voimaan tulee uusi laki, jossa säädetään aiemman lain kumoamisesta
- voimaan tulee toisen lain siirtymäkauden säännös, jonka nojalla aiempi laki kumotaan
- voimaan tulee perustuslakituomioistuin tuomio, jonka mukaan laki on pätemätön

- määräajaksi säädetyn lain voimassaoloaika päättyy.

Valtioneuvoston asetukset

Valtioneuvoston asetusehdotuksen esittäminen

Ministeriöt, valtioneuvoston kanslia tai pääministerin alaiset valtion laitokset voivat laatia asetusehdotuksia valtioneuvoston tarkasteltavaksi. Tällaiset ehdotukset esittelee aina valtioneuvoston jäsen.

Muun valtionviranomaisen, paikallisviranomaisen, kansalaisjärjestön tai työmarkkinajärjestön laatiman asetusehdotuksen esittelee valtioneuvostolle joko asianomaisen elimen johtaja tai se valtioneuvoston jäsen, joka vastaa poliittisesti kyseisestä alasta tai osa-alueesta.

Valtioneuvoston asetusehdotuksen tarkastelu ja hyväksyminen

Valtioneuvoston käsittelyyn tulevat asetusehdotukset esitellään ja niitä tarkastellaan ensin valtioshteereiden kokouksissa. Kun asetusehdotus on esitelty, se toimitetaan hyväksyttäväksi asiassa toimivaltaisille ministeriöille ja tarvittaessa muille valtionhallinnon elimille. Oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö esittävät kantansa kaikista lainsäädäntöehdotuksista. Myös kansalaisjärjestöjen edustajat voivat esittää kantansa hyväksymismenettelyn aikana.

Jos asetusehdotuksesta on päästy yhteisymmärrykseen, sitä tarkastellaan valtioneuvoston istunnossa. Jos yhteisymmärrykseen ei ole päästy, sitä tarkastellaan ministerivaliokunnan kokouksessa. Jos ehdotuksesta päästään yhteisymmärrykseen valiokunnassa, se toimitetaan valtioneuvostolle jatkotarkastelua varten. Jos asetusehdotuksesta päästään yhteisymmärrykseen valtioneuvoston kokouksessa, ehdotus katsotaan hyväksytyksi ja siitä tulee valtioneuvoston asetus.

Valtioneuvoston asetuksen vahvistaminen

Valtioneuvoston asetukset vahvistetaan julkaisemalla ne Latvian virallisessa lehdessä.

Valtioneuvoston asetuksen voimaantulo

Valtioneuvoston asetus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se on julkaistu Latvian virallisessa lehdessä, jollei asetuksessa ole säädetty poikkeavasta voimaantulopäivästä.

Valtioneuvoston asetuksen voimassaolon päättyminen

Valtioneuvoston asetuksen voimassaolo päättyy seuraavissa tapauksissa:

- voimaan tulee uusi asetus, jossa säädetään aiemman asetuksen kumoamisesta
- voimaan tulee uusi asetus, jossa säädetään aiemman asetuksen kumoamisesta
- asetus on annettu jonkin lain säännöksen nojalla, ja tämän säännöksen voimassaolo päättyy
- voimaan tulee perustuslakituomioistuimen tuomio, jonka mukaan laki on pätemätön
- määräajaksi säädetyn asetuksen voimassaoloaika päättyy.

Latvian pankin, rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelimen ja yleishyödyllisten palvelujen valvontaelimen asetukset

Latvian pankin, rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelimen ja yleishyödyllisten palvelujen valvontaelimen asetuksiin sovelletaan samoja vahvistamiseen, voimaantuloon ja voimassaolon päättymiseen liittyviä menettelyjä kuin valtioneuvoston asetuksiin.

Kunnalliset määräykset

Määräysehdoituksen esittäminen kunnanvaltuustolle

Kunnallista määräystä koskevan ehdotuksen voi toimittaa kunnan- tai kaupunginvaltuustolle valtuuston puheenjohtaja, kunnan lautakunta, valtuuston jäsen, ylimääräisen kokouksen koollekutsuja tai kunnanhallituksen puheenjohtaja.

Määräysehdoituksen tarkastelu ja hyväksyminen

Kunnallista määräystä koskeva ehdotus katsotaan hyväksytyksi ja siitä tulee sitova, jos yli puolet läsnä olevista kunnanvaltuutetuista äänestää sen puolesta, jollei laissa toisin säädetä.

Valtuusto toimittaa määräyksen perusteluineen ympäristö- ja aluekehitysministeriölle kirjallisena ja sähköisessä muodossa kolmen päivän kuluessa allekirjoittamisesta. Ministeriö arvioi määräyksen lainmukaisuutta kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta ja toimittaa valtuustolle lausuntonsa.

Jos ministeriön lausunnossa ei esitetä määräyksen lainmukaisuutta koskevia varauksia tai lausuntoa ei toimiteta valtuustolle määräajassa, valtuusto antaa määräyksen sellaisena kuin se on hyväksytty.

Jos ministeriö antaa lausunnon, jonka mukaan määräys on kokonaan tai osaksi lainvastainen, valtuusto tekee siihen lausunnossa edellytetyt korjaukset ja antaa muutetun määräyksen. Jos valtuusto on eri mieltä lausunnon tai sen osan kanssa, se perustelee tämän päätöksessään ja antaa määräyksen. Uusi määräys toimitetaan ympäristö- ja aluekehitysministeriölle kirjallisena ja sähköisessä muodossa kolmen päivän kuluessa allekirjoittamisesta.

Kunnallisen määräyksen vahvistaminen

Kunnanvaltuusto vahvistaa antamansa määräykset julkaisemalla ne paikallisessa sanomalehdessä tai ilmaisjakelulehdessä. Kaupunginvaltuusto (*pilsētas dome*) vahvistaa antamansa määräykset julkaisemalla ne Latvian virallisessa lehdessä. Määräykset julkaistaan perusteluineen.

Määräysten tultua voimaan ne julkaistaan kunnan tai kaupungin verkkosivuilla. Valtuusto asettaa antamansa määräykset nähtäville myös kunnan- tai kaupunginvirastossa.

Ympäristö- ja aluehallintoministeriö julkaisee kunnalliset määräykset verkkosivuillaan.

Kunnallisen määräyksen voimaantulo

Kunnallinen määräys tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se on julkaistu sanomalehdessä tai ilmaisjakelulehdessä, jollei määräyksessä toisin määrätä.

Kunnallisen määräyksen voimassaolon päättyminen

Kunnallisen määräyksen voimassaolo päättyy seuraavissa tapauksissa:

- voimaan tulee uusi määräys, jolla aiempi määräys kumotaan
- voimaan tulee jonkin muun määräyksen loppusäännös, jolla aiempi määräys kumotaan
- määräys perustuu normihierarkiassa ylempänä olevan lain tai asetuksen säännökseen, ja tämän säännöksen voimassaolo päättyy
- voimaan tulee perustuslakituomioistuimen tuomio, jonka mukaan määräys on pätemätön
- määräajaksi säädetyn määräyksen voimassaoloaika päättyy.

Oikeudelliset tietokannat

***Latvijas Vēstnesis*, Latvian tasavallan virallinen lehti**

Latvijas Vēstnesis on Latvian tasavallan virallinen lehti. Siinä julkaistut tiedot ovat virallisia.

- Virallisesti julkaistut tiedot ovat todistusvoimaisia ja oikeudellisesti sitovia.
- Kukaan ei voi vedota siihen, ettei hän tiennyt virallisessa lehdessä julkaistuista säädöksistä tai virallisista ilmoituksista.

Latvian virallista lehteä on julkaistu heinäkuun 1. päivästä 2012 virallisesti sähköisessä muodossa verkkosivustolla <https://www.vestnesis.lv/>. Tätä aikaisemmin verkkosivustolla <https://www.vestnesis.lv/> julkaistiin tietoja vain epävirallisesti informaatiotarkoituksessa ja virallinen julkaiseminen tapahtui painetussa lehdessä.

Konsolidoitu lainsäädäntö

Konsolidoidut lait ja valtioneuvoston asetukset sekä muut säädökset ovat saatavilla Latvian sähköisessä säädöskokoelmassa <http://www.likumi.lv/>. Konsolidoidut lait ja asetukset julkaistaan sivustolla ainoastaan informaatiotarkoituksessa. Sivustoa ylläpitää virallinen julkaisutoimisto [VSIA Latvijas Vēstnesis](https://www.vestnesis.lv/).

Virallinen julkaisija

Virallinen julkaisutoimisto ([VSIA Latvijas Vēstnesis](https://www.vestnesis.lv/)) julkaisi aiemmin samannimistä paperilehteä.

Virallinen julkaisu- ja tiedotustoimisto noudattaa toiminnassaan kansainvälisiä standardeja ISO 9001:2008 (hallinta- ja johtamisjärjestelmät) ja ISO 27001:2005 (tietoturvallisuus).

Voiko portaalia käyttää ilmaiseksi?

Kyllä, Latvian virallinen lehti on saatavilla maksutta. Myös lehden sähköistä arkistoa saa käyttää **maksutta**. Sama koskee konsolidoitua sähköistä säädöskokoelmaa.

Linkkejä

[Saeima, Latvian parlamentti](#), [Latvian valtioneuvosto](#), [Latvian pankki](#), [rahoitus- ja pääomamarkkinoiden valvontaelin](#), [yleishyödyllisten palvelujen valvontaelin](#), [Latvian paikallisviranomaiset](#), [Latvian virallinen lehti *Latvijas Vēstnesis*](#), <http://www.likumi.lv/>

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 07/01/2016

Jäsenvaltion oikeus - Liettua

Tämän sivun alkukielistä versiota [lt](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan. Seuraavat kielet ovat jo saatavilla: [bg](#) [es](#) [en](#) [fr](#) [hr](#) [pl](#).

Tällä sivulla on tietoa Liettuan oikeusjärjestelmästä ja Liettuan lainsäädännöstä.

Oikeuslähteet

Oikeudelliset säännökset esitetään ja säädetään virallisesti oikeuslähteissä.

Säädös on virallinen toimivaltaisen valtion toimielimen hyväksymä kirjallinen asiakirja, jossa esitetään ja selitetään oikeudellisia säännöksiä tai jossa ilmoitetaan, millä perusteella oikeudellisia säännöksiä sovelletaan tietyssä tapauksessa. Säädöksessä esitetyn oikeudellisen tiedon luonteesta riippuen kyseessä on jokin seuraavista:

- Lainsäädäntövälineet** – nämä ovat valtion toimielinten kirjallisia päätöksiä, joissa säädetään, muutetaan tai kumotaan valtion hyväksymiä yleisluonteisia sääntöjä, joita sovelletaan ennalta määrittelemättömään kohderyhmään. Lainsäädäntövälineet on jaettu kahteen ryhmään:
  - Lait** ovat säädöshierarkiassa ylimpänä. Ne hyväksytään Liettuan tasavallan parlamentissa [*Seimas*] tai kansanäänestyksellä. Niissä säädetään yleisiä oikeudellisia säännöksiä, joilla säännellään inhimillisen vuorovaikutuksen pääaloja ja joilla on ensisijainen lainvoima. Lakeja pidetään pääasiallisena oikeuslähteenä.
  - Hallinnolliset määräykset** ovat lain perusteella hyväksytyjä lainsäädäntövälineitä, joilla konkretisoidaan lakia ja varmistetaan sen täytäntöönpano. Hallinnolliset määräykset eivät saa olla ristiriidassa lakien kanssa. Hallinnollisia määräyksiä ovat
    - parlamentin päätöslauselmat
    - hallituksen päätöslauselmat
    - ministeriöiden ohjeet ja määräykset
    - paikallis- ja muiden viranomaisten päätöslauselmat ja päätökset
    - muut vastaavat välineet.
- Tulkitsevien huomautusten** tarkoituksena on selkiyttää sovellettavien oikeudellisten säännösten merkitystä ja sisältöä. Nämä hyväksyy toimielin, jolla on valtuudet tulkita lakia.
- Yksittäisillä täytäntöönpanotoimilla** pannaan täytäntöön säädöksiin sisältyvät vaatimukset. Lainsäädäntövälineiden tapaan myös yksittäisillä täytäntöönpanotoimilla on oikeudellisia vaikutuksia. Niillä ei kuitenkaan ole samaa oikeuslähteen asemaa, koska niillä ei luoda yleisesti sovellettavia yleissääntöjä, vaan ne on määräävän luonteensa mukaisesti osoitettu tietyille

henkilöille tietyissä olosuhteissa. Ne ovat luonteeltaan kertakäyttöisiä siinä mielessä, että niitä ei voida soveltaa sen jälkeen, kun kyseinen sosiaalinen suhde (rekrytointi, irtisanominen, eläkkeen myöntäminen tms.) on päättynyt.

Muut oikeuslähteet

Lainsäädäntövälineiden lisäksi myös seuraavia pidetään primaarioikeuden lähteinä:

- **Yleisiä oikeusperiaatteita (vilpiton mieli, tasapuolisuus, yksilön vastuu, kohtuullisuus)** pidetään kiinteänä osana Liettuan oikeusjärjestelmää niin lainsäädännön tulkinnan kuin oikeudellisten puutteiden korjaamisenkin kannalta. Lisäksi Liettuan tasavallan perustuslain 135 §:n 1 momentissa myös kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustettujen periaatteiden katsotaan olevan kiinteä osa Liettuan oikeusjärjestelmää, ja Liettuan tuomioistuimilla on näin ollen velvollisuus soveltaa niitä ja perustaa toimintansa niihin.
- **Oikeudelliset tavat** eli käyttäytymissäännöt, jotka ovat syntyneet yhteiskunnassa toistuvan ja pitkäaikaisen käytön tuloksena ja jotka valtio on vahvistanut. Liettuan tasavallan siviililaissa vahvistetaan oikeudellisten tapojen olevan suora oikeuslähde. Tapoja voidaan soveltaa, jos laissa säädetään tai sopimuksessa määrätään suoraan niiden soveltamisesta tai jos oikeudellinen sääntely on puutteellista. Tapoja, jotka ovat ristiriidassa yleisten oikeusperiaatteiden tai velvoittavien oikeudellisten säännösten kanssa, ei voida soveltaa.

Seuraavia pidetään sekundaarioikeuden lähteinä:

- **Ennakkopäätös** eli tietyssä asiassa annettu oikeuden päätös, jota saman tai alemman oikeusasteen tuomioistuimet käyttävät ohjenuorana käsitellessään vastaavia asioita. Ennakkopäätöksillä on Liettuan oikeusjärjestelmässä lähinnä neuvoa-antava luonne.
- **Oikeustiede.**

Normihierarkia

Säädösten hierarkkinen järjestys:

1. perustuslaki
2. perustuslailliset säädökset
3. ratifioidut sopimukset
4. lait
5. muut täytäntöönpanosäädökset (esimerkiksi presidentin, hallituksen ja perustuslakituomioistuimen antamat säädökset).

Institutionaalinen rakenne:

Liettuan parlamentti [*Seimas*] on ainoa toimielin, joka voi hyväksyä lakeja. Valtion muiden toimielinten hyväksymien säädösten on oltava Liettuan perustuslain ja muiden lakien mukaisia.

Muita lainsäädäntövälineitä voivat hyväksyä

- Liettuan parlamentti (päätöslauselmat)
- presidentti (asetukset)
- hallitus (päätöslauselmat)
- ministeriöt ja muut hallituksen elimet (määräykset)
- paikallisviranomaiset (päätökset, määräykset).

Oikeudelliset tietokannat

 Liettuan säädöstietokannan (*Lietuvos teisės akty duomenų bazė*) omistaa ja sitä ylläpitää **Liettuan tasavallan parlamentti**.

Säädöstietokanta sisältää seuraavaa:

- annetut säädökset
- säädösluonnokset
- päätöslauselmat
- päätelmät

- muun tyyppiset lainsäädäntövälineet.

Tietokannan asiakirjat eivät ole virallisia eivätkä oikeudellisesti sitovia.

Tietokannassa voi tehdä hakuja sekä englanniksi että liettuaksi. Lainsäädäntöasiakirjan tyyppin voi valita avautuvasta pudotusvalikosta kohdassa "Type".

Lainsäädäntöä ja muita oikeudellisia asiakirjoja on saatavissa myös [Liettuan säädösrekisterissä](#) (*Lietuvos teisės aktų registras*). Sivustoa ylläpitää **rekisterikeskus** (*valstybė įmonė Registrų centras*), joka on valtionyhtiö, ja sitä valvoo **oikeusministeriö**. Rekisteriä ylläpitää 31. elokuuta 2013 lähtien Liettuan tasavallan parlamentin kanslia.

Onko tietokannan käyttö ilmaista?

Kyllä, sekä Liettuan säädösrekisteriä että säädöstietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 18/02/2019

Jäsenvaltion oikeus - Luxemburg

Tämän sivun alkukielistä versiota [fr](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tässä osassa on yleistä tietoa Luxemburgin oikeuslähteistä.

Oikeuslähteet

Normihierarkia

"Oikeuslähteellä" tarkoitetaan lainkäytön perustaa ja lähtökohtaa.

Ensisijaisina oikeuslähteinä pidetään nykyisin **perustuslakia** ja **lakeja**.

Luxemburgin perustuslaki

Luxemburgin ensimmäinen perustuslaki laadittiin vuonna 1841, kahden vuoden kuluttua siitä, kun Luxemburg oli julistautunut itsenäiseksi. Seuraavat uudet perustuslait säädettiin vuosina 1848 ja 1856.

Luxemburgin nykyinen perustuslaki annettiin 17. lokakuuta 1868. Sitä on muutettu sen jälkeen lukuisia kertoja.

Luxemburgin perustuslaki on tyyppiltään jäykkä **kirjallinen perustuslaki**. Perustavan luonteensa takia sitä on paljon vaikeampi muuttaa kuin tavallisia lakeja.

Nykyisessä perustuslaissa on **121 pykälää**, ja se jakautuu **13 lukuun**. Siinä selvitetään valtiojärjestyksen perusteet, vahvistetaan kansalaisten oikeudet ja vapaudet sekä säädetään julkisen vallan organisaatiosta.

- Luku I: Valtio, sen alue ja suurherttua
- Luku II: Yleiset vapaudet ja perusoikeudet
- Luku III: Suvereenius
- Luku IV: Kansanedustuslaitos
- Luku V: Suurherttuakunnan hallitus
- Luku V bis: Conseil d'Etat (hallituksen ylin neuvoo-antava elin)
- Luku VI: Lainkäyttö
- Luku VII: Lainvalvonta
- Luku VIII: Valtiontalous
- Luku IX: Kunnallishallinto

- Luku X: Julkiset laitokset
- Luku XI: Yleiset säännökset
- Luku XII: Siirtymä- ja lisäsäännökset.

Laki oikeuslähteenä

Lainsäädäntömenettely

Luxemburgin oikeusjärjestyksessä lainsäädäntövaltaa edustavat [parlamentti](#) (Chambre des députés) ja [hallitus](#) (gouvernement), joilla kummallakin on oikeus tehdä **lakialoitteita**.

Jos aloite lain säätämiseksi tulee hallitukselta, sitä nimitetään **lakiluonnokseksi** (projet de loi).

Parlamentin aloitetta kutsutaan **lakiehdotukseksi** (proposition de loi).

Kaikista luonnoksista ja ehdotuksista on ensin pyydettävä lausuntoa työntekijöitä edustavilta elimiltä (chambres professionnelles) ja ennen kaikkea **Conseil d'Etat**'lta. Conseil d'Etat'n annettua lausuntonsa luonnokset tai ehdotukset voidaan saattaa kansanedustuslaitoksen hyväksyttäväksi.

Luxemburgin parlamentti on yksikamarinen. Kaikista lakialoitteista järjestetään kaksi äänestystä, joiden välillä on oltava vähintään kolmen kuukauden tauko. Jälkimmäisestä äänestyksestä voidaan kuitenkin luopua, jos parlamentti ja Conseil d'Etat yksimielisesti katsovat sen aiheelliseksi. Parlamentin lopullisessa äänestyksessä hyväksytty laki voidaan saattaa voimaan vasta, kun suurherttua on sen vahvistanut ja kun se on **julkaistu** [virallisessa lehdessä](#) (Mémorial).

Sääntelymenettely

Conseil d'Etat'n uudistamisesta 12. heinäkuuta 1996 annetun lain (loi portant réforme du Conseil d'Etat) 2 §:n mukaan lakien ja yleissopimusten täytäntöönpanemiseksi laadittuja **asetusehdotuksia** ei voida toimittaa suurherttuan vahvistettavaksi, ennen kuin **Conseil d'Etat** on antanut niistä lausunnon (**avis**).

Kiireellisissä tapauksissa hallitus voi kuitenkin poiketa tästä periaatteesta ja hyväksyä esityksen lausuntoa pyytämättä. Suurherttua päättää näistä tapauksista aloitteen tehneen ministerin perustellun selvityksen perusteella. Tähän **nopeutettuun menettelyyn** voidaan kuitenkin turvautua vain poikkeustapauksissa.

Nopeutettua menettelyä ei missään tapauksessa käytetä, jos kyseisessä laissa edellytetään nimenomaisesti, että sen täytäntöönpanoasetuksista on pyydettävä Conseil d'Etat'n lausuntoa. Sama menettely koskee muutoksia lakiesityksiin, joista Conseil d'Etat on jo antanut lausuntonsa.

Conseil d'Etat antaa sekä laki- että asetusesityksiä koskevat lausuntonsa perusteltuina mietintöinä (**rapport motivé**), jotka koostuvat yleisistä huomioista, esityksen tarkastelusta sekä tarvittaessa vastaesityksestä.

Conseil d'Etat tutkii asetusehdotusten muodon ja sisällön ja tarkistaa, ovatko ne ylempien oikeusnormien mukaisia.

Säädöstietokannat

[Légilux](#) on Luxemburgin suurherttuakunnan oikeudellinen portaali Internetissä.

Sen kautta Luxemburgin lainsäädännöstä voi hakea virallisen lehden A-osan tekstit joko sellaisinaan tai konsolidoituina versioina. Suurin osa näistä teksteistä on julkaistu säädöskokoelmissa.

Sivusto jakautuu seuraavasti:

- [Lainsäädäntö-osiossa](#) ovat Luxemburgin lainsäädäntöä koskevat julkaisut ja säädösten konsolidoidut tekstit. Lisäksi siellä on erinäisiä muita julkaisuja.
- [Hallinto-osiossa](#) ovat ”hallinnolliset julkaisut”. Ne koostuvat lähinnä virallisen lehden B-osan (Mémorial B) kokoelmista sekä lainkäyttö- ja hallintoelinten virallisesta hakemistosta (Annuaire Officiel d'Administration et de Législation).
- [Yhtiöt ja yhdistykset -osiossa](#) ovat virallisen lehden C-osan (Mémorial C) kokoelmat, jotka koostuvat yhtiöitä sekä voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä ja säätiöitä koskevista julkaisuista.

Onko tietokantojen käyttö ilmaista?

Tietokantojen käyttö on **maksutonta**.

Linkkejä

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 20/12/2018

Jäsenvaltion oikeus - Unkari

Tämän sivun alkukielistä versiota [hu](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Unkarin oikeusjärjestelmästä.

Oikeuslähteet

I. Normihierarkia

1. Perustuslaki

Unkarin normihierarkiassa ylimpänä on 25. huhtikuuta 2011 annettu Unkarin **perustuslaki** (*Alaptörvény*), eikä mikään muu säädös saa olla ristiriidassa sen kanssa. Perustuslain on säätänyt **parlamentti** (*Országgyűlés*), ja sen **muuttaminen** edellyttää **kaikkien parlamentin jäsenten kahden kolmasosan ääntenenemmistöä** (perustuslain S §:n 2 momentti).

Perustuslaki ja sen siirtymäsäännökset, jotka annettiin 31. joulukuuta 2011, **tulivat voimaan 1. tammikuuta 2012**.

Unkarin perustuslaki käsittää kuusi osaa: johdanto, jonka otsikkona on **kansallinen uskontunnustus, perusta** (A–T §), **vapaus ja vastuu** (I–XXXI §), **valtio** (1–54 §), **erityiset säännökset** sekä **loppusäännökset**.

Perustassa esitetään yleiset säännökset, ja se käsittelee seuraavia seikkoja:

- valtiomuoto
- valtion toiminnan peruseriaatteet
- toimivallan siirtäminen Euroopan unionille
- Unkarin pääkaupunki ja alueelliset hallintoelimet
- Unkarin kansalaisuutta ja sen saamista koskevat keskeiset säännökset
- Unkarin virallinen kieli, vaakuna, lippu, kansallislaulu, kansalliset pyhäpäivät ja virallinen rahayksikkö
- perustuslain asema Unkarin oikeusjärjestelmässä (perustuslaki muodostaa oikeusjärjestelmän perustan)
- perustuslain hyväksymistä ja muuttamista koskeva menettely
- Unkarin säädöstyypit
- eräät peruseriaatteet, kuten
  - kielto hankkia tai käyttää valtaa voimakeinoin
  - vastuu Unkarin rajojen ulkopuolella asuvista unkarilaisista
  - Euroopan yhtenäisyyttä edistävä yhteistyö
  - avioliittoinstituution suojeleminen
  - tasapuolisten kilpailuedellytysten varmistaminen talouden alalla
  - tasapainoisen, läpinäkyvän ja kestäväen budjettihallinnon periaate
  - velvollisuus suojella ja säilyttää luonnonvaroja
  - rauhan ja turvallisuuden luominen ja turvaaminen sekä ihmiskunnan kestävä kehityksen turvaamiseen tähtäävä kansainvälinen yhteistyö kaikkien maailman kansojen ja maiden kanssa.

Vapautta ja vastuuta koskevassa osassa määritellään perusoikeudet ja velvollisuudet. **Perusoikeuksia** ovat muun muassa seuraavat:

- oikeus elämään ja ihmisarvoon
- kidutuksen, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun ja rangaistuksen, orjuuttamisen sekä ihmiskaupan kielto
- eugeniikkaan tähtäävien toimien, ihmisruumiin tai sen osien taloudellisiin tarkoituksiin tapahtuvan hyödyntämisen sekä ihmisen kloonauksen kielto
- oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen sekä vapaudenriiston ehkäisemisen varmistaminen
- oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja asuinpaikan vapaaseen valintaan
- oikeus yksityis- ja perhe-elämään
- oikeus henkilötietojen suojeluun ja yleistä etua koskevien tietojen saatavuuteen
- ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus
- oikeus kokoontua rauhanomaisesti
- sananvapaus
- oikeus osallistua kulttuurielämään
- oikeus valita vapaasti työ ja ammatti sekä oikeus toimia yrittäjänä
- omistusoikeus
- kielto karkottaa Unkarin kansalaista Unkarin alueelta
- oikeus turvapaikkaan
- yhdenvertaisuus lain edessä
- syrjintäkielto
- lapsityövoiman käytön kielto
- oikeus terveelliseen ympäristöön
- äänioikeus ja vaalikelpoisuus parlamenttivaaleissa, paikallishallinnon vaaleissa ja pormestareiden vaaleissa sekä Euroopan parlamentin vaaleissa
- oikeus puolueettomaan ja oikeudenmukaiseen viranomaismenettelyyn kohtuullisessa määräajassa
- Unkarin kansalaisen oikeus saada suojelua Unkarin valtiolta ulkomailla oleskelunsa aikana
- lisäksi perustuslaissa määritellään vähemmistökansallisuuksien sekä rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden tärkeimmät oikeudet.

Perustuslain mukaan Unkari pyrkii turvaamaan muun muassa

- sosiaaliturvan kaikille kansalaisille
- ihmisarvoiset asuinolosuhteet sekä julkisten palvelujen saatavuuden kaikille ihmisille.

Perustuslaissa määritellään myös eräitä **velvollisuuksia**, kuten:

- velvollisuus osallistua yhteisten tarpeiden kattamiseen (yhdenvertainen verotuskohtelu)
- Unkarin kansalaisten velvollisuus puolustaa isänmaataan.

Perustuslain **valtiota** koskevaan osaan sisältyvät valtion ylintä johtoa ja tärkeimpiä instituutioita koskevat perussäännöt. Niissä säädetään seuraavien elinten oikeudellisesta asemasta ja tehtävistä:

- parlamentti
- tasavallan presidentti
- hallitus
- itsehallintoelimet (*önálló szabályozó szervek*)
- perustuslakituomioistuin (*Alkotmánybíróság*)
- tuomioistuin- ja syyttäjälaitos (*a bíróság és az ügyészség*)

- oikeusasiamies (*Alapvető jogok biztosa*)
- paikallishallinnot (*helyi önkormányzatok*)
- Unkarin keskuspankki (*Magyar Nemzeti Bank*)
- valtion tilintarkastusvirasto (*Állami Számvevőszék*)
- Unkarin puolustusvoimat (*Magyar Honvédség*)
- poliisi (*rendőrség*) sekä kansalliset turvallisuusjoukot (*nemzetbiztonsági szolgálatok*)
- kansanäänestykset.

Erityisiä säännöksiä koskevassa perustuslain osassa säädetään hätätilaa, poikkeustilaa, ehkäisevää suojelua, odottamatonta hyökkäystä sekä erityisiä vaaratilanteita koskevista säännöksistä.

2. Lait

Unkarissa lait (*törvény*) antaa **parlamentti**. Perustuslain mukaan **perusoikeuksia ja velvollisuuksia koskevista säännöistä** on säädettävä lailla. Lait hyväksytään parlamentissa **yksinkertaisella ääntenemmistöllä** (yli puolet läsnä olevien parlamentin jäsenten äänistä) lukuun ottamatta perustuslaissa määriteltyjä, **perustuslain säätämisyjärjestyksessä annettavia lakeja** (*sarkalatos törvény*), jäljempänä 'perustava säädös', joiden hyväksymiseen ja muuttamiseen tarvitaan parlamentissa **paikalla olevien jäsenten kahden kolmasosan** ääntenemmistö.

Perustuslain mukaan perustavassa säädöksessä on säädettävä muun muassa kansalaisuudesta, kirkoista, Unkarin kansallisten vähemmistöjen oikeuksista, parlamentin jäsenten ja tasavallan presidentin oikeudellisesta asemasta ja palkkauksesta, perustuslakituomioistuimesta, paikallishallinnoista, vaakunan ja lipun käyttöä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä sekä valtion kunniamerkkeihin sovellettavista säännöksistä.

Perustuslain mukaan Euroopan unionin perussopimusten ja unionia muuttavien sopimusten sitovan vaikutuksen tunnustamiseen, sotatilan julistamiseen, rauhan tekemiseen sekä erityisen oikeusjärjestyksen käyttöönottoon tarvitaan parlamentin kaikkien jäsenten kahden kolmasosan ääntenemmistö.

Ennen kuin perustuslain muuttamista koskeva vuoden 1989 laki XXXI (*Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény*) annettiin, Unkarin presidentin neuvostolla (*Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa*) oli oikeus antaa asetuksia (*törvényerejű rendelet*). Nämä edelleen voimassa olevat asetukset katsotaan normihierarkiassa lakien kanssa samantasoisiksi säädöksiksi.

3. Asetukset (*rendelet*)

Perustuslaissa mainitaan hallituksen asetukset, pääministerin asetukset, ministeriöiden asetukset, Unkarin keskuspankin pääjohtajan asetukset, itsehallintoelinten johtajien asetukset sekä paikallishallinnon asetukset.

Lisäksi kansallisen kriisin aikana asetuksia voi antaa kansallinen puolustusneuvosto (*Honvédelmi Tanács*) ja hätätilan aikana tasavallan presidentti.

3.1. Hallituksen asetukset (*kormányrendelet*)

Hallituksen toimivalta antaa asetuksia voi olla **ensisijainen** tai perustua **laissa annettuun valtuutukseen**. Hallituksen ensisijaisesta toimivallasta säädetään perustuslain 15 §:n 3 momentissa, jonka mukaan hallitus voi antaa asetuksia omaan toimivaltaansa kuuluvalla alalla sellaisissa kysymyksissä, joista ei säädetä laissa. Hallituksen asetukset eivät saa olla ristiriidassa lakien kanssa. Tämä ei rajoita parlamentin valtaa, sillä parlamentilla on toimivalta käsitellä mitä tahansa sääntelyn alaa.

Perustuslain sekä lainsäädännästä vuonna 2010 annetun lain CXXX (*Jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény*) mukaisesti hallitus voi antaa lakien täytäntöönpanoasetuksia erillisen laissa annetun valtuutuksen nojalla. Lainsäädäntää koskevan lain 5 §:n 1 momentin mukaan täytäntöönpanoasetuksen antamista koskevassa valtuutuksessa on määriteltävä valtuutettu, valtuutuksen kohde ja sen laajuus. Valtuutettu ei voi siirtää lainsäädäntövaltaa edelleen muille osapuolille.

3.2. Pääministerin asetukset (*miniszterelnöki rendelet*)

Perustuslain mukaan pääministeri voi myös antaa asetuksia, esimerkiksi nimittää asetuksella varapääministerin ministereiden joukosta. Pääministerin asetus on normihierarkiassa samalla tasolla kuin ministeriöiden asetukset.

3.3. Ministeriön asetukset

Ministeriön asetus (*miniszteri rendelet*) asettuu normihierarkiassa hallituksen asetusten alapuolelle. Perustuslain mukaan ministeriöt voivat antaa asetuksia joko lakiin tai hallituksen (alkuperäisen lainsäädäntövallan nojalla antamaan) asetukseen

perustuvan **valtuutuksen nojalla** itsenäisesti tai yhdessä jonkin toisen ministeriön kanssa. Ministeriön asetukset eivät saa olla ristiriidassa minkään lain, hallituksen asetuksen tai Unkarin keskuspankin pääjohtajan antaman asetuksen kanssa.

3.4. Unkarin keskuspankin pääjohtajan asetus

Unkarin keskuspankin pääjohtaja voi antaa asetuksia **lainsäädäntöön perustuvan valtuutuksen nojalla** ja perustavassa säädöksessä määritellyn toimivallan puitteissa. Nämä asetukset eivät saa olla ristiriidassa lakien kanssa.

3.5. Itsehallintoelinten johtajien asetukset (*önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete*)

Perustuslain 23 §:n 4 momentin mukaan itsehallintoelinten johtajat voivat antaa asetuksia **lainsäädäntöön perustuvan valtuutuksen nojalla** ja perustavassa säädöksessä määritellyn toimivallan puitteissa. Nämä asetukset eivät saa olla ristiriidassa minkään lain, hallituksen asetuksen, pääministerin asetuksen, ministeriön asetuksen tai Unkarin keskuspankin pääjohtajan asetuksen kanssa.

3.6. Paikallishallinnon asetukset (*helyi önkormányzati rendelet*)

Perustuslain 32 §:n 2 momentin mukaan paikallishallinnon edustuselin voi antaa toimivaltansa puitteissa paikallishallinnon asetuksia sellaisten paikallisten yhteiskunnallisten suhteiden järjestämiseksi, joista ei säädetä lailla, **lainsäädäntöön perustuvan valtuutuksen nojalla**.

Paikallishallinnon asetukset eivät saa olla ristiriidassa muun **lainsäädännön** kanssa.

Paikallishallinnon edustuselinten antamiin asetuksiin sovellettavat yksityiskohtaiset säännöt sisältyvät Unkarin paikallishallinnosta vuonna 2011 annettuun lakiin CLXXXIX (*Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény*).

4. Kansainväliset sopimukset ja kansainvälisen **lainsäädännön peruseriaatteet**

Unkarin hallitus voi tehdä **kansainvälisiä sopimuksia** muiden valtioiden / muiden valtioiden hallitusten kanssa. Unkarissa kansainvälisten sopimusten ja kansallisen **lainsäädännön** suhde perustuu dualistiseen järjestelmään: kansainvälisistä sopimuksista tulee **osa Unkarin **lainsäädäntöä****, kun ne **saatetaan voimaan** unkarilaisella säädöksellä.

Kansainvälisen oikeuden periaatteet

Unkarin perustuslain Q §:n 3 momentin mukaan Unkari hyväksyy yleisesti tunnustetut kansainvälisen oikeuden periaatteet. Kansainvälinen tapaoikeus ja kansainvälisen oikeuden yleiset periaatteet ovat siis automaattisesti osa Unkarin **lainsäädäntöä** ilman, että niitä tarvitsee erikseen saattaa sen osaksi.

II. Muut, laajasti ymmärretyt oikeuslähteet, joita ei luokitella säädöksiksi

1. Julkishallinnon oikeudelliset välineet

Unkarin oikeusjärjestelmä käsittää julkishallinnon oikeudellisia välineitä, jotka eivät ole säädöksiä, vaikka ne sisältävät normatiivisia säännöksiä.

Lainsäädännästä vuonna 2010 annetussa laissa CXXX määritellään kaksi erityyppistä julkishallinnon oikeudellista välinettä: normatiiviset päätökset ja normatiiviset määräykset. Nämä käytännesäännöt eivät ole yleisesti sitovia eli ne eivät sido kaikkia. Ne ovat sisäisiä määräyksiä ja organisaatiota ja toimintaa koskevia sääntöjä, jotka koskevat pelkästään ne antanutta elintä tai kyseisen elimen alaisia yhteisöjä tai henkilöitä. Normatiivisissa päätöksissä ja määräyksissä ei voida määritellä kansalaisten oikeuksia tai velvollisuuksia. Julkishallinnon oikeudelliset välineet eivät saa olla ristiriidassa **lainsäädännön** kanssa, eikä niissä saa toistaa **lainsäädännön** säännöksiä.

Lainsäädännästä annetun aiemman lain mukaan (vuonna 1987 annettu laki XI) myös **tilastolliset tiedonannot** (*statisztikai közlemény*) ja **oikeudelliset suuntaviivat** (*jogi iránymutatás*) katsottiin oikeuslähteiksi (eli muiksi hallinnon oikeudellisiksi välineiksi), jotka eivät ole säädöksiä. Lainsäädännästä annetussa uudessa laissa ei enää mainita kyseisiä asiakirjoja, ja uuden lain tultua voimaan (1. tammikuuta 2011) oikeudelliset suuntaviivat kumottiin. Sen sijaan tilastolliset tiedonannot, jotka on annettu ennen uuden lain voimaantuloa, ovat voimassa, kunnes ne kumotaan. (Valtion tilastokeskuksen (*Központi Statisztikai Hivatal*) johtaja antaa tilastollisia tiedonantoja, joihin sisältyy velvoittavia määräyksiä. Nämä koskevat kuitenkin ainoastaan tilastotieteellisiä käsitteitä, menetelmiä, luokituksia, luetteloita ja numerotietoja.)

1.1. Normatiiviset päätökset

Normatiivisilla päätöksillä parlamentti, hallitus ja muut keskushallinnon elimet, perustuslakituomioistuin sekä finanssipoliittinen neuvosto (*Költségvetési Tanács*) voivat määrätä omasta organisaatiostaan ja toiminnastaan sekä toimintaohjelmistaan.

Paikallishallinnon edustuselimet voivat määrätä normatiivisissa päätöksissä omasta sekä määräysvallassaan olevien elinten toiminnasta sekä toimintaohjelmista ja määräysvallassaan olevien elinten organisaatiosta. Kansallisten itsehallintojen edustuselimet voivat määrätä normatiivisilla päätöksillä omasta ja määräysvallassaan olevien elinten organisaatiosta ja toiminnasta sekä toimintaohjelmista.

1.2. Normatiiviset määräykset

Tasavallan presidentti, pääministeri, keskushallinnon elinten johtajat (lukuun ottamatta hallitusta), valtakunnallisen tuomioistuinneuvoston (*Országos Bírósági Hivatal*) puheenjohtaja, ylin syyttäjä (*legfőbb ügyész*), oikeusasiamies, Unkarin keskuspankin pääjohtaja, valtion tilintarkastusviraston johtaja, Budapestin aluehallintoviraston ja läänien aluehallintovirastojen (*kormányhivatal*) johtajat sekä pormestarit ja pormestarin apulaiset (*jegyző*) voivat normatiivisilla määräyksillä määrätä valvonnassaan, ohjauksessaan tai määräysvallassaan olevien elinten organisaatiosta ja toiminnasta.

Lisäksi parlamentti, tasavallan presidentti, perustuslakituomioistuin, oikeusasiamies, itsehallintoelimet sekä pääministerin kanslia ja ministeriöiden kansliapäälliköt voivat antaa normatiivisia määräyksiä, jotka sitovat kyseisten elinten henkilöstöä.

2. Perustuslakituomioistuimen päätökset

Perustuslakituomioistuimen päätöksillä (*Alkotmánybíróság határozata*) on tärkeä asema Unkarin oikeusjärjestyksessä.

Perustuslakituomioistuimesta vuonna 2011 annetussa laissa CLI säädetään, että perustuslakituomioistuimella on seuraavat **tehtävät**:

- se tarkistaa jälkikäteen säädösten perustuslaillisuuden (*utólagos normakontroll eljárás*)
- se tarkistaa (ennaltaehkäisevästi) jo annettujen mutta ei vielä voimassa olevien säädösten ja kansainvälisten sopimusten tiettyjen määräysten perustuslaillisuuden
- se tarkistaa säädöksen perustuslaillisuuden tuomarin pyynnöstä: jos tuomarin on oikeuskäsittelyn aikana sovellettava säädöstä, jota hän pitää perustuslain vastaisena tai jonka perustuslakituomioistuin on katsonut perustuslain vastaiseksi, tuomarin on keskeytettävä käsittely ja pyydettävä perustuslakituomioistuinta julistamaan kyseinen säädös tai säännös perustuslain vastaiseksi ja kieltämään sen soveltaminen
- se antaa tuomion perustuslaissa taattujen oikeuksien rikkomisen johdosta tehdyistä perustuslaillisista valituksista: henkilö tai yhteisö, jota tietty asia koskee, voi tehdä perustuslaillisen valituksen, jos henkilön tai yhteisön perustuslaissa turvattuja oikeuksia on loukattu sen takia, että asiaa koskevassa oikeuskäsittelyssä sovelletaan perustuslain vastaista lainsäädäntöä ja henkilö tai yhteisö on käyttänyt kaikki muutoksenhakumahdollisuudet tai henkilöllä tai yhteisöllä ei ole muutoksenhakuoikeutta
- se tutkii säädökset varmistaakseen, että ne vastaavat kansainvälisiä sopimuksia
- se puuttuu perustuslain vastaisiin lainsäätäjän laiminlyönteihin
- se ratkaisee tietyt toimivaltakiistat valtion elinten välillä sekä paikallishallintojen ja valtion elinten välillä
- se tulkitsee perustuslain säännöksiä
- se käsittelee toimivaltaansa kuuluvat eri alojen oikeusasiat laissa säädetyn mukaisesti.

Perustuslakituomioistuin perustelee ratkaisunsa yksityiskohtaisesti. Perustuslakituomioistuimen päätöksistä ei voi valittaa, ja ne ovat yleisesti sitovia.

3. Tuomioistuinten oikeuskäytäntö

Unkarin **korkeimman oikeuden** (1. tammikuuta 2012 lähtien: *Kúria*) tehtävänä on varmistaa lainsäädännön yhdenmukainen soveltaminen ja antaa oikeudellista ohjausta alemman oikeusasteen tuomioistuimille. Tätä varten korkein oikeus tekee **lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskevia päätöksiä** (*jogegységi határozat*) ja **oikeudellisia periaatepäätöksiä** (*elvi bírósági határozat*).

Lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskeva menettely (*jogegységi eljárás*) voidaan aloittaa, jos oikeuskäytännön kehittäminen tai yhdenmukaisuus edellyttävät lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskevan päätöksen tekemistä periaatekysymyksessä tai jos jokin korkeimman oikeuden jaostoista aikoo poiketa toisen jaoston tekemästä päätöksestä. Lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskeva päätös velvoittaa tuomioistuimia.

Periaatepäätökset perustuvat korkeimman oikeuden jaostojen käytäntöihin, ja nekin edistävät oikeuskäytännön yhdenmukaisuutta.

Lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskevat päätökset ja periaatepäätökset julkaistaan **korkeimman oikeuden virallisessa päätöskokoelmassa** (*Legfelsőbb Bíróság határozatainak Hivatalos Gyűjteménye*).

III. Lainsäädännön soveltamisala

Lainsäädännön alueellinen soveltamisala kattaa Unkarin koko alueen, kun taas paikallishallinnon asetusten alueellinen soveltamisala rajoittuu paikallishallinnon toimialueelle. Lainsäädännön henkilöllinen soveltamisala ulottuu Unkarissa asuviin yksityishenkilöihin, Unkariin sijoittautuneisiin oikeushenkilöihin ja Unkarin alueella oleviin yhteisöihin, jotka eivät ole oikeushenkilöitä, sekä Unkarin ulkopuolella oleskeleviin Unkarin kansalaisiin. Paikallishallinnon asetusten henkilöllinen soveltamisala ulottuu paikallishallinnon toimialueella luonnollisiin henkilöihin, oikeushenkilöihin sekä yhteisöihin, jotka eivät ole oikeushenkilöitä.

Lainsäädäntää koskevassa laissa kielletään **taannehtiva vaikutus** ja todetaan, ettei säädöksellä voida asettaa velvoitteita, jotka koskevat lain voimaantuloa edeltävää aikaa, tai koventaa velvoitteita tai peruuttaa tai rajoittaa oikeuksia, jotka on annettu ennen lain voimaantuloa, tai julistaa lainvastaiseksi tekoa, joka on tapahtunut ennen lain voimaantuloa.

Säädöksessä on aina määritettävä sen **voimaantulopäivä** siten, että jää riittävästi aikaa valmistautua sen soveltamiseen.

Säädöksen ja sen täytäntöönpanosäädösten (*végrehajtási jogszabályok*) on tultava voimaan samanaikaisesti. Säädös (tai säännös) lakkaa olemasta voimassa, jos se kumotaan, tai lainsäädännästä annetun lain nojalla, jos se sisältää pelkästään muutos- tai kumoamissäännöksiä.

IV. Oikeudelliset tietokannat

Unkarin virallinen lehti ([☞ Magyar Közlöny](#)) ilmestyy sähköisessä muodossa, ja siihen sisältyvät tekstit ovat autenttisia.

Virallinen lehti sisältää lainsäädännön (paikallishallinnon asetuksia lukuun ottamatta) ja erityisesti seuraavat:

- perustuslakituumioistuiden määräykset ja päätökset, jotka on julkaistava virallisessa lehdessä laissa säädetyllä tavalla tai perustuslakituumioistuiden päätöksen mukaisesti
- parlamentin päätökset
- lainsäädännön yhdenmukaisuutta koskevat korkeimman oikeuden päätökset
- kansallisen vaalilautakunnan (*Országos Választási Bizottság*) lausunnot (*állásfoglalás*)
- liitteet, myös päätöskokoelma (*Határozatok Tára*)
- virallinen kertomus (*Hivatalos Értesítő*).

Kansallinen säädöskokoelma ([☞ Nemzeti Jogszabálytár](#)) sisältää kaiken lainsäädännön (paikallishallinnon asetuksia lukuun ottamatta) ja julkishallinnon oikeudelliset välineet, jotka ovat voimassa hakuhetkellä. Säädöksistä esitetään konsolidoitu versio muutoksineen.

Tietoja voi etsiä säädöksen otsikon ja numeron perusteella tai myös säädöstekstin perusteella.

Tietokantoja voi käyttää **ilmaiseksi** rajoituksetta.

Linkkejä

[☞ Sähköinen virallinen lehti](#)

[☞ Kansallinen säädöskokoelma](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 16/02/2016

Jäsenvaltion oikeus - Malta

Tällä sivulla on tietoa Maltan oikeusjärjestelmästä.

Oikeuslähteet

- parlamentin lait (primaarioikeus)

- asetukset, säännöt, määräykset, alempien viranomaisten oikeussäännöt (toissijainen lainsäädäntö)
- EU:n lainsäädäntö, myös Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Perustuslaki on kansallisen oikeuden peruslähde. Perustuslain mukaan parlamentti antaa lait parlamentin lakeina, mutta parlamentti voi siirtää lainsäädäntövaltaa muille elimille (kuten ministereille, viranomaisille ja julkishallinnon elimille), joilla on valta antaa toissijaista lainsäädäntöä parlamentin laissa niille annetun toimivallan rajoissa.

Myös EU:n lainsäädäntö ja erityisesti Maltan liittymissopimus vaikuttavat kansalliseen oikeusjärjestykseen.

Maltassa ei ole tuomioistuinikäytäntöön perustuvaa lainsäädäntöä. Tuomioistuin tulkitsee lakia sellaisena kuin se sisältyy erilaisiin säädöksiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei aikaisemmillä oikeustapauksilla olisi oikeusvaikutusta. Itse asiassa tuomarit eivät yleensä poikkea oikeuskäytännössä vakiintuneesta periaatteesta ilman painavaa perustetta. Alemmat oikeusasteet seuraavat myös yleensä korkeimman oikeuden eri lainkohdista luomia periaatteita.

Oikeudellisten välineiden lajit

Kansainväliset sopimukset voivat muodostaa osan Maltan lainsäädäntöä.

Euroopan ihmisoikeussopimus

Euroopan ihmisoikeus sisällytettiin osaksi Maltan lainsäädäntöä parlamentin lailla XIV vuonna 1987. Mikään Maltan laki ei voi olla ristiriidassa kyseisessä sopimuksessa määrättyjen oikeuksien ja vapauksien kanssa. Tuomioistuimet voivat tutkia, onko laki ristiriidassa sopimuksen kanssa.

Normihierarkia

Kansallisella tasolla perustuslaki on maan ylin laki, jonka jälkeen tulevat parlamentin lait ja seuraavana toissijainen lainsäädäntö. Kuten edellä kuitenkin todettiin, liittymissopimus ja EU:n säädökset ovat oikeudellisesti sitovia ja päteviä Maltassa – kuten kaikissa jäsenvaltioissa – ja ne on otettava huomioon yleisesti EU:n oikeuden ohella.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Maltassa lainsäädäntövallan, toimeenpanovallan ja tuomiovallan käyttäjät valvovat toisiaan. Kukin vallankäyttäjä käyttää lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovaltaansa omalla alallaan, ja keskinäisellä valvonnalla, jonka Malta on omaksunut englantilaisesta oikeusvaltioajattelusta, saadaan Maltan oikeusjärjestelmä toimimaan sujuvasti.

Säättämismenettely

Maltan parlamentaarinen järjestelmä on samanlainen kuin Yhdistyneen kuningaskunnan järjestelmä, mikä ei ole yllättävää 180 vuotta kestäneen brittihallinnon jälkeen. Ministeri tekee lakiehdotuksen, joka julkaistaan virallisessa lehdessä parlamentin ensimmäistä käsittelyä varten. Jos laki on tärkeä, voidaan ehdotuksesta antaa ennakkoon valkoinen kirja. Toisessa käsittelyssä parlamentin jäsenillä on tilaisuus esittää yleisiä huomautuksia käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta, minkä jälkeen edustajainhuoneen muodostama valiokunta tutkii tarkoin lakiehdotuksen jokaisen säännöksen ja esittää mahdollisia muutoksia. Valiokuntakäsittelyn päätyttyä lakiehdotus palautetaan parlamenttiin kolmatta ja viimeistä käsittelyä varten, minkä jälkeen – kun tasavallan presidentti on antanut hyväksyntänsä – laki vahvistetaan.

Yleensä laki tulee voimaan lain julkaisemispäivänä, ellei laissa itsessään ole nimenomaisesti mainittu, että asiasta vastaava ministeri voi saattaa lain (tai lain osan) voimaan jonain muuna päivänä.

Oikeudelliset tietokannat

Kansallinen oikeudellinen tietokanta: [Maltan lainsäädäntö](#) – Oikeudelliset palvelut

Palvelussa on saatavissa ilmaiseksi

- kaikki kansallinen ensisijainen ja toissijainen lainsäädäntö
- oikeudelliset julkaisut – kuten lait, lakiehdotukset, oikeudelliset tiedonannot ja viranomaisten oikeussäännöt.

Linkkejä

[Maltan lainsäädäntö](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 20/12/2016

Jäsenvaltion oikeus - Alankomaat

Tämän sivun alkukielistä versiota [nl](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoja Alankomaiden oikeusjärjestelmästä.

Alankomaiden hallitukseen kuuluu ministereiden ja heidän valtioshteereidensä lisäksi kuningas. Tässä suhteessa maa on erityisasemassa, koska valtaosassa länsieurooppalaisia monarkioita monarkki ei ole hallituksen jäsen. Alankomaiden perustuslaki uudistettiin perusteellisesti vuonna 1848; maa on siitä asti ollut perustuslaillinen monarkia, jossa on parlamentaarinen järjestelmä.

Oikeuslähteet

Oikeudellisten välineiden lajit

Perustuslaki muodostaa Alankomaiden valtiojärjestelmän kehyksen ja lainsäädännön perustan. Alankomaiden ja muiden valtioiden väliset sopimukset ovat tärkeä oikeuslähde; perustuslain 93 §:n mukaan kansainvälisten järjestöjen tekemien sopimusten määräyksillä ja päätösten säännöksillä voi olla välitön vaikutus Alankomaiden oikeusjärjestykseen. Tällöin kyseiset määräykset /säännökset ovat ensisijaisia Alankomaiden lakeihin nähden. Kuningaskunnassa voimassa olevaa lainsäädäntöä ei sovelleta, jos se ei ole yhdenmukainen tällaisten määräysten/säännösten kanssa. Tästä seuraa, että perussopimuksiin, asetuksiin ja direktiiveihin kirjattu Euroopan unionin lainsäädäntö on keskeinen oikeuslähde Alankomaissa.

Alankomaiden kuningaskunnan valtiosäännössä määritellään kuningaskunnan kolmen osan (Alankomaat ja sen kaksi merentakaisista osaa, Alankomaiden Antillit ja Aruba) väliset suhteet.

Lait laaditaan kansallisella tasolla.

Keskushallinto voi lailla siirrettyin valtuuksin vahvistaa (tarkempia) sääntöjä valtioneuvoston määräyksiin ja ministeriöiden asetuksiin. Itsenäiset valtioneuvoston määräykset (joita ei ole johdettu mistään laista) ovat mahdollisia, mutta niiden noudattamatta jättämisestä ei seuraa rikosoikeudellista rangaistusta.

Keskushallintoa alemmilla julkisoikeudellisilla elimillä (provinsseilla, kunnilla ja vesikunnilla) on perustuslaista johdetut sääntelyvaltuudet.

Yleisillä oikeusperiaatteilla on merkitystä hallinnon ja oikeudenkäytön kannalta. Joskus niihin viitataan laissa, esimerkiksi siviililaissa (oikeus ja kohtuus). Myös tuomarit voivat päätöksenteossaan tukeutua yleisiin oikeusperiaatteisiin.

Vallitseva käytäntö on täydentävä oikeuslähde. Periaatteessa käytäntöä voidaan soveltaa vain, jos siihen viitataan laissa, mutta tässäkin suhteessa tuomari voi tuomiossaan ottaa käytännön huomioon, jos asia on ristiriitainen. Rangaistavien tekojen tapauksessa käytäntö ei voi toimia oikeuslähteenä (perustuslain 16 §).

Oikeuskäytäntö on oikeuslähde, koska oikeuden päätösten vaikutus ulottuu pidemmälle kuin siihen nimenomaiseen tapaukseen, josta se on annettu. Korkeampien oikeusasteiden päätökset ovat suuntaa-antavia. Korkeimman oikeuden päätöksillä on erityistä painoarvoa, koska sen tehtävänä on edistää oikeudenkäytön yhdenmukaisuutta. Uusissa tapauksissa alemman oikeusasteen tuomari ottaa siis päätöksenteossaan huomioon korkeimman oikeuden aiemmat päätökset.

Normihierarkia

Perustuslain 94 §:n mukaan eräät kansainväliset oikeussäännöt ovat normihierarkiassa ylimpänä: säädöksiä, jotka ovat ristiriidassa niiden kanssa, ei sovelleta. Esimerkiksi Euroopan unionin oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden. Seuraavaksi hierarkiassa tulevat valtiosääntö, perustuslaki ja tavalliset lait. Ne ovat ensisijaisia muihin säännöksiin nähden. Hallitus ja parlamentti (kansanedustuslaitos) antavat yhdessä tavalliset lait.

Lisäksi on sovittu, että laki voi menettää lainvoimansa kokonaan tai osittain ainoastaan myöhemmin annetulla lailla. Lisäksi on olemassa yleinen tulkintasääntö, jonka mukaan erityislait ovat ensisijaisia yleisiin lakeihin nähden.

Mannereurooppalaisen perinteen mukaisesti laki on normihierarkiassa korkeammalla kuin oikeuskäytäntö.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Säättämismenettely

Perustuslaissa ei säädetä lainsäädäntövallasta. Lait ovat tulosta hallituksen ja parlamentin yhteisestä päätöksenteosta. Lakiesityksen voi tehdä joko hallitus tai parlamentin edustajainhuone. Valtioneuvosto antaa lausunnon lakiesityksistä (ja valtioneuvoston määräyksistä). Lakiesitystä valmisteltaessa kuullaan yleensä muita asianomaisia.

Edustajainhuoneella on muutoksenteke-oikeus. Yleensä ministerineuvosto vahvistaa lakiesityksen ja toimittaa sen valtioneuvostolle lausuntoa varten. Hallitus vastaa lausuntoon laatimalla yksityiskohtaisemman mietinnön. Tämän jälkeen hallitus toimittaa – mahdollisesti muutetun – lakiesityksen edustajainhuoneelle. Lakiesitystä voidaan muuttaa edustajainhuoneen käsittelyssä. Sen jälkeen kun esitys on hyväksytty edustajainhuoneessa, se siirtyy senaatin käsittelyyn. Senaatti ei voi enää muuttaa esitystä, ainoastaan hyväksyä tai hylätä sen. Senaatin hyväksynnän jälkeen valtionpäämies vahvistaa lakiesityksen ja siitä tulee laki.

Oikeudelliset tietokannat

🔗 [Overheid.nl](#)-sivustolla on saatavilla kaikenlaista tietoa Alankomaiden valtionhallinnosta. Sieltä löytyvät mm. seuraavat:

- viralliset julkaisut
- viralliset lehdet
- parlamentin asiakirjat.

Sivuston 🔗 [lainsäädäntöosio](#) sisältää konsolidoidun lainsäädännön 1. päivästä toukokuuta 2002.

Onko tietokannan käyttö ilmaista?

Verkkosivustoa ja tietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Linkkejä

🔗 [Regering.nl](#), 🔗 [Ministerie van Buitenlandse Zaken](#), 🔗 [Tweede Kamer](#)

🔗 [Government.nl](#), 🔗 [Houseofrepresentatives.nl](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 23/05/2018

Jäsenvaltion oikeus - Itävalta

Tämän sivun alkukielistä versiota [de](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Johdanto – tällä sivulla annetaan tietoa Itävallan oikeusjärjestelmästä ja esitetään yleiskatsaus Itävallan lainsäädäntöön.

Oikeuslähteet

Itävallan oikeusjärjestelmä perustuu ensisijaisesti kirjoitettuun (säädännäiseen) oikeuteen. Tapaoikeudella on hyvin vähäinen merkitys. Ylimpien tuomioistuinten ratkaisuilla on suuri merkitys, ja ne toimivat tärkeinä suuntaviivoina lakien soveltamisessa. Tuomioistuinten ratkaisuja ei pidetä kuitenkaan virallisina oikeuslähteinä.

Itävallan liittovaltion perustuslain mukaan kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetut periaatteet ovat osa liittovaltion oikeutta. Lisäksi perustuslaissa säädetään valtiosopimusten (yleisestä ja erityisestä) saattamisesta osaksi Itävallan oikeusjärjestelmää. Valtiosopimusten hierarkia määräytyy Itävallan oikeusjärjestelmässä sopimusten sisällön mukaan.

Perustuslakia muuttavan tai sitä täydentävän valtiosopimuksen hyväksyminen edellyttää kansallisneuvostossa samaa määrääenemmistöä kuin liittovaltion perustuslakia koskevien päätösten hyväksyminen. Lakia muuttavia tai täydentäviä valtiosopimuksia koskeviin päätöksiin sovelletaan samoja vaatimuksia kuin lakiesitysten hyväksymiseen.

Valtiosopimukset tekee periaatteessa liittovaltion presidentti liittovaltion hallituksen tai sen valtuuttaman liittovaltion ministerin pyynnöstä. Lakia muuttaville tai täydentäville poliittisille valtiosopimuksille on saatava ennen sopimuksen tekemistä kansallisneuvoston hyväksyntä. Liittovaltion presidentti voi valtuuttaa liittohallituksen tai sen toimivaltaisia jäseniä tekemään valtiosopimuksia, jotka eivät ole poliittisia eivätkä muuta tai täydennä lainsäädäntöä.

Itävallan liittovaltion perustuslain mukaisesti kussakin **yhdeksässä osavaltiossa** sovelletaan liittovaltion (perustus)lain ohella **osavaltion (perustus)lakia**. Osavaltion valtiosääntöoikeus ei saa olla ristiriidassa liittovaltion valtiosääntöoikeuden kanssa, ja liittovaltion valtiosääntöoikeus on aina **ensisijainen** osavaltion valtiosääntöoikeuteen verrattuna. Tällaista ensisijaisuusjärjestystä ei sen sijaan ole liittovaltion ja osavaltioiden lainsäädännön välillä. Vuodesta 1988 lähtien osavaltiot ovat voineet tehdä myös valtiosopimuksia niiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla. Ulkosuhteissa liittovaltion hallituksella on kuitenkin ensisijainen asema.

Oikeudellisten välineiden lajit – normihierarkia

Liittovaltion perustuslain säännöksen hyväksyminen edellyttää yleensä, että sitä kannattaa kahden kolmasosan enemmistö kansallisneuvostossa, jonka jäsenistä vähintään puolet on läsnä äänestyksessä. Näin säädetty säännös on lisäksi nimenomaisesti nimettävä perustuslaiksi tai perustuslain säännökseksi.

Liittovaltion tavallisesta lainsäädännöstä kansallisneuvostossa tehtävän päätöksen hyväksyminen edellyttää puolestaan, että päätös saa ehdottoman enemmistön annetuista äänistä ja että vähintään kolmasosa jäsenistä on läsnä.

1. Liittovaltion perustuslain pääperiaatteet

Seuraavat Itävallan liittovaltion perustuslain pääperiaatteet ovat Itävallan oikeusjärjestelmän tärkeimmät normit:

- demokratiaperiaate
- vallanjakoperiaate
- oikeusvaltioperiaate
- tasavaltalaisuusperiaate
- liittovaltioperiaate ja
- liberalismin periaate.

Nämä pääperiaatteet yhdessä muodostavat **perustuslaillisen järjestelmän ytimen**.

Pääperiaatteilla on tärkeä perustuslaillinen merkitys, koska liittovaltion perustuslain kaikki merkittävät muutokset on hyväksyttävä kansanäänestyksellä lainsäädäntömenettelyssä. Liittovaltion perustuslain kokonaisuutena on kyse, jos jostain pääperiaatteesta luovutaan tai jos pääperiaatteiden keskinäistä suhdetta muutetaan olennaisesti.

2. EU:n primaarioikeus ja johdettu oikeus

Itävallan liittyminen Euroopan unionin jäseneksi 1. tammikuuta 1995 merkitsi Itävallan liittovaltion perustuslain kokonaisuutena. Liittymisen jälkeen Itävallan perusoikeusjärjestyksen perustana on ollut sekä kansallinen valtiosääntöoikeus että Euroopan unionin oikeus (**dualistinen valtiosääntöjärjestelmä**). Vallitsevan näkemyksen mukaan **EU:n oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen** ja myös tavalliseen liittovaltion valtiosääntöoikeuteen nähden, mutta ei liittovaltion perustuslain pääperiaatteisiin nähden.

3. "Tavallinen" liittovaltion valtiosääntöoikeus

Valtiosääntöoikeudessa annetaan pelisäännöt poliittiselle toiminnalle, sillä siinä säädetään

- lainsäädäntömenettelystä
- ylimpien valtiolinten asemasta
- liittohallituksen ja osavaltioiden välisestä suhteesta lainsäädäntöä ja täytäntöönpanoa koskevista asioista
- tuomioistuinten suorittamasta valtiovaltan toiminnan valvonnasta.

4. Liittovaltion laki

Liittovaltion perustuslaissa säädetyn oikeusvaltioperiaatteen mukaan kaikki toimeenpanovalta (hallintovalta ja tuomiovalta) on sidottu lakiin. Lainsäädäntövalta jaetaan liittovaltion perustuslaissa liittovaltion ja osavaltioiden kesken.

5. Asetus

Asetukset ovat **hallintoviranomaisten antamia yleisiä oikeussäännöksiä**, jotka kohdistuvat kaikkiin oikeussubjekteihin. Muita yleisiä säädöksiä (yleensä yksittäisiä lakeja) täsmentävien toimeenpanoasetusten antamista koskee perustuslain mukainen yleinen valtuutus antaa säädöksiä. Lakia muuttavien tai täydentävien asetusten antaminen edellyttää perustuslain mukaista nimenomaista valtuutusta.

6. Päätös

Päätökset ovat ensisijaisesti oikeuden täytäntöönpanoon tarkoitettuja hallintotoimia, jotka koskevat vain niissä mainittuja henkilöitä.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Liittovaltion perustuslakiin perustuvan liittovaltion ja osavaltioiden välisen toimivaltajaon mukaisesti lainsäädäntömenettelyyn osallistuu useita eri elimiä.

Kansallisneuvosto ja liittoneuvosto käyttävät liittovaltion lainsäädäntövaltaa. Kansallisneuvoston 183 jäsentä valitaan suorilla kansanvaaleilla, kun taas maapäivät valitsee liittoneuvoston, jolla on yleensä vain vastustus-oikeus lainsäädäntömenettelyssä.

Maapäivät antaa lainsäädäntöä osavaltioissa.

Säätämismenettely

Kansallisneuvosto saa liittovaltion lainsäädäntöä koskevia esityksiä

- jäsentensä esityksinä (jäsenaloitteet)
- liittohallituksen ehdotuksina (hallituksen esitykset)
- liittoneuvoston esityksinä.

Kansallisneuvoston käsittelyyn on lisäksi saatettava sellaiset lakiesitykset, joita kannattaa vähintään 100 000 äänioikeutettua tai vähintään yksi kuudesosa kolmen osavaltion äänioikeutetuista (kansalaisaloite).

Käytännössä useimmat **lakialoitteet** ovat lähtöisin **liittohallitukselta**. Ne on hyväksyttävä liittohallituksessa (ministerineuvostossa) yksimielisesti. Ennen liittohallituksen päätöksentekoa liittovaltion toimivaltaisen ministerin valmisteleva lakiesitys julkaistaan, jotta muut osapuolet (osavaltiot, sidosryhmät) voivat antaa siitä lausuntonsa.

Kansallisneuvoston päätöksen jälkeen lakiesitykset on hyväksyttävä liittoneuvostossa (liittovaltion rahoituslakiesityksiä ei tarvitse käsitellä liittoneuvostossa, koska ne kuuluvat kansallisneuvoston yksinomaiseen toimivaltaan). Tämän jälkeen liittokansleri esittää lain liittopresidentin **vahvistettavaksi**.

Kansallisneuvosto voi päättää **kansanäänestyksen** järjestämisestä. Sitä voi vaatia myös kansallisneuvoston jäsenten enemmistö. Tällöin lakiesitys, jonka kansallisneuvosto on jo hyväksynyt, on vielä hyväksyttävä kansanäänestyksessä, ennen kuin se voidaan vahvistaa. Lisäksi kaikkien liittovaltion perustuslain kokonaisuutosten on tultava hyväksytyksi kansanäänestyksessä.

Liittopresidentti vahvistaa allekirjoituksellaan, että liittovaltion lait on säädetty perustuslain mukaisesti. Liittokansleri varmentaa liittopresidentin antaman **vahvistuksen**.

Varmennuksen jälkeen liittovaltion lait annetaan tiedoksi Itävallan virallisessa lehdessä. Liittovaltion laki **tulee voimaan** – jos laissa ei nimenomaisesti toisin säädetä (taannehtivuus tai määritettäessä jokin muu voimaantulopäivä) – sitä päivää seuraavasta päivästä lähtien, jona kyseisen lain tiedoksiannon sisältävä virallinen lehti julkaistaan ja toimitetaan painosta.

Laki voidaan kumota nimenomaisesti (muodollinen derogaatio) tai säätämällä uusi säädös, joka poikkeaa sisällöltään aiemmasta normista, ilman että aiemman normin voimassaolon päättymisestä määrätään erikseen (materiaalinen derogaatio, *lex posterior derogat legi priori*). Erityissäädökset ovat ensisijaisia yleisiin säädöksiin verrattuna (*lex specialis derogat legi generali*). Säädöksen voimassaoloaika voidaan määrittää myös itse säädöksessä.

Oikeudelliset tietokannat

Itävallan liittokanslerinvirasto koordinoi ja ylläpitää [Itävallan oikeustietojärjestelmää](#) (RIS), jonka kautta Itävallan lainsäädäntö on saatavilla verkossa.

Onko tietokanta maksuton?

[Itävallan oikeustietojärjestelmän](#) (RIS) käyttö on maksutonta.

Yhteenveto tietokannan sisällöstä

RIS-tietokanta tarjoaa seuraavia tietoja:

- **Liittovaltion lait**

1. liittovaltion lait
2. todistusvoimaiset säädöskokoelmat vuodesta 2004 lähtien
3. säädöskokoelmat 1945–2003
4. säädöskokoelmat 1848–1940
5. säädöskokoelmat 1780–1848
6. Saksan säädöskokoelmat 1938–1945

7. lakiesitykset

8. hallituksen esitykset

- **Osavaltioiden lait**

1. osavaltioiden lait
2. osavaltioiden viime vuosien säädöskokoelmat – lukuun ottamatta Ala-Itävallan ja Wienin osavaltioita

- **Kuntien määräykset:** osa Kärntenin, Ala-Itävallan, Salzburgin, Steiermarkin ja Wienin osavaltioiden kuntien asiakirjoista

- **Tuomioistuinten oikeuskäytäntö**

1. perustuslakituomioistuin
2. hallintotuomioistuin
3. hallintotuomioistuimen laatima säädösluettelo (Normenliste)
4. korkeimman oikeuden (Oberster Gerichtshof), ylioikeuksien (Oberlandesgericht) ja muiden tuomioistuinten oikeuskäytäntö
5. riippumattomat hallinnolliset elimet (unabhängige Verwaltungssenate)
6. riippumaton verotuomioistuin (unabhängiger Finanzsenat)
7. turvapaikkatuomioistuin (Asylgerichtshof)
8. riippumaton turvapaikka-asioiden valituslautakunta (unabhängiger Bundesasylsenat)
9. ympäristötuomioistuin (Umweltsenat)
10. liittovaltion ylin televiranomainen (Bundeskommunikationssenat)
11. julkisten hankintojen tarkastamisesta vastaavat viranomaiset (Vergabekontrollbehörden)
12. valituslautakunta ja ylin kurinpitolautakunta (Berufungskommission, Disziplinaroberkommission)
13. tietosuojalautakunta (Datenschutzkommission)
14. henkilöstökomitean valvontalautakunta (Personalvertretungs-Aufsichtskommission)
15. tasa-arvolautakunnat (Gleichbehandlungskommissionen)

- **Asetukset**

1. Itävallan ministeriöiden asetukset
2. Itävallan oikeusministeriön asetukset

Osa Itävallan laeista on saatavilla myös englanninkielisinä.

Lisätietoja on internetsivustolla [Itävallan oikeustietojärjestelmä](#).

Linkkejä

[Oikeusjärjestys – Itävalta](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 29/08/2019

Jäsenvaltion oikeus - Puola

Tällä sivulla on tietoa Puolan oikeusjärjestelmästä.

Puolan on tasavalta, jossa on demokraattinen hallinto. Lainsäädäntövalta kuuluu parlamentille, joka muodostuu alahuoneesta (**Sejm**) ja ylähuoneesta (**Senat**). Toimeenpanovalta kuuluu **Puolan tasavallan presidentille** (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej) ja **mini sterineuvostolle** (Rada Ministrów). Tuomiovalta kuuluu tuomioistuimille.

Puolan oikeusjärjestelmä perustuu mannereurooppalaiseen oikeusjärjestelmään (**civil law perinne**). Puolan yleisiä tuomioistuimia ovat **muutoksenhakutuomioistuimet** (sądy apelacyjne), **aluetuomioistuimet** (sądy okręgowe) ja **alioikeudet** (sądy rejonowe). Niillä on valtuudet käsitellä rikosasioita, siviilioikeudellisia asioita, perhe- ja holhousoikeudellisia asioita, työoikeudellisia asioita ja sairausvakuutusasioita.

Hallinto-oikeudellinen tuomiovalta kuuluu korkeimmalle hallinto-oikeudelle (Naczelny Sąd Administracyjny), joka valvoo julkishallinnon toimintaa.

 Korkein oikeus (Sąd Najwyższy) on keskitetyn tuomiovallan ylin elin Puolan tasavallassa, ja näin siis myös ylin muutoksenhakutuomioistuin. Korkeimman oikeuden päätehtäviä ovat oikeudenhoito Puolassa (yhdessä yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja sotilastuomioistuinten kanssa), ylimääräiseen muutoksenhakuun kuuluvien kassaatioiden käsittely ja lain tulkintaa koskevien päätöslauselmien antaminen.

Perustuslakituomioistuin (Trybunał Konstytucyjny) on osa tuomioistuinlaitosta. Sillä on toimivalta ratkaista seuraavat asiat:

- annetun lain perustuslainmukaisuus
- toimivaltakiistat keskushallinnon toimielinten välillä
- puolueiden tavoitteiden ja toiminnan perustuslainmukaisuus
- kansalaisten tekemien perustuslakivalitusten käsittely.

Englanninkielinen käännös perustuslakituomioistuinlaista ja muita asiaan liittyviä lakeja on saatavissa [Puolan perustuslakituomioistuimen](#) verkkosivustolla.

Oikeuslähteet

Puolan lainsäädännön oikeuslähteitä ovat perustuslaki, lait, ratifioidut kansainväliset sopimukset ja asetukset. Perustuslaki katsotaan tärkeimmäksi Puolan lainsäädännön oikeuslähteeksi. Siinä on tietoa Puolan oikeusjärjestelmästä, toimielinjärjestelmästä, tuomioistuinjärjestelmästä ja paikallisviranomaisista. Siihen sisältyvät myös poliittiset vapaudet ja oikeudet. Tällä hetkellä voimassa oleva perustuslaki annettiin vuonna 1992. Puolan perustuslain teksti on saatavissa [Puolan parlamentin alahuoneen \(Sejm\)](#) verkkosivustolla puolaksi, englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja venäjäksi.

Oikeudellisten välineiden lajit

Lait (ustawy) ovat yleisesti velvoittavia välineitä, jotka koskevat merkittäviä asioita. Mistä tahansa asiasta voidaan antaa laki. Toisinaan perustuslaissa on asetettu velvollisuus säätää tietystä asiasta lailla – esimerkiksi talousarviosta tai kansalaisten oikeudellisesta asemasta.

Puolan perustuslain mukaan jotkin **kansainväliset sopimukset** (umowy międzynarodowe) on vahvistettava lailla ennen ratifiointia. Tällaisen lain antaa parlamentti, ja sen allekirjoittaa presidentti. Sopimuksissa määrätään muun muassa erilaisista liittoutumista, poliittisista tai sotilaallisista sopimuksista, kansalaisten vapauksista, oikeuksista ja velvollisuuksista, kansainvälisten järjestöjen jäsenyydestä ja muista perustuslailla säädettävistä asioista.

Asetuksia (rozporządzenia) antavat perustuslaissa nimetyt hallintoelimet laissa annetun valtuutuksen mukaisesti.

Ministerineuvostolla on oikeus antaa luonteeltaan sisäisiä **päätöslausemia** (uchwały), jotka velvoittavat ainoastaan päätöslauselman antavan toimielimen alaisia yksiköjä. Päätöslausemat eivät voi olla oikeusperustana kansalaisia, oikeushenkilöitä ja muita subjekteja koskeville päätöksille.

Paikallishallinnon viranomaiset ja valtionhallinnon paikalliset viranomaiset voivat laissa annetun valtuutuksen nojalla säätää **paikallisia lakeja** (akty prawa miejscowego), joita sovelletaan niiden hallintoalueella.

Normihierarkia

Perustuslaki on Puolan lainsäädännön ensisijainen oikeuslähde. Puolan perustuslain jälkeen normihierarkiassa seuraavina ovat ratifioidut kansainväliset sopimukset, Euroopan unionin asetukset, direktiivit ja päätökset, lait sekä paikallisviranomaisten määräykset ja lait.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Lainsäädäntövaltaa käyttävät **Puolan parlamentin kaksi kamaria**: alahuone (Sejm) ja ylähuone (Senat). Parlamentin jäsenet valitaan **nelivuotiskaudeksi**. Lainsäädännön aloiteoikeus on kansanedustajilla, ylähuoneella, Puolan tasavallan presidentillä ja ministerineuvostolla. Aloiteoikeus on myös ryhmällä, johon kuuluu **vähintään 100 000 kansalaista**, joilla on äänioikeus parlamenttivaaleissa.

Parlamentin alahuone käsittelee lakiehdotukset kolmessa käsittelyssä. Kun ala- ja ylähuone ovat hyväksyneet lakiehdotuksen, se lähetetään presidentille allekirjoitettavaksi. Presidentti voi ennen lakiehdotuksen allekirjoittamista siirtää sen perustuslakituomioistuimelle, joka ratkaisee lain perustuslainmukaisuuden.

Ministerineuvosto varmistaa **lakien** täytäntöönpanon, antaa **asetuksia**, tekee **ratifointia edellyttävät kansainväliset sopimukset** ja hyväksyy tai hylkää **muut kansainväliset sopimukset**.

Säätämismenettely

Oikeus tehdä aloitteita

Lakialoitteen voivat tehdä kansanedustajat, parlamentin ylähuone, tasavallan presidentti, ministerineuvosto ja ryhmä, johon kuuluu vähintään 100 000 kansalaista, joilla on äänioikeus parlamenttivaaleissa.

Useimmiten lakiehdotuksen antavat ministerineuvosto tai kansanedustajat.

Lakiehdotus perusteluineen on toimitettava alahuoneen puhemiehelle eli **Sejmin marsalkalle** (Marszałek Sejmu), joka välittää sen tasavallan presidentille, ylähuoneelle ja ministerineuvoston puheenjohtajalle (pääministerille).

Keskustelu

Parlamentin alahuone käsittelee lakiehdotukset kolmessa käsittelyssä. Lakiehdotukset tutkitaan myös parlamentin ala- ja ylähuoneen erityisvaliokunnissa.

Lain antaminen

Parlamentin ylähuoneen on 30 päivän kuluessa lakiehdotuksen esittämisestä hyväksyttävä se muutoksitta, esitettävä siihen muutoksia tai päätettävä sen hylkäämisestä kokonaan. **Alahuone** voi hylätä ylähuoneen esittämät muutokset vain äänten ehdottomalla enemmistöllä, kun kansanedustajia on läsnä vähintään puolet edustajien lakimääräisestä määrästä.

Lain vahvistaminen

Kun käsittely parlamentin ala- ja ylähuoneessa on saatu päätökseen, alahuoneen puhemiehen on toimitettava hyväksytty lakiehdotus presidentille allekirjoitettavaksi. Tasavallan presidentin on allekirjoitettava lakiehdotus 21 päivän kuluessa sen toimittamisesta ja määrättävä se julkaistavaksi Puolan tasavallan säädöskokoelmassa (Dziennik Ustaw). Laki tulee voimaan 14 päivää myöhemmin. Lakiehdotuksessa voidaan myös asettaa **voimaantulopäivä**. Puolan oikeusjärjestelmässä lakiehdotus voidaan kumota vain toisella lakiehdotuksella. Säädöstekstissä on vielä mainittava, milloin säädöksen voimassaolo lakkaa.

Oikeudelliset tietokannat

 [Puolan säädöstietokannassa \(Sejm\)](#) on säädöksiä vuodesta 1918 sekä luettelo kaikista tietokantaan sisältyvistä säädöksistä.

Tietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 10/12/2012

Jäsenvaltion oikeus - Portugali

Tämän sivun alkukielistä versiota [pt](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Portugalin oikeusjärjestelmästä.

1. Oikeuslähteet

Perinteisesti Portugalissa pidetään oikeuslähteinä seuraavia:

- a) perustuslait, jotka koostuvat Portugalin perustuslaista (*Constituição da República*) sekä sitä täydentävistä ja muuttavista säädöksistä;
- b) yleisen tai yhteisen kansainvälisen oikeuden säännöt ja periaatteet, asianmukaisesti ratifioitujen tai hyväksytyjen kansainvälisten yleissopimusten määräykset, niiden kansainvälisten organisaatioiden toimivaltaisten elinten antamat säännöt, joiden jäsen Portugali on, jos organisaatioiden perustamista koskevissa sopimuksissa tätä edellytetään, Euroopan unionin perussopimusten määräykset ja sen toimielinten toimivaltuksiensa mukaisesti antamat säännökset (Portugalin perustuslain 8 §);
- c) tavanomaiset lait, jotka käsittävät parlamentin (*Assembleia da República*) antamat lait (*lei*), hallituksen antamat asetukset (*decret o-lei*) ja Azoreiden ja Madeiran autonomisten alueiden parlamenttien antamat alueelliset oikeussäännöt (*decreto legislativo regional*);
- d) lakeja oikeusvaikutuksiltaan vastaavat instrumentit, kuten kansainvälisten yleissopimusten, perussopimusten tai sopimusten hyväksymistä koskevat säädökset, perustuslakituomioistuimen (*Tribunal Constitucional*) tekemät velvoittavat päätökset, joilla julistetaan toimenpide peruslain vastaiseksi tai laittomaksi, yleiset työmarkkinasopimukset ja muut työmarkkinasuhteita sääntelevät yleiset instrumentit;
- e) asetukset tai oikeuslähteiden hierarkiassa lakeja alemmalle tasolle sijoittuvat sääntelyinstrumentit (*regulamento*), joiden tarkoituksena on täydentää yksityiskohtaisesti lakeja niiden soveltamisen tai täytäntöönpanon mahdollistamiseksi; tällaisia instrumentteja ovat: *decreto regulamentar*, *regulamento*, *decreto*, *decreto regulamentar regional*, *resolução*, *regimento*, *portaria*, *despacho normativo*, *regulamento policial dos governadores civis*, *postura*, *regulamento autárquico* (erityyppiset viranomaisten määräykset, alueelliset määräykset, päätöslauselmat, säännöt, ministeriöiden päätökset, täytäntöönpanomääräykset, poliisilaitosta koskevat säädökset sekä kunnalliset säännöt ja määräykset).

2. Täydentävät oikeuslähteet

Portugalissa on erilaisia näkemyksiä siitä, miten velvoittavia valtion poliittisen lainsäädäntövallan kautta syntyvän kirjoitetun lain ulkopuoliset normit ovat ja mitkä niistä voidaan hyväksyä täydentäviksi oikeuslähteiksi. Mielenpide-erot johtuvat siitä, että jotkut katsovat oikeuslähteiden tarjoavan välineitä oikeussääntöjen luomiseen, toisten mielestä oikeuslähteet ovat kanavia, joiden välityksellä oikeussäännöt ilmenevät, ja eräiden mukaan oikeuslähteet ovat molempia näistä. Toisinaan suorat ja välilliset oikeuslähteet erotetaan toisistaan, jolloin voidaan välttää erilaisista lähestymistavoista aiheutuvia ongelmia.

Täydentävinä oikeuslähteinä pidetään yleensä seuraavia:

- a) Maan tapa (*costume*), jolla tarkoitetaan pakolliseksi yleisesti katsotun käytännön toistuvaa ja tavanomaista valitsemista. Maan tapaa voidaan pitää oikeuslähteenä vain määrätyillä aloilla. Maan tavan perusteella muodostettuja sääntöjä sovelletaan kansainvälisen julkisoikeuden (esim. itsenäisten valtioiden immunitettiperiaate), kansainvälisen yksityisoikeuden ja hallinto-oikeuden alalla.
- b) Oikeuskäytäntö (*jurisprudência*), jolla tarkoitetaan tuomioistuinten tuomioista ja päätöksistä johdettuja periaatteita. Kaikki eivät kuitenkaan pidä oikeuskäytäntöä varsinaisena oikeuslähteenä, vaan merkityksellisenä pidetään oikeuskäytännön tehtävää lain säännösten sisällön tulkitsemisessa. Oikeuskäytännön katsotaan tarjoavan tulkintaongelmiin ratkaisuja, joita voidaan noudattaa

muissa tilanteissa loogisten ja teknisten perustelujen sovellettavuuden mukaan. Toisinaan tähän ryhmään luetaan yksittäistapauksissa annettujen tuomioiden lisäksi myös muut tuomioistuinten lainvoimaiset määräykset (perustuslakituomioistuimen yleisesti velvoittavat päätökset), sillä niiden katsotaan olevan osa objektiivista oikeutta.

c) Oikeudenmukaisuusperiaate (*equidade*), jonka mukaan tuomioistuimilla on valtuudet antaa niiden käsiteltäväksi tuoduissa yksittäistapauksissa oikeussääntöjä, joissa otetaan kyseisten tapausten ominaispiirteet huomioon. Lähtökohtana ovat yleiset oikeusperiaatteet ja tuomarin eettiset arvot. Tuomioistuimet voivat ratkaista asian oikeudenmukaisuuden perusteella vain silloin, kun a) tämä sallitaan lainsäädännössä; b) osapuolet sopivat asiasta ja asiassa voi valittaa ylemmän oikeusasteeseen; c) osapuolet ovat aikaisemmin sopineet oikeudenmukaisuusperiaatteen soveltamisesta (siviililain, *Código Civil*, 4 §).

d) Vakiintuneet käytännöt (*uso*), joilla tarkoitetaan toistuvia toimintatapoja, joita ei pidetä pakollisina mutta pidetään tärkeinä periaatteina erityisesti oikeussuhteiden vakiinnuttamiseksi liiketoiminnassa. Tuomioistuimet voivat ottaa vakiintuneet käytännöt huomioon silloin, kun laissa niin sallitaan ja kun se ei ole vastoin oikeutettuja odotuksia (siviililain 3 §). Oikeussääntöjä ei siis voida antaa yksinomaan vakiintuneen käytännön perusteella, ja tämän vuoksi monet eivät pidä sitä varsinaisena oikeuslähteenä.

e) Oikeustiede (*doutrina*), jolla tarkoitetaan oikeusoppineiden näkemyksiä, jotka on esitetty oikeuskirjallisuudessa. Tätä ryhmää ei pitäisi katsoa varsinaiseksi oikeuslähteeksi, vaikka sillä onkin merkitystä oikeustieteen tieteellisen ja teknisen kehityksen kannalta ja vahva vaikutus oikeussäännösten tulkitsijoihin ja soveltajiin.

3. Oikeuslähteiden välinen hierarkia

Oikeuslähteiden välisellä hierarkialla tarkoitetaan eri oikeussäännösten suhteellista painoarvoa tai niiden velvoittavuusjärjestystä vahvasti velvoittavista vähemmän velvoittaviin oikeuslähteisiin.

Toisinaan katsotaan, että hierarkiasta voidaan puhua vain oikeussäännösten laatimistavan yhteydessä. Tällöin hierarkian ei katsota perustuvan oikeussäännösten suhteelliseen painoarvoon ja asemaan, vaan niiden synty- tai laatimistapaan.

Riippumatta hierarkia-käsitteen tulkinnasta on kuitenkin mahdollista asettaa oikeussäännökset etusijajärjestykseen.

Kohdassa 1 mainittujen oikeuslähteiden välinen hierarkia on seuraava:

1. perustuslaki ja täydentävät perustuslailliset säädökset
2. yleisen tai yhteisen kansainvälisen oikeuden säännöt ja periaatteet sekä kansainväliset yleissopimukset (ts. kaikki kohdassa 1 b mainitut instrumentit)
3. lait ja asetukset
4. alueelliset oikeussäännöt
5. lakeja oikeusvaikutuksiltaan vastaavat instrumentit
6. viranomaisten määräykset.

4. Kansainvälisten veloitteiden voimaantulo Portugalissa

Kansainväliset instrumentit saatetaan osaksi Portugalin lainsäädäntöä seuraavien periaatteiden mukaan (perustuslain 8 §):

- a) yleisen tai yhteisen kansainvälisen oikeuden säännöt ja periaatteet ovat kiinteä osa Portugalin lainsäädäntöä;
- b) asianmukaisesti ratifioituihin tai hyväksytyihin kansainvälisiin yleissopimuksiin sisältyvät normit tulevat valtionsisäisesti velvoittaviksi, kun ne on virallisesti julkaistu; ne ovat voimassa niin kauan kuin ne kansainvälisesti velvoittavat Portugalin valtiota;
- c) sellaisten kansainvälisten organisaatioiden vahvistamat säännöt, joiden jäsen Portugali on, tulevat suoraan voimaan Portugalissa, jos tästä on määrätty organisaatioiden perustamista koskevissa sopimuksissa;
- d) Euroopan unionin perussopimusten määräykset ja sen toimielinten toimivaltuuksiensa mukaisesti antamat säännökset tulevat suoraan voimaan Portugalissa EU:n oikeudessa määriteltujen edellytysten ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti.

5. Toimivalta oikeussääntöjen antamiseen

Toimivalta oikeussääntöjen antamiseen on parlamentilla, hallituksella, Azoreiden ja Madeiran aluehallituksilla ja -parlamenteilla, paikallisviranomaisilla ja tietyillä hallintoviranomaisilla.

6. Oikeussääntöjen säätämisen prosessi

Säätämisen prosessi vaihtelee sen perusteella, mikä taho vastaa oikeussääntöjen antamisesta. Erityyppisiä oikeussääntöjä laaditaan siis eri menetelmien avulla. Seuraavassa kuvaillaan kahta keskeisintä oikeussääntöjen säätämisen prosessia.

Monivaiheiseen säätämisen prosessiin osallistuu parlamentti ja se muodostuu seuraavista vaiheista:

- a) Aloiteoikeus on kansanedustajilla, valiokunnilla ja hallituksella sekä lakiesitysten ehtojen täyttyessä äänioikeutettujen kansalaisten ryhmillä. Autonomisilla alueilla aloiteoikeus on niiden alueparlamenteilla (perustuslain 167 §:n 1 momentti).
- b) Alustava hyväksyminen, julkaisu, kirjaaminen, numerointi ja arviointi: tässä säätämisen prosessin vaiheessa tarkastellaan ehdotuksen mahdollisuuksia tulla hyväksytyksi, ehdotus julkaistaan parlamentin virallisessa lehdessä (*Diário da Assembleia da República*) ja ehdotuksen sisältöä käsitellään ja arvioidaan.
- c) Keskustelu ja hyväksyminen: tässä säätämisen prosessin vaiheessa keskustellaan sekä ehdotuksen yleisestä sisällöstä että yksityiskohdista, äänestetään ehdotuksen yleisestä hyväksymisestä, sen yksityiskohtien hyväksymisestä ja lopuksi sen lopullisesta hyväksymisestä. Ehdotuksen hyväksyminen voi edellyttää yksinkertaista enemmistöä, ehdotonta enemmistöä tai määrän enemmistöä.
- d) Valvonnasta vastaa Portugalin tasavallan presidentti määräaikaan noudattaen. Presidentti joko vahvistaa ehdotuksen tai käyttää veto-oikeuttaan. Viimeksi mainitussa tapauksessa ehdotus palaa parlamentin toiseen käsittelyyn. Jos äänestystulos vahvistetaan tai ehdotukseen tehdään muutoksia, ehdotus toimitetaan uudelleen presidentille vahvistettavaksi määräajan kuluessa. Presidentin tehtävänä on vahvistaa lait, asetukset ja muut sääntelyinstrumentit sekä määrätä ne julkaistaviksi ja allekirjoittaa kansainvälisten sopimusten ja muiden hallituksen asetusten hyväksymisestä annetut parlamentin päätöslauselmat (perustuslain 134 §:n b momentti).
- e) Julkaiseminen: kun presidentti on vahvistanut säädöksen, uusi säädös julkaistaan Portugalin virallisessa lehdessä (*Diário da República*).

Hallituksen esitykseen perustuva säätämisen prosessi koostuu seuraavista päävaiheista:

- a) Aloiteoikeus: lakiesitykset valmistellaan ministeriöissä.
- b) Kuuleminen: tässä säätämisen prosessin vaiheessa ehdotuksen laatineen ministeriön on konsultoitava perustuslaissa ja muissa laeissa säädetyt intressitahoja.
- c) Alustava ja varsinainen käsittely: kun ehdotus on alustavasti hyväksytty, sitä tarkastellaan ja arvioidaan.
- d) Hyväksyminen: vaikka kaikkien ehdotustyyppien kohdalla ei edellytetä ministerineuvoston (*Conselho de Ministros*) hyväksyntää, se kuitenkin yleensä vahvistaa ehdotuksen.
- e) Valvonta: saatuaan hallituksen esityksen presidentin on 40 päivän kuluessa vahvistettava ehdotus tai käytettävä veto-oikeuttaan. Presidentin on esitettävä hallitukselle kirjallisesti veto-oikeuden käyttöön johtaneet syyt (perustuslain 136 §:n 4 momentti).
- f) Julkaiseminen: vahvistettu säädös julkaistaan Portugalin virallisessa lehdessä (*Diário da República*).

7. Kansallisten oikeussääntöjen voimaantulo

Laki tulee voimaan vasta sen jälkeen, kun se on julkaistu virallisessa lehdessä. Lain julkaisun ja sen voimaantulon välinen aika säädetään kyseisessä laissa tai jos sitä ei ole säädetty, se on säädettävä erillisellä lailla (siviililain 5 §).

Lain nro 74/98 (annettu 11.11.1998) 2 §:ssä (muutettu 30.6.2006 annetulla lailla nro 26/2006) säädetään seuraavaa:

1. Oikeussäännökset ja muut sisällöltään yleiset säännökset tulevat voimaan niissä säädetyssä määräajassa. Niiden voimassaoloaika ei voi kuitenkaan alkaa niiden julkaisupäivästä.
2. Jos erityistä voimaantulopäivää ei ole säädetty, edellä 1 momentissa tarkoitettujen säännösten tulevat voimaan koko Portugalissa ja sen ulkopuolella viidentenä päivänä niiden julkaisemisesta.
4. Edellä 2 momentissa tarkoitettu ajanjakso alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, jolloin säännökset on julkaistu Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA:n ylläpitämällä verkkosivustolla.

8. Oikeusnormien ristiriitatilanteiden ratkaiseminen

Tärkein asema ristiriitatilanteiden ratkaisemisessa on perustuslakituomioistuimella (*Tribunal Constitucional*). Sen tehtävänä on tutkia säännökset ja tarvittaessa julistaa ne Portugalin perustuslain tai siinä ilmenevien periaatteiden vastaisiksi.

Käsitellessään toimivaltansa piiriin kuuluvia asioita tuomioistuimet eivät saa soveltaa perustuslain tai siitä johdettujen periaatteiden vastaisia säännöksiä.

Kun tuomioistuimet arvioivat käsiteltävinä olevia tosiseikkoja, niiden on ratkaistava mahdolliset eri oikeussääntöjen väliset ristiriidat ja otettava huomioon aikaisemmin mainittu oikeuslähteiden hierarkia. Tällöin tuomioistuinten on tarkastettava oikeusjärjestystä yhtenä kokonaisuutena. Ne eivät saa hyväksyä etenkään loogisia tai semanttisia puutteita tai epäjohtonmukaisuutta. Niiden on punnittava sääntöjen laatimisen lähtökohtana olleita periaatteita ja menettelyn aikana vallitsevia olosuhteita. Niiden on edellytettävä aina tiettyä sanallista (vaikka epätäsmällisestikin ilmaistua) vastaavuutta valitun lähestymistavan kanssa ja oletettava, että lainsäätäjä on valinnut sopivimmat ratkaisut ja ilmaissut näkemyksensä asianmukaisesti (perustuslain 9 §).

Kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyviä lainvalintakysymyksiä käsitellään sivulla ”Sovellettava lainsäädäntö”.

Oikeudelliset tietokannat

Portugalin oikeudellisena tietokantana toimii [Digesto](#), jossa julkaistaan Portugalin virallinen lehti (*Diário da República*).

Digesto – integroitu oikeustietojärjestelmä

Käyttöoikeudet

Ilmainen käyttöoikeus

Digeston käyttö on maksutonta.

Säädöstyyppin, säädösnumeron ja säädöksen julkaisupäivän perusteella voidaan etsiä:

- säädösten tiivistelmiä ja koko tekstejä
- voimaantulopäiviä.

Maksullinen käyttöoikeus

- selityksin varustetut ja luetteloidut tiedot nimikkeittäin järjestettyinä.

Diário da República Electrónico (DRE)

Käyttöoikeudet

Ilmainen käyttöoikeus

Säädöstyyppin, säädösnumeron ja säädöksen julkaisupäivän perusteella voidaan etsiä:

- säädösten tiivistelmiä ja koko tekstejä.

Maksullinen käyttöoikeus

- sanahaut.

Lyhyt kuvaus sisällöstä

Lainsäädäntötietokannat

Portugalissa ovat käytössä seuraavat lainsäädäntötietokannat:

PCMLEX – DIGESTOn keskustietokanta

- virallisen lehden (*Diário da República*) ensimmäinen osa
- virallisen lehden toisessa osassa julkaistut normatiiviset säädökset ja muut keskeiset säädökset.

LEGAÇOR – Azorien autonomisen alueen tietokanta

- Azorien virallisen lehden (*Jornal Oficial da Região Autónoma dos Açores*) ensimmäinen osa.

Muut tietokannat

Portugalissa ovat käytössä lisäksi seuraavat tietokannat:

DGO-Dout – budjettihallinnon keskusviraston (*Direcção-Geral do Orçamento*) lausuntotietokanta

Yhteentoimivuus

Digesto on yhteentoimiva seuraavien tietokantojen kanssa:

- virallinen lehti (*Diário da República*)
- parlamentti (*Assembleia da República*)
- perustuslakituomioistuin (*Tribunal Constitucional*)
- korkein oikeus (*Supremo Tribunal de Justiça*)
- korkein hallinto-oikeus (*Supremo Tribunal Administrativo*)
- ylioikeudet (*tribunais da relação*)
- valtakunnansyyttäjänviraston neuvoa-antavan lautakunnan (*Conselho Consultivo da Procuradoria Geral da República*) lausunnot
- Eur-lex

DRE on yhteentoimiva seuraavien tietokantojen kanssa:

- virallinen lehti (*Diário da República*)
- korkeimman hallinto-oikeuden (*Supremo Tribunal Administrativo*) päätökset
- Euroopan unionin virallinen lehti

Hyödyllisiä linkkejä

[Portugalin virallinen lehti](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 18/07/2017

Jäsenvaltion oikeus - Romania

Tämän sivun alkukielistä versiota [ro](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla kerrotaan Romanian oikeusjärjestyksestä ja luodaan yleissilmäys Romanian lainsäädäntöön.

Oikeuslähteet

Romanian oikeuslähteet ovat

- Romanian perustuslaki
- parlamentin hyväksymät lait (valtiosääntö, perustuslakia täydentävät lait ja yleiset lait)
- Romanian presidentin asetukset
- hallituksen säädökset (määräykset, hätätilamääräykset, päätökset)
- keskushallinnon antamat säädökset (ministerien määräykset, ohjeet ja asetukset)
- paikallishallinnon (maakuntaneuvoston, paikallisneuvoston, Bukarestin kaupungin yleisneuvoston) antamat säädökset
- EU:n lainsäädäntö (asetukset, direktiivit)
- kansainväliset sopimukset, joissa Romania on sopimuspuolena.

Oikeudellisten välineiden lajit

Romanian oikeuskehys käsittää seuraavat oikeudelliset välineet:

- **Perustuslaki on Romanian ylin laki. Siinä säädetään Romanian rakenteesta yhtenäisenä ja jakamattomana kansallisvaltiona, toimeenpano-, lainsäädäntö- ja lainvalvontaelinten välisistä suhteista sekä valtion laitosten, kansalaisten ja oikeushenkilöiden välisistä suhteista.**
- Valtiosäännön antaa tätä tarkoitusta varten erityisesti valittu ja kokoontunut perustuslakia säätävä kokous.
- **Perustuslakia täydentävässä lainsäädännössä säädetään valtion kannalta tärkeistä asioista kuten valtion rajoista, Romanian kansalaisuudesta, valtion vaakunasta ja sinetistä, omistamista ja perimystä koskevista oikeudellisista järjestelyistä, kansanäänestysten järjestämisestä, rikoksista, seuraamuksista ja niiden täytäntöönpanosta, ylimmän tuomarineuvoston (*Consiliul Superior al Magistraturii*), tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen ja tilintarkastustuomioistuimen organisaatiosta ja toiminnasta, valtion viranomaisten vuoksi vahinkoa kärsineiden henkilöiden oikeuksista, maanpuolustuksesta, hallituselinten organisoinnista sekä poliittisista puolueista.**
- **Yleisessä lainsäädännössä säädetään kaikista muista aloista, joista ei säädetä perustuslakia täydentävässä lainsäädännössä. Yleisellä lainsäädännöllä ei voida tarkistaa tai muuttaa korkeamman tason lakia, kuten perustuslakia tai sitä täydentävää lakia.**
- Erityistapauksissa (parlamentin istuntotaukojen aikana) tiettyjä aloja, jotka parlamentti määrittelee, voidaan säädösvallan siirron nojalla säännellä **hallituksen määräyksillä**. Nämä määräykset annetaan erityisen valtuuttamislain perusteella siinä vahvistettujen rajoitusten ja edellytysten rajoissa. Hätätilanteissa hallitus voi antaa poikkeusmääräyksiä kaikilla aloilla katsoessaan tämän tarpeelliseksi.
- **Hallituksen päätöksissä säädetään lakien tehokkaasta täytäntöönpanosta tai muista täytäntöönpanoon liittyvistä järjestelynäkökohdista.**
- **Keskushallinnon säädöksiä** (määräyksiä tai ohjeita) annetaan ainoastaan lakien, päätösten sekä hallitusten määräysten ja päätösten perusteella ja niiden panemiseksi täytäntöön.
- **Riippumattomien hallintoviranomaisten säädökset.**
- **Paikallishallinnon viranomaisten (maakuntaneuvoston, paikallisneuvoston, Bukarestin kaupungin yleisneuvoston) antamissa säädöksissä säädetään asianomaisten paikallishallinnon viranomaisten toimivaltaan kuuluvista asioista.**

Muut oikeuslähteet

- Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (ECHR) oikeuskäytäntö sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.
- Vaikka kansallinen oikeuskäytäntö ei ole varsinainen oikeuslähde, korkeimman oikeuden (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) päätökset, joilla varmistetaan tiettyjen lain säännösten yhtenäinen tulkinta, ovat toissijaisia oikeuslähteitä. Lisäksi perustuslakituomioistuimen (*Curtea Constituțională*) päätöksiä, joilla on kaikkia (ei pelkästään riita-asian osapuolia) koskeva vaikutus, *voidaan pitää toissijaisina oikeuslähteinä*.
- Siviililakia koskevan lain nro 287/2009 1 §:n mukaan yksityisoikeuden lähteitä voivat olla myös **oikeuden käytänteet ja peruseräät**. Käytänteillä tarkoitetaan tapoja ja ammattikäytäntöjä.
- Edellä mainituissa säädöksissä vahvistetaan seuraavat säännöt käytänteiden soveltamiselle oikeuslähteenä:
- Käytänteitä sovelletaan tapauksiin, joista ei säädetä laissa. Jos käytänteitä ei ole, sovelletaan vastaavia tilanteita koskevaa lainsäädäntöä. Jos puolestaan tällaista lainsäädäntöä ei ole, sovelletaan oikeuden peruseräitä.
- Kysymyksissä, joista on säädetty laissa, käytänteitä sovelletaan ainoastaan, kun niistä mainitaan laissa nimenomaisesti.
- Oikeuslähteiksi voidaan tunnustaa ainoastaan yleisen järjestyksen ja hyvien tapojen mukaiset käytänteet.
- Asianomaisen osapuolen on todistettava käytänteiden olemassaolo ja sisältö. Alan auktorisoitujen toimijoiden tai elinten laatimissa säännöstoissa julkaistujen käytänteiden katsotaan olevan olemassa, ellei toisin todisteta.

Normihierarkia

Romanian normihierarkia on seuraava:

- Romanian perustuslaki ja valtiosääntö ovat normihierarkiassa ylimpänä. Kaiken muun lainsäädännön on oltava niiden mukaista.

- Toisella sijalla normihierarkiassa on perustuslakia täydentävä lainsäädäntö. Parlamentti hyväksyy perustuslakia täydentävän lainsäädännön määränemmistöllä.
- Kolmannella sijalla normihierarkiassa on yleinen lainsäädäntö. Parlamentti hyväksyy yleiset lait yksinkertaisella enemmistöllä. Yleisellä lailla ei voida tarkistaa tai muuttaa perustuslakia tai sitä täydentävää lakia.
- Neljännellä sijalla normihierarkiassa ovat hallituksen määräykset.
- Viidennellä sijalla normihierarkiassa ovat hallituksen päätökset.
- Kuudennella sijalla normihierarkiassa ovat valtion keskushallinnon ja riippumattomien hallintoviranomaisten antamat säädökset.
- Viimeisellä sijalla normihierarkiassa ovat paikallishallinnon elinten (maakuntaneuvoston, paikallisneuvoston, Bukarestin **kaupungin yleisneuvoston**) antamat säädökset.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Perustuslain mukaan valtio perustuu perustuslaillisen demokratian periaatteisiin, jotka ovat **vallan jako** (lainsäädäntö-, toimeenpano- ja lainkäyttövaltaan) **sekä vallan tasapaino ja keskinäinen valvonta**.

Valta on jaettu parlamentin, hallituksen ja oikeusviranomaisten kesken. Myös perustuslakituumioistuin, Romanian oikeusasiamies, tilintarkastustuomioistuin ja lainsäädäntöneuvosto (Consiliul Legislativ) turvaavat viranomaisten ja kansalaisten välistä valtatasapainoa.

Parlamentti on ylin kansalaisia edustava elin ja maan ainoa lainsäädäntöviranomainen. Sen kaksi kamaria ovat [edustajainhuone](#) ja [senaatti](#). Periaatteessa parlamentti käyttää **lainsäädäntövaltaa** yksin, mutta tietyissä tapauksissa se jakaa lainsäädäntövallan täytäntöönpanoviranomaisen (hallituksen) ja äänestäjien (kansalaisten) kanssa

[Hallitus](#) voi antaa määräyksiä parlamentin hyväksymän erityisen valtuutuslain nojalla. Lisäksi se voi antaa poikkeusmääräyksiä erityistilanteissa, jotka edellyttävät kiireellisiä toimia.

Lainsäätämismenettelyt

Lainsäätämismenettelyssä on kolme vaihetta:

1. Hallituskäsittelyvaihe eli parlamenttikäsittelyä edeltävä vaihe, jossa

- lakiesitys laaditaan ja hyväksytään hallitustasolla
- esityksestä käydään julkinen keskustelu laissa edellytetyllä tavalla
- lainsäädäntöneuvosto, ministeriöt ja muut neuvoa-antavat elimet antavat lausuntonsa
- hallitus hyväksyy esityksen.

2. Parlamenttikäsittelyvaihe, jossa

- lakiesitys lähetetään toiseen parlamentin kamareista (edustajainhuone tai senaatti ensimmäisenä kamarina) Romanian perustuslaissa vahvistetun toimivallan mukaan
- keskustelu lakiesitystä koskevasta raportista tai lausunnosta ja sen hyväksyminen parlamentin valiokunnissa (joissakin tapauksissa voidaan perustaa erityisiä valiokuntia)
- täysistunnossa kamari, joka käsittelee lakiesitystä tai ehdotusta ensin, antaa lausuntonsa 45 päivän kuluessa siitä, kun se on esitetty pysyväle toimistolle
- kun kyseessä on laaja tai muutoin monimutkainen laki, määräaika on 60 päivää ehdotuksen esittämisestä pysyväle toimistolle,
- kun kyseessä on hallituksen poikkeusmääräys, määräaika on 30 päivää.
- Jos nämä määräajat ylittyvät, lakiesitys tai -ehdotus katsotaan hyväksytyksi ja se toimitetaan edustajainhuoneeseen, joka tekee siitä lopullisen päätöksen.

Lopuksi lakiesityksestä tai -ehdotuksesta pidetään lopullinen äänestys, jossa se hyväksytään tai hylätään. Tämän jälkeen se lähetetään siihen parlamentin kamariin, joka on vastuussa päätöksen tekemisestä (edustajainhuone tai senaatti) ja joka hyväksyy säädöksen lopullisessa muodossaan.

3. Parlamenttikäsittelyn jälkeinen vaihe, jossa

- varmistetaan, että laki on perustuslain mukainen (ennakkotarkastus) eli perustuslakituomioistuin tarkistaa, että laki on yhteensopiva perustuslain kanssa. Asiaa koskevan pyynnön voi esittää [Romanian tasavallan presidentti](#), parlamentin jommankumman kamarin puhemies, hallitus, korkein oikeus ja kassaatiotuomioistuin, Romanian oikeusasiamies, vähintään 50 edustajainhuoneen jäsentä tai vähintään 25 senaatin jäsentä, tai pyyntö voidaan esittää viran puolesta (ex-officio), jos kyseessä on perustuslain muuttamista koskeva aloite
- Romanian presidentti **saattaa lain virallisesti voimaan** 20 päivän kuluessa sen vastaanottamisesta. Jos presidentti pyytää tarkastelemaan lakia uudelleen tai tutkimaan, onko se perustuslain mukainen (presidentti voi tehdä tällaisen pyynnön kerran), laki on saatettava virallisesti voimaan 10 päivän kuluessa sen vastaanottamisesta sen jälkeen, kun sitä on tarkasteltu uudelleen tai kun perustuslakituomioistuimelta on saatu vahvistus siitä, että laki on perustuslain mukainen
- laki tulee voimaan kolmen päivän kuluessa sen julkaisemisesta Romanian virallisen lehden I osassa tai myöhempänä, laissa vahvistettuna ajankohtana.

Oikeudelliset tietokannat

[Romanian oikeudellisessa tietokannassa](#), jota lainsäädäntöneuvosto laatii, hallinnoi ja päivittää, voi tutustua julkisesti ilmaiseksi Romanian lainsäädäntöön.

Kyseessä on verkkoversio julkaisusta *Repertoriul legislației României® – evidența oficială* (Romanian virallinen säädösluettelo). Siinä esitetään kaikkien Romanian säädösten täsmällinen ja tarkka oikeudellinen tilanne eri aikoina.

Tietokanta kattaa säädökset vuodesta 1864 nykyhetkeen.

Sen tietoja voi tarkastella seuraavien hakuperusteiden avulla:

- säädöksen luokka/tyyppi
- numero
- antamivuosi (tai aikaväli)
- julkaisuväli
- viralliset julkaisutiedot (tyyppi, numero, vuosi)
- otsikon avainsanat
- säädöksen tila (voimassa / ei voimassa)
- muut perusteet (normatiivinen, yksittäinen / julkaistu, julkaisematon).

Myös lainsäädäntöneuvoston verkkosivuilla on tietokanta. Sitä päivitetään yksityiskohtaisilla juridisilla tiedoilla, joita tarvitaan erityisesti säädösehdotuksia koskevien lausuntojen antamiseen tai lainsäädäntömenettelyn toiminnan kannalta tärkeiden tietojen toimittamiseen.

Rakenteeltaan erilainen oikeudellinen [tietokanta](#) löytyy [edustajainhuoneen](#) eli parlamentin toisen kamarin verkkosivuilta. Sen hakuperusteita ovat seuraavat:

- säädöstyypin
- numero
- päivämäärä
- säädöksen antanut viranomaisen
- julkaisupäivä ja avainsanat (sekä otsikosta että säädöstekstistä).

Onko tietokannan käyttö ilmaista?

Kyllä, tietokannan käyttö on **ilmaista**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 20/03/2014

Jäsenvaltion oikeus - Slovenia

Tämän sivun alkukielistä versiota [sl](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla kerrotaan Slovenian oikeusjärjestyksestä

Säädösviitteet

Oikeudellisten välineiden lajit

Slovenian tasavallan oikeusjärjestyksessä abstrakteja oikeusnormeja hyväksytään sekä valtiollisella että paikallisella tasolla. Valtion tason oikeudellisia välineitä ovat perustuslaki (*ustava*), lait (*zakon*) ja täytäntöönpanosäädökset, jotka jaetaan kahteen pääryhmään: asetuksiin (*uredba*, käännetään toisinaan ”määräyksiksi”) ja sääntöihin (*pravilnik*).

Kunnanvaltuustot hyväksyvät pääasiassa määräyksiä (*odlok*).

Slovenian oikeusjärjestyksessä ei tunneta oikeudellista ensisijaisuutta, mikä merkitsee sitä, että ylempien tuomioistuimien päätökset eivät muodollisesti sido alempia tuomioistuinta. Alemmat tuomioistuimet ottavat kuitenkin yleensä huomioon ylempien tuomioistuimien ja korkeimman oikeuden oikeuskäytännön ja noudattavat sitä.

Korkein oikeus voi täysistunnossaan hyväksyä periaatteellisia oikeudellisia lausuntoja (*načelno pravno mnenje*) aiheista, jotka ovat tärkeitä lakien yhdenmukaiselle soveltamiselle. Tuomioistuinlain mukaan periaatteelliset oikeudelliset lausunnot sitovat ainoastaan korkeimman oikeuden jaostoja, ja niitä voidaan muuttaa ainoastaan uudessa täysistunnossa. Alemmat tuomioistuimet ottavat kuitenkin yleensä huomioon periaatteelliset oikeudelliset lausunnot, ja korkein oikeus edellyttää oikeuskäytännössään, että osapuoli, joka vetoaa jo hyväksytyyn, käsiteltävänä olevaa kysymystä koskevaan oikeudelliseen lausuntoon, on otettava asianmukaisesti huomioon.

Laeissa ja muissa säännöksissä on noudatettava yleisesti hyväksytyjä kansainvälisen oikeuden periaatteita ja Sloveniaa sitovia sopimuksia (perustuslain 8 §:n mukaisesti). Ratifioituja ja julkaistuja sopimuksia on sovellettava suoraan. Slovenian perustuslakituomioistuimen kannan mukaan kansainväliset sopimukset ovat säädöshierarkiassa laissa annettuja säännöksiä tärkeämpiä. Ratifioidut sopimukset sisällytetään sisäiseen oikeusjärjestykseen, ja siten niillä luodaan maan luonnollisille ja juridisille henkilöille oikeuksia ja velvollisuuksia (edellyttäen että sopimukset ovat luonteeltaan suoraan sovellettavia).

Slovenian oikeusjärjestys on mannermaisen oikeuskulttuurin mukainen. Se on siviilioikeusjärjestelmä, mikä tarkoittaa, että tapaoikeus ei sellaisenaan kuulu oikeusjärjestykseen. Slovenian lainsäädäntöelin ottaa kuitenkin tavat jossakin määrin huomioon. Esimerkiksi sitoumuksia koskevan lain (*Obligacijski zakonik*) 12 §:n nojalla laki, jolla säännellään luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välisiä sopimuksia sekä osapuolten sopimia liiketoimintatapoja, -käytäntöjä ja -tottumuksia, otetaan huomioon, kun arvioidaan vaadittua käyttäytymistä ja sen vaikutuksia taloudellisten toimijoiden pakollisiin suhteisiin.

Tuomarinvirkaa harjoittaessaan tuomarin on noudatettava perustuslakia ja muita lakeja, kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita sekä ratifioituja ja julkaistuja kansainvälisiä sopimuksia. Tuomioistuinlain mukaan tuomarin on otettava huomioon vastaavanlaisiin tapauksiin sovellettavat määräykset, jos siviilioikeudellista asiaa ei voida ratkaista voimassa olevien määräysten perusteella. Jos asian ratkaisu on tästä huolimatta oikeudellisesti kyseenalainen, tuomarin on tehtävä päätös valtion oikeusjärjestyksen yleisten periaatteiden mukaisesti. Tässä yhteydessä tuomarin on noudatettava oikeusperinnettä ja vakiintuneita oikeuskäytännön periaatteita. Tuomarin on toimittava aina siten kuin hänellä olisi käytettävissään rajaton määrä vastaavanlaisia aikaisempia tapauksia.

Normihierarkia

Kaikkien oikeusnormien on oltava perustuslain mukaisia. Laeissa ja muissa normeissa on noudatettava yleisesti hyväksytyjä kansainvälisen oikeuden periaatteita ja Sloveniaa sitovia kansainvälisiä sopimuksia (perustuslain 8 §:n I momentin mukaisesti). Täytäntöönpanosäädösten ja paikallisten määräysten on lisäksi oltava lakien mukaisia.

Julkisen vallan käyttöä koskevien yleisten lakien (*splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil*) on oltava perustuslain ja muiden lakien sekä täytäntöönpanosäädösten mukaisia.

Valtion, paikallisten sekä julkista valtaa käyttävien viranomaisten yksittäisten oikeustoimien ja toiminnan on perustuttava hyväksytyyn lakiin tai lain perusteella annettuun määräykseen.

Slovenian oikeusjärjestyksessä Euroopan unionin lainsäädännön ensisijaisuus hyväksytään perustuslain nojalla. Sellaisten kansainvälisten järjestöjen hyväksymiä säädöksiä ja päätöksiä, joille Slovenia on siirtänyt oikeuden käyttää osaa täysivaltaisista oikeuksistaan, on perustuslain mukaan noudatettava Sloveniassa kyseisten järjestöjen (tässä tapauksessa Euroopan unionin) oikeudellisen sääntelyn mukaisesti.

Institutionaalinen kehys

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Lait hyväksytään Slovenian kaksikamarisen parlamentin alahuoneessa, jota kutsutaan **kansalliskokoukseksi** (*Državni zbor*).

Perustuslain 80 ja 81 §:n mukaan kansalliskokoukseen kuuluu 90 edustajaa, jotka edustavat Slovenian kansalaisia.

Kahdeksankymmentäkahdeksan edustajaa valitaan suorilla vaaleilla, jotka ovat yleiset, yhtäläiset ja salaiset. Italialaisen ja unkarilaisen yhteisön jäsenet valitsevat kumpikin yhden yhteisönsä edustajan kansalliskokoukseen. Kansalliskokous valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Hallitus (*Vlada*) hyväksyy **asetukset**, kun taas hallituksen yksittäiset **ministerit** antavat **sääntöjä**. Perustuslain 110–119 §:n mukaisesti hallitukseen kuuluu pääministeri ja muita ministereitä. Hallitus ja yksittäiset ministerit ovat toimivaltansa rajoissa riippumattomia ja vastuussa kansalliskokoukselle, joka voi asettaa heidät syyteeseen, äänestää luottamuksesta tai päättää heidän toimikautensa tekemällä välikysymyksen. Kansalliskokous valitsee hallituksen pääministerin, minkä jälkeen pääministeri tekee ehdotuksen ministereistä, jotka kansalliskokous nimittää (ja erottaa).

Perustuslakituoimioistuimella (*Ustavno sodišče*) on keskeinen rooli toimielinjärjestelmässä, sillä se voi kumota perustuslain vastaisina pitämänsä lait, täytäntöönpanosäädökset ja paikalliset määräykset. Se myös antaa lausuntoja kansainvälisten sopimusten perustuslaillisuudesta ja tekee päätökset vahinkoa kärsineiden kansalaisten esittämistä yksittäisistä perustuslakiin liittyvistä valituksista, joita voidaan jättää sen jälkeen, kun mitään muita muutoksenhakekeinoja ei enää ole käytettävissä.

Paikalliset määräykset hyväksytään kunnanvaltuustoissa (*občinski svet, mestni svet*), joiden jäsenet kuntien asukkaat valitsevat suorilla vaaleilla.

Päätöksentekomenettely

Hallitus, kansalliskokouksen yksittäiset edustajat, parlamentin ylähuone, kansallisneuvosto (*Državni svet*) tai vähintään viisituhatta äänestäjää voivat esittää lakeja kansalliskokouksen hyväksyttäväksi. Kansalliskokouksen työjärjestyksen mukaan lakiehdotusta käsitellään kansalliskokouksessa yleensä kolmivaiheisessa menettelyssä.

Lisäksi työjärjestyksen mukaan voidaan noudattaa kiireellistä menettelyä. Kansalliskokous voi 86 §:n nojalla tehdä päätöksen, jos enemmistö edustajista on läsnä käsittelyssä ja jos enemmistö paikalla olevista edustajista kannattaa lakia äänestyksessä, mikäli kyseisen lain hyväksyminen ei edellytä muunlaista enemmistöpäätöstä. Kansallisneuvosto voi käyttää veto-oikeuttaan hyväksytyyn lain voimaantulon estämiseksi, mutta kansalliskokous voi kumota veto-oikeuden, jos edustajien enemmistö niin päättää.

Lainsäädäntöön liittyvästä kansanäänestyksestä (sellaisena kuin siihen viitataan perustuslain 90 §:ssä) on säädetty kansanäänestystä ja kansalaisten aloitteita koskevassa laissa (*Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi*). Kansalliskokous voi päättää järjestää kansanäänestyksen omasta aloitteestaan tai jos kansallisneuvosto, kolmannes kansanedustajista tai vähintään neljäkymmentätuhatta äänestäjää sitä pyytää. Äänestäjillä on mahdollisuus vahvistaa tai hylätä kansalliskokouksen hyväksymä laki, ennen kuin **tasavallan presidentti** (*Predsednik republike*) julkaisee sen.

Tasavallan presidentin on julkaistava hyväksytty laki kahdeksan päivän kuluessa sen hyväksymisestä. Perustuslain 154 §:n nojalla kaikki oikeusnormit on julkaistava ennen niiden voimaantuloa. Valtion elinten hyväksymät oikeusnormit julkaistaan Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä (*Uradni list Republike Slovenije*), kun taas määräykset ja muut paikalliset säännökset julkaistaan paikallisissa lehdissä.

Perustuslain muuttaminen tapahtuu erityisellä perustuslaissa määrättyllä menettelyllä. Esityksen perustuslain muuttamisesta voi tehdä 20 kansanedustajaa, hallitus tai 30 000 äänestäjää. Kansalliskokous päättää tällaisesta esityksestä läsnä olevien edustajien kahden kolmasosan enemmistöllä, ja esitys hyväksytään, jos kaksi kolmasosaa kaikista kansanedustajista äänestää sen puolesta. Perustuslain 87 §:ssä todetaan, että kansalliskokous voi lailla määrittää kansalaisten ja muiden henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet.

EU:n toimielinten antamia asetuksia ja päätöksiä sovelletaan suoraan Sloveniassa. Niiden soveltaminen ei edellytä ratifioimista ja julkaisemista Slovenian virallisessa lehdessä.

Slovenian allekirjoittamat **kansainväliset sopimukset** tulevat voimaan, kun kansalliskokous on ne erityisessä menettelyssä ratifioinut. Kansainväliset sopimukset ratifioidaan hyväksymällä hallituksen esittämä laki. Ellei perustuslaissa tai jossakin muussa laissa toisin määrätä, kansainvälisen sopimuksen ratifioimista koskeva laki hyväksytään, jos läsnä olevien kansanedustajien enemmistö äänestää sen puolesta.

Oikeudelliset tietokannat

Slovenian tasavallan säädösrekisteri (*Register predpisov Republike Slovenije*)

☞ [Säädösrekisteriä koskeva tietokanta](#) sisältää linkit lakiteksteihin, jotka on hyväksytty 25.6.1991 jälkeen, sekä vuoden 1995 jälkeen hyväksytyihin täytäntöönpanosäädöksiin. Muiden täytäntöönpanosäädösten saatavuus riippuu siitä, kuinka pitkän ajan kuluttua säädöstekstin sähköinen versio julkaistaan kansallisen virallisen lehden sivustossa.

Kansalliskokouksen lainsäädäntö (*Zakonodaja državnega zbora*)

☞ [Kansalliskokouksen lainsäädäntöä](#) koskeva tietokanta sisältää kaikkien kansalliskokouksen käsiteltävinä olevien lakien ja muiden säädösten tekstit. Näitä ovat seuraavat:

- **Konsolidoidut lakitekstit** – virallisesti konsolidoidut lakitekstit, jotka on hyväksytty 29.11.2002 jälkeen ja julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä, sekä 17.6.2007 jälkeen epävirallisesti konsolidoidut tekstit.
- **Hyväksytyt lait** – kansalliskokouksen hyväksymät lait, jotka on julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä Slovenian itsenäistymisen jälkeen eli 25.6.1991 alkaen.
- **Hyväksytyt säädökset** – kansalliskokouksen hyväksymät säädökset, jotka on julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä 28.11.1996 jälkeen.
- **Lakiesitykset** – kansalliskokouksen kuluvan toimikauden aikana käsiteltäviksi jätetyt lakiesitykset (tietokanta sisältää myös hyväksytyt lakiesitykset, joita ei ole vielä julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä).
- **Lakien käsittely** (menettelyn päätyminen) – arkisto sellaisten lakien kaikista käsittelyvaiheista, jotka on jätetty kansalliskokoukselle 28.11.1996 jälkeen.
- **Säädösluonnokset** – kansalliskokouksen kuluvan toimikauden aikana käsiteltäviksi jätetyt säädösluonnokset (tietokanta sisältää myös hyväksytyt säädösluonnokset, joita ei ole vielä julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä).
- **Säädösten käsittely** (menettelyn päätyminen) – arkisto sellaisten säädösten kaikista käsittelyvaiheista, jotka on jätetty kansalliskokoukselle 28.11.1996 jälkeen.
- **Määräysluonnokset** – kansalliskokouksen kuluvan toimikauden aikana käsiteltäviksi jätetyt määräysluonnokset (tietokanta sisältää myös hyväksytyt määräysluonnokset, joita ei ole vielä julkaistu Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä).
- **Määräysten käsittely** (menettelyn päätyminen) – arkisto sellaisten määräysten kaikista käsittelyvaiheista, jotka on jätetty kansalliskokoukselle 28.11.1996 jälkeen.

Oikeudellinen tietojärjestelmä (*Pravno-informacijski sistem – PIS*)

Oikeudellisesta tietojärjestelmästä – ☞ [Register predpisov Republike Slovenije](#) (säädösrekisteri) – pääsee linkin kautta muiden valtion elinten säädöksiä koskevaan kokoelmaan ja virallisen lehden sivustoon.

Virallinen lehti (*Uradni list Republike Slovenije*)

☞ [Slovenian tasavallan virallisessa lehdessä](#) julkaistaan virallisesti kaikki kansalliset säädökset. Kaikki säädökset julkaistaan internetissä.

Linkkejä

☞ [Slovenian oikeusjärjestelmä](#), ☞ [Kansalliskokouksen lainsäädäntö](#), ☞ [Oikeudellinen tietojärjestelmä](#), ☞ [Slovenian tasavallan virallinen lehti](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijäoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 02/11/2016

Jäsenvaltion oikeus - Slovakia

Tämän sivun alkukielistä versiota [sk](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tässä osiossa kerrotaan Slovakian oikeusjärjestyksestä. Katso sivu [Oikeusjärjestys – Slovakia](#) osoitteessa [Euroopan oikeudellinen verkosto: siviilioikeuden oikeusjärjestys](#).

Oikeuslähteet

Oikeusvälineiden lajit – kuvaus

Termiä ”oikeuslähde” käytetään kolmessa merkityksessä:

1. oikeuslähteet materiaalisessa merkityksessä – materiaaliset oikeuslähteet
2. oikeuslähteet tieto-opillisessa merkityksessä – lakitiedon lähteet
3. oikeuslähteet virallisessa merkityksessä – viralliset oikeuslähteet.

Oikeusnormien syntyvän ja sitovan muodon perusteella voidaan erottaa perinteisesti seuraavat oikeuslähteet:

- tapaoikeus
- ennakkotapaukset (tuomioistuinten luoma oikeus)
- normatiiviset säädökset
- normatiiviset sopimukset
- yleiset oikeusperiaatteet
- terve järki
- ajankohtaiset kirjat, oikeuskirjallisuus ja asiantuntijoiden raportit
- kansainväliset sopimukset, jos ne on saatettu asianmukaisesti osaksi Slovakian tasavallan oikeusjärjestystä.

Normihierarkia

Normihierarkia on Slovakian oikeusjärjestelmän perusperiaatteita. Laillisuuden kannalta on olennaisen tärkeää ymmärtää sen merkitys lainsäädäntötekniikassa ja lainsäädännön täytäntöönpanossa. Normihierarkiassa ei kuitenkaan ole kyse vain suoraviivaisesta, loogisesta ensisijaisuudesta tai alisteisuudesta. Hierarkia liittyy laajempaan kysymykseen **lainsäädäntövallasta**. Se sisältää myös sen ehdottoman vaatimuksen, että säännöksen voi antaa vain siihen lain nojalla toimivaltainen elin kyseisen lain ja oman lainsäädäntövaltansa rajoissa.

Säännökset on luokiteltu niiden niin kutsutun ”oikeudellisen velvoittavuuden” perusteella **Oikeudellinen velvoittavuus** tarkoittaa tässä sitä, että säännökset ovat toisilleen alisteisia (eli alisteisia säännöksille, jotka ovat niitä vahvemmin velvoittavia) tai että säännös on johdettu vahvemmin velvoittavasta säännöksestä. Jos sovelletaan kahta eritasoista säännöstä, heikommin velvoittava säännös ei saa olla ristiriidassa vahvemman kanssa, mutta vahvempi säännös voi kumota heikomman.

Säännökset voidaan oikeudellisen velvoittavuutensa perusteella luokitella hierarkkisesti seuraavasti:

Ensisijainen lainsäädäntö (lait)

- perustuslailliset lait (aina ensisijaisia)
- lait (ensisijaisia tai perustuslaillisista laeista johdettuja)

Toissijainen lainsäädäntö (lakeja alemmpitasoiset säädökset)

- hallituksen asetukset – aina toissijaisia

- keskusviranomaisten määräykset – aina toissijaisia
- kunnallisten ja paikallisten edustuslaitosten (virastojen) säännöt ja määräykset – ensisijaisia tai toissijaisia
- muiden kuin valtion elinten poikkeuksellisesti antamat määräykset – aina toissijaisia.

Lain ensisijaisuus tässä säädösjärjestelmässä merkitsee periaatteessa, että kaikkien muiden säädösten on oltava johdettuja siitä ja sen kanssa yhdenmukaisia eivätkä ne saa olla lain kanssa ristiriidassa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että jos alempi tasoinen säädös on ristiriidassa korkeampitasoisen säädöksen kanssa, on noudatettava korkeampitasoista säädöstä.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Seuraavilla viranomaisilla on toimivalta antaa säädöksiä (= lakiasäättävät elimet):

- Slovakian tasavallan kansallisneuvosto: perustuslaki, perustuslailliset lait, lakeja korkeampitasoiset kansainväliset sopimukset, kansainväliset sopimukset, joilla on sama velvoittavuus kuin lailla
- Slovakian tasavallan hallitus: hallituksen asetukset
- ministeriöt ja muut keskusviranomaiset: määräykset, julistukset ja toimenpiteet
- kuntaviranomaiset: yleisesti sitovat määräykset
- Slovakian tasavallan kansalaiset (äänestäjät): kansanäänestyksen tulos, jolla on sama velvoittavuus kuin perustuslaillisella lailla; kansanäänestyksen tulos, jolla on sama velvoittavuus kuin lailla
- kunnan tai kaupungin asukkaat: paikallisen kansanäänestyksen tulos, jolla on yleisesti sitovan määräyksen velvoittavuus
- kuntien ja kaupunkien viranomaiset ja paikallishallinnon elimet: yleisesti sitovat määräykset.

Säädösten hyväksymismenettely

Lainsäädäntöprosessin eri vaiheet:

- lakiehdotuksen esittäminen – lainsäädäntöaloite
- lakiehdotuksen käsittely
- äänestys (lakiehdotuksesta päättäminen)
- hyväksytyt lakiehdotuksen allekirjoittaminen
- normatiivisen säädöksen voimaan saattaminen (julkaiseminen).

Päätöksentekomenettely

Lainsäädäntöprosessi

Säädösehdotuksen tekeminen – lainsäädäntöaloite

Lain nro 460/1992 (Slovakian perustuslaki) 87 §:n 1 momentin mukaan lakialoitteita voivat tehdä:

- Slovakian tasavallan kansallisneuvoston valiokunnat
- Slovakian tasavallan kansallisneuvoston jäsenet (parlamentin jäsenet)
- Slovakian tasavallan hallitus.

Lakiehdotukset esitetään pykälä pykälältä perusteluineen.

Lakiehdotuksen käsittely

Slovakian tasavallan kansallisneuvoston työjärjestyksen (laki nro 350/1996) mukaan lakiehdotuksella on kolme käsittelyä:

1. **Ensimmäisessä käsittelyssä** käydään yleiskeskustelu ehdotetun lain **ns. filosofiasta eli sen sisällöstä ja periaatteista**. Tässä vaiheessa ehdotukseen ei voi tehdä muutoksia tai lisäyksiä.
2. **Toisessa käsittelyssä** ehdotuksesta keskustellaan niissä kansallisneuvoston valiokunnissa, joiden käsiteltäväksi se on annettu. Kaikki lakiehdotukset on hyväksyttävä perustuslakivaliokunnassa, joka varmistaa, että ne ovat **Slovakian tasavallan perustuslain**, perustuslaillisten lakien, Slovakian tasavaltaa sitovien kansainvälisten sopimusten, lakien ja Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia. Tämän jälkeen voidaan tehdä **muutos- ja lisäysehdoituksia**, joista äänestetään

valiokuntakeskustelujen päätyttyä. Tästä syystä eri kannat on koottava yhteen ennen kuin lakiehdotuksesta keskustellaan kansallisneuvostossa. Sen jälkeen kun **koordinaatiovaliokunta on hyväksynyt valiokuntien yhteisen mietinnön erityispäätöksellä**, lakiehdotus lähetetään kansallisneuvostoon. Kansallisneuvosto keskustelee ja äänestää toisessa käsittelyssä olevasta lakiehdotuksesta tämän mietinnön perusteella.

3. **Kolmas käsittely** koskee vain lakiehdotuksen sellaisia säännöksiä, joihin hyväksyttiin muutoksia tai lisäyksiä toisessa käsittelyssä. Kolmannessa käsittelyssä parlamentin jäsenet voivat esittää vain muutoksia, jotka koskevat muotovirheiden tai kielioppi- ja kirjoitusvirheiden korjaamista. Muiden virheiden poistamista koskevien muutosten ja lisäysten on saatava vähintään 30 parlamentin jäsenen tuki. Kun näistä on keskusteltu, lakiehdotuksesta äänestetään kokonaisuutena.

Äänestys (lakiehdotuksesta päättäminen)

Lain hyväksymisen edellytyksenä on, että **vähintään puolet läsnä olevista jäsenistä äänestää lain puolesta**.

Perustuslaki voidaan hyväksyä tai sitä voidaan muuttaa tai yksittäisiä pykälä kumota vain määräenemmistöpäätöksellä, johon tarvitaan kolme viidesosaa kansallisneuvoston kaikista 150 jäsenestä.

Kansallisneuvosto on äänivaltainen, jos vähintään puolet sen jäsenistä on läsnä.

Hyväksytyyn lakiehdotuksen allekirjoittaminen

Hyväksytyyn lakiehdotuksen allekirjoittavat:

- Slovakian tasavallan presidentti
- Slovakian tasavallan kansallisneuvoston puhemies
- Slovakian tasavallan pääministeri.

Tämän vaiheen tarkoituksena on tarkistaa hyväksytyyn lakiehdotuksen sisältö, menettelyn asianmukaisuus ja lopullinen muoto. Nämä korkeimmassa asemassa olevat perustuslailliset virkamiehet vahvistavat allekirjoituksellaan lain sen lopullisessa sanamuodossa.

Presidentillä on nk. lykkäävä veto-oikeus ja oikeus kieltäytyä allekirjoittamasta hyväksytyä lakia sisältövirheen perusteella. Hänen on lähetettävä hyväksytyt laki takaisin kansallisneuvoston käsiteltäväksi huomautuksin varustettuna.

Lakia koskevat presidentin huomautukset käyvät läpi toisen ja kolmannen käsittelyn. Tässä vaiheessa kansallisneuvosto voi ottaa huomioon presidentin huomautukset, mutta sen ei ole pakko tehdä sitä. Kansallisneuvosto voi kumota lykkäävän veto-oikeuden äänestämällä uudestaan. Tällöin laki on saatettava voimaan, vaikka presidentti ei olisi allekirjoittanut sitä.

Normatiivisen säädöksen voimaan saattaminen (julkaiseminen)

Voimaan saattaminen on lainsäädäntöprosessin viimeinen vaihe. Koko valtion alueella sovellettavat säännökset julkaistaan Slovakian tasavallan virallisessa lakikokoelmassa (*Zbierka zákonov*). Julkaiseminen kuuluu Slovakian oikeusministeriön toimivaltaan.

Voimaantulo

Normatiiviset säädökset tulevat voimaan **julkaisuajankohtana**.

Koska paikalliset säädökset koskevat vain rajattua aluetta, ne asetetaan nähtäville viralliselle ilmoitustaululle tietyksi ajaksi, joka on yleensä 15 päivää.

Oikeuslähteiden välisten ristiriitojen ratkaiseminen

Alempitasoinen säädös ei saa olla ristiriidassa korkeampitasoisen säädöksen kanssa.

Säädöstä voidaan muuttaa tai se voidaan kumota ainoastaan samantasoisella tai korkeampitasoisella säädöksellä.

Jos samantasoiset säädökset ovat keskenään ristiriidassa, noudatetaan käytännössä sääntöä, jonka mukaan uudemmalla säädöksellä muutetaan aiempaa säädöstä tai kumotaan se, ja erityissäädöksellä muutetaan yleistä säädöstä tai kumotaan se.

Slovakian tasavallan perustuslakituomioistuin ratkaisee, ovatko

- lait perustuslain mukaisia
- hallituksen asetukset ja ministeriöiden ja muiden keskusviranomaisten antamat yleisesti sitovat määräykset perustuslain, perustuslaillisten lakien ja lakien mukaisia

- kunnallisten ja paikallisten edustuslaitosten antamat yleisesti sitovat määräykset perustuslain ja lakien mukaisia
- keskushallinnon paikalliselinten antamat yleisesti sitovat määräykset perustuslain, lakien ja muiden yleisesti sitovien määräysten mukaisia
- yleisesti sitovat määräykset niiden kansainvälisten sopimusten mukaisia, jotka on saatettu voimaan asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Jos perustuslakituomioistuimien katsoo, että tietyt lainsäädännön osat ovat keskenään ristiriidassa, tällaiset säädökset tai säädösten osat tai niihin sisältyvät säännökset lakkaavat olemasta voimassa. Jos tällaisen säädöksen tai sen osan hyväksyneet elimet eivät yhdenmukaista sitä sovellettavan korkeampitasoisen säädöksen kanssa lakisääteisessä määräajassa tuomioistuimen päätöksen antamisen jälkeen, kyseinen säädös tai sen osa tai siihen sisältyvät säännökset mitätöidään.

Oikeudelliset tietokannat

Oikeusministeriön JASPI-tietokanta

Slovakian tasavallan oikeusministeriön [JASPI-tietokannassa](#) on saatavilla:

- lakeja ja muita säädöksiä
- lakien konsolidoituja versioita niihin tehtyjen muutosten jälkeen
- kansainvälisiä sopimuksia ja muita oikeuslähteitä (jotka on julkaistu virallisessa lakikokoelmassa)
- tuomioistuinten päätöksiä ja lausuntoja (jotka on julkaistu Slovakian tasavallan korkeimman oikeuden päätöskokoelmassa *Zbi erka súdnych rozhodnutí*)
- Slovakian tasavallan perustuslakituomioistuimen päätöksiä, lausuntoja ja mietintöjä
- valikoima alue- ja piirituomioistuinten päätöksiä
- tietoa lakiasiantuntijoista, kääntäjistä ja tulkeista.

JASPI-tietokannassa on myös seuraavanlaista sisältöä:

- lakeja ja muita säädöksiä, joita on julkaistu lakikokoelmassa vuodesta 1945 lähtien
- hyväksytyjen lakien, julkisten ilmoitusten ja asetusten päivitettyjä versioita
- Slovakian tasavallan korkeimman oikeuden lausuntoja ja päätöksiä vuodesta 1961
- Slovakian tasavallan perustuslakituomioistuimen asiakirjoja itsenäisen Slovakian tasavallan perustamisesta lähtien (1. tammikuuta 1993)
- valikoima alue- ja piirituomioistuinten päätöksiä
- tietoa lakiasiantuntijoista, kääntäjistä ja tulkeista.

Tietokanta on kaikille avoin, ei-kaupallinen järjestelmä, jonka välityksellä valtio tarjoaa kansalaisille ilmaiseksi tietoa monimutkaisista lakiasioista. Hankkeen tarkoituksena on taata nopea ja avoin pääsy lakitietoon.

Tietojärjestelmässä on kaksi toiminnallista sovellusta, jotka liittyvät lainsäädäntötyön eri vaiheisiin:

1. Ensimmäinen sovellus on nk. **lakieditori**, jonka avulla voidaan laatia lakiehdotuksia, tarkistusluonnoksia ja useita tarkistuksia sisältäviä luonnoksia. Se laatii automaattisesti rakenteeltaan jäsenyntyneitä oikeudellisia asiakirjoja (XML-muoto) hyväksytyjen lainsäädäntöä koskevien sääntöjen mukaisesti. Jos kyse on tarkistuksista, käyttäjä voi muokata suoraan oikeudellisen asiakirjan (lait, hallituksen asetukset jne.) konsolidoitua versiota, ja ohjelma laatii tarkistetun version automaattisesti. Käyttäjät voi tarkastella konsolidoituja versioita, jossa tarkistukset näkyvät korostettuina. Lopullinen tulos on XML-asiakirja. Sen jälkeen lakiehdotus julkaistaan lainsäädäntöportaalissa useassa eri muodossa.
2. Portaali seuraa kaikenlaisien oikeudellisten asiakirjojen **lainsäädäntöprosessia**. Huomiota kiinnitetään erityisesti eri yksiköiden väliseen uudelleentarkastelumenettelyyn, johon kuuluu myös julkisia kuulemisia (kuka tahansa voi esittää kommentteja). Portaalin käyttäjät voivat hakea oikeudellisia asiakirjoja helposti käyttämällä useita eri kriteereitä. He voivat myös saada sähköpostilla tai RSS-syötteellä ilmoituksen, jos heidän valitsemillaan aihealueilla tapahtuu muutoksia lain säätämisyhteisössä tai julkaistaan uusi lakiluonnos. Tavoitteena on, että lainsäädäntöprosessista tulisi avoimempi ja että se olisi kaikkien saatavilla.

Linkkejä

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 18/03/2019

Jäsenvaltion oikeus - Suomi

Tällä sivustolla on tietoa Suomen oikeusjärjestelmästä.

Oikeuslähteet

Oikeuslähteillä tarkoitetaan niitä lähteitä, joista oikeussäännöt ovat löydettävissä. Suomessa osa oikeuslähteistä on kansallisia ja osan alkuperä on kansainvälinen. Lähteet voivat olla kirjoitettuja tai kirjoittamattomia. Seuraavassa esitetään yhteenveto Suomen oikeuslähteistä.

Oikeudellisten välineiden lajit

Kansalliset oikeuslähteet

Kansallisista oikeuslähteistä keskeisin on kirjoitettu laki. Laki on tässä ymmärrettävä laajasti siten, että se käsittää perustuslain, tavalliset lait eli eduskuntalait, tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja ministeriön asetukset sekä alempien viranomaisten antamat oikeussäännöt. Asetuksia ja alempien viranomaisten oikeussääntöjä voidaan antaa vain perustuslaissa tai tavallisessa laissa olevan valtuutuksen perusteella. Valtuutuksessa nimetään yleensä mainittujen normien antamiseen oikeutettu valtioelin tai viranomainen.

Jos kirjoitettua lakia ei ole, oikeuslähteenä on oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 11 §:n mukaan maan tapa. Edellytyksenä maan tavan velvoittavuudelle on, että se ei ole kohtuuton. Säännös maan tavasta on varsin vanha, ja itse käsitettä on vaikea määritellä tarkasti. Maan tavalla tarkoitetaan nykyään lähinnä eräitä vakiintuneita käytäntöjä, joita esiintyy esimerkiksi kaupankäynnissä. Koska kirjoitettuun lakiin perustuva sääntely on nykyään varsin kattavaa, maan tavalla on vain suhteellisen harvoin merkitystä oikeuslähteenä. Tietyillä oikeudenaloilla, kuten sopimusoikeudessa, tavanomaisella oikeudella on kuitenkin vielä varsin vahva asema.

Oikeuslähteitä ovat myös lainvalmistelutyöt ja tuomioistuinratkaisut. Lainvalmistelutyöt antavat tietoa lainsäätäjän tarkoituksesta, ja niitä käytetään sen vuoksi lainsäädännön tulkinnassa. Tuomioistuinratkaisuista ovat oikeuslähteinä tärkeimpiä ylimpien tuomioistuinten eli korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut. Näiden tuomioistuinten ratkaisuja kutsutaan ennakkopäätöksiksi. Vaikka ennakkopäätökset eivät ole oikeudellisesti sitovia, on niillä tosiasiallisesti varsin suuri merkitys. Myös muiden kuin ylimpien tuomioistuinten ratkaisuilla voi olla merkitystä oikeuslähteinä. Tilanteissa, joissa alemman tuomioistuimen ratkaisu asiassa jää lopulliseksi, voi alempien tuomioistuinten oikeuskäytännöllä olla käytännössä suuri merkitys.

Kansallisiin oikeuslähteisiin kuuluvat myös oikeustiede, yleiset oikeusperiaatteet ja reaaliset argumentit. Oikeustieteen nimenomaisena tehtävänä on oikeusjärjestelmän sisällön tutkiminen eli oikeussäännösten tulkinta ja systematisointi, minkä vuoksi sekin on merkittävä oikeuslähde. Myös yleisillä oikeusperiaatteilla ja reaalisilla argumenteilla voi olla merkitystä oikeuslähteinä. Niiden asema oikeuslähteiden hierarkiassa on kuitenkin heikompi kuin niitä ennen mainittujen oikeuslähteiden, kuten jäljempänä esitetään.

Kansainväliset oikeuslähteet ja Euroopan unionin oikeus

Kansainväliset sopimukset ja muut kansainväliset veloitteet, joihin Suomi on sitoutunut, ovat Suomessa velvoittavia oikeuslähteitä. Myös näitä sopimuksia soveltavien kansainvälisten instanssien käytännöllä on merkitystä oikeuslähteenä. Esimerkkinä tähän ryhmään kuuluvista oikeuslähteistä on Euroopan ihmisoikeussopimus, jota tulkittaessa käytetään oikeuslähteenä myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöä.

Euroopan unionin jäsenenä Suomea velvoittavat myös EU:n asetukset ja direktiivit. Ne ovat Euroopan unionin säädöksistä tärkeimpiä. Asetuksia sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa, kun taas direktiivit on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Täytäntöönpanosäädösten esitöillä voi siten myös olla merkitystä EU:n lainsäädännön tulkinnassa, vaikka niillä onkin paljon vähäisempi merkitys kuin kansallisen lainsäädännön esitöillä.

Muut EU:n sääntelyvälineet velvoittavat Suomea siinä missä muitakin jäsenvaltioita. Myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisulla on merkitystä oikeuslähteenä, koska ne ovat osa yhteisön säännöstöä.

Normihierarkia

Suomessa kansalliset oikeuslähteet jaetaan tavallisesti vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat laki ja maan tapa. Nämä oikeuslähteet ovat siten ylimpänä normihierarkiassa. Niiden soveltaminen kuuluu lainvalvontaviranomaisten virkavelvollisuuksiin, ja niiden sivuuttaminen katsotaan virkavirheeksi.

Lainsäädännön hierarkia on seuraavanlainen:

1. perustuslaki
2. tavalliset lait eli eduskuntalait
3. tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja ministeriön asetukset
4. alempien viranomaisten antamat oikeussäännöt.

Heikosti velvoittavia eli seuraavaksi alemman hierarkiatason oikeuslähteitä ovat lainvalmistelutyöt ja tuomioistuinratkaisut. Näiden lähteiden sivuuttamisesta ei seuraa virkavirhesanktiota lakia soveltavalle viranomaiselle, mutta todennäköisyys, että ratkaisuun haetaan muutosta ylemmässä oikeusasteessa, kasvaa. Sallittujen oikeuslähteiden ryhmään puolestaan kuuluvat oikeustiede, yleiset oikeusperiaatteet ja reaaliset argumentit. Sallitut oikeuslähteet eivät ole velvoittavia mutta tarjoavat lisätukea argumenteille ja vahvistavat sitä kautta ratkaisun perusteluja.

Kansainväliset sopimukset ovat Suomessa voimassa sen tasoisin säädöksiinä kuin ne on valtiosisäisesti saatettu voimaan. Jos siis kansainvälinen sopimus on saatettu voimaan lailla, ovat sen määräykset voimassa Suomessa lain tasoisin. Jos kansainvälinen velvoite on taas saatettu voimaan asetuksella, ovat sen määräykset voimassa asetuksen tasoisin. Voimaansaattamisäädökset rinnastuvat siis samantasoihin kansallisiin säädöksiin.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet

Suomessa lainsäädäntövalta kuuluu Suomen perustuslain mukaan eduskunnalle. Eduskunta säätää kaikki tavalliset lait ja päättää myös perustuslain muuttamisesta. Eduskunnan säätämällä tavallisella lailla voidaan valtuuttaa myös tietyt muut viranomaiset antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista. Asetuksia voivat tällaisen valtuutuksen nojalla antaa tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Myös alempi viranomainen voidaan tietyin edellytyksin lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista. Nämä edellytykset ovat, että valtuutuksen antamiseen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä ja että asiasta ei ole säädettävä lailla tai asetuksella sääntelyn asiallisen merkityksen vuoksi. Valtuutuksen on myös oltava soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Toimivalta yleisesti velvoittavien oikeussääntöjen antamiseen on yksinomaan edellä mainituilla tahoilla.

Säättämismenettely

Oikeussääntöjen säätämismenettely ja voimaantulo

Lain säätäminen tulee eduskunnassa vireille hallituksen esityksellä tai kansanedustajan lakialoitteella. Hallituksen esitykset valmistellaan ministeriöissä, minkä jälkeen ne käsitellään valtioneuvoston yleisistunnossa. Hallituksen esityksen antamisesta eduskunnalle päätetään tämän jälkeen tasavallan presidentin esittelystä.

Eduskunnassa hallituksen esitys otetaan ensin lähetekeskusteluun, minkä jälkeen se lähetetään käsiteltäväksi johonkin eduskunnan valiokunnista. Valiokunta laatii asiantuntijoita kuultuaan mietinnön hallituksen esityksestä. Sen jälkeen asia palaa eduskunnan täysistuntoon, jossa siitä keskustellaan valiokunnan mietinnön pohjalta. Lakiehdotuksen hyväksymisestä päätetään eduskunnan täysistunnossa kahdessa käsittelyssä. Eduskunta voi hyväksyä lakiehdotuksen muuttamattomana, muuttaa sitä tai hylätä sen. Lopullinen päätösvalta lain kohtalosta on siis eduskunnalla. Tavalliset lait hyväksytään eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä, mutta perustuslain muuttamiseen tarvitaan määräänemmistö.

Kun eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen, se toimitetaan tasavallan presidentille vahvistettavaksi. Laki tulee voimaan voimaantulosäännöksessä säädettynä ajankohtana, ei kuitenkaan, ennen kuin laki on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa.

Sekä tasavallan presidentin, valtioneuvoston että ministeriön asetukset valmistellaan siinä ministeriössä, jonka toimialaan asia kuuluu. Tasavallan presidentin asetusten antamisesta päättää presidentti valtioneuvoston esittelystä. Valtioneuvoston asetusten

antamisesta päätetään valtioneuvoston yleisistunnossa, ja ministeriön asetusten antamisesta päättää asianomainen ministeri. Kaikki asetukset julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Asetukset tulevat voimaan niissä säädettyä ajankohtana, ei kuitenkaan ennen, kuin asetus on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa.

Alempien viranomaisten antamat oikeussäännöt, jotka käytännössä ovat yleensä päätöksiä tai määräyksiä, valmistelee asianomainen viranomainen, joka myös päättää niiden hyväksymisestä. Alempien viranomaisten antamat määräykset tulevat voimaan niissä määrättyä ajankohtana. Ne julkaistaan asianomaisen viranomaisen määräyskokoelmassa.

Oikeudelliset tietokannat

Finlex

[Finlex](#) on säädöstietopankki, jossa on yli kolmekymmentä tietokantaa. Finlexin lainsäädäntö-osio koostuu kuudesta tietokannasta. Siihen kuuluu muun muassa:

- Suomen lakien ja asetusten käännösten tietokanta, joka sisältää eduskuntalakien (pääasiassa englanninkielisiä) käännöksiä
- lakien ja asetusten ajantasaiset (suomen- ja ruotsinkieliset) tekstit
- säädösmuutosten tietokanta, josta saa tietoa lain tai asetuksen muutoksista
- saamenkieliset lait ja asetukset.

Suomen lakien ja asetusten (pääasiassa englanninkieliset) käännökset ovat yhdessä tietokannassa. Lakien ja asetusten alkuperäiset tekstit ovat erillisissä tietokannoissa. Uusimmat säädökset ovat sähköisessä Suomen säädöskokoelmassa.

Finlexin oikeuskäytäntö-osio sisältää yli kymmenen tietokantaa. Niissä on korkeimman oikeuden antamia ennakkopäätöksiä sekä korkeimman hallinto-oikeuden, hovioikeuksien, hallinto-oikeuksien ja erityistuomioistuinten ratkaisuja.

Muissa Finlexin tietokannoissa on muun muassa valtiosopimuksia, viranomaisten päätösaineistoja ja hallituksen esityksiä.

Tietokanta on **maksuton**.

Muita tietokantoja

Suomessa on Finlexin lisäksi myös muita tietokantoja, jotka sisältävät lainsäädäntöä, oikeuskäytäntöä, hallituksen esityksiä ja oikeuskirjallisuutta. Tietokannat [Edilex](#) ja [Suomen laki](#) tarjoavat kattavia sähköisiä lakitietopalveluja. Sekä Edilex että Suomen laki sisältävät kansallisen lainsäädännön, oikeuskäytännön ja muun materiaalin tietokantoja. Valtaosa palveluista on maksullisia ja edellyttää tilaamista. Kolmas kaupallinen lakitietopalvelu Suomessa on WSOYPro. Myös sen materiaaleista suurin osa on yksinomaan palvelun tilaajien saatavilla.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 30/06/2019

Jäsenvaltion oikeus - Ruotsi

Tällä sivulla annetaan tietoja Ruotsin oikeusjärjestelmästä.

Oikeuslähteet

Ruotsissa on neljä keskeistä oikeuslähdetä: säädökset, lainvalmisteluasiakirjat, oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuus.

Säädökset ovat tärkein oikeuslähde. Ne painetaan ja julkaistaan virallisesti säädöskokoelmina. Säädökset jakaantuvat lakeihin, asetuksiin ja määräyksiin. Ruotsin valtiopäivät säätää lait, hallitus antaa asetukset ja viranomaiset antavat määräyksiä.

[Ruotsin valtiopäivät](#) (Riksdag) on ainoa julkinen elin, jolla on valtuudet säätää uusia tai muuttaa voimassa olevia lakeja. Annettujen lakien kumoaminen tai muuttaminen edellyttää valtiopäivien uutta päätöstä.

Tuomioistuinten ratkaisuilla eli **oikeuskäytännöllä** on keskeinen asema lainsäädännön soveltamisessa. Tässä tulevat kyseeseen erityisesti korkeimpien oikeusasteiden eli korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut.

Lainsäädännön soveltamisessa käytetään apuna myös **lainvalmisteluasiakirjoja** eli tekstejä, joita laaditaan lainsäädäntöprosessin yhteydessä.

Säätämismenettely

Uutta lakia tai lain muuttamista ehdottaa useimmiten hallitus. Hallituksen on yleensä tutkittava käytettävissä olevia vaihtoehtoja huolellisesti, ennen kuin se antaa valtiopäiville säädöstä koskevan esityksen. Tätä tehtävää hoitamaan asetetaan erityinen komitea.

Ennen kuin valtiopäivät päättää lakiesityksen hyväksymisestä, valtiopäiväedustajien on käsiteltävä esitystä valiokunnassa. Valiokuntia on viisitoista, ja kullakin niistä on oma vastuualueensa, kuten liikenne tai koulutus.

Valiokunta antaa valtiopäiville mietinnön, jossa suositetaan, miten valtiopäivien pitäisi päättää hallituksen ja valtiopäiväedustajien esityksistä. Kaikki kansanedustajat keskustelevat lakiesityksestä, minkä jälkeen tehdään lopullinen päätös.

Hallituksen tehtävänä on panna valtiopäivien päätökset täytäntöön ja varmistaa, että täytäntöönpano tapahtuu valtiopäivien tarkoittamalla tavalla. Hallitusta avustavat tässä tehtävässä Hallituksen kanslia, ministeriöt ja noin 300 valtion viranomaista.

Kaikki lait ja asetukset julkaistaan Ruotsin säädöskokoelmassa (Svensk Författningssamling, SFS), joka on saatavilla sekä painetussa muodossa että internetissä.

Oikeudelliset tietokannat

Julkishallintoa koskevaa oikeudellista tietoa on saatavilla portaalissa [Lagrummet](#). Portaalissa on linkkejä hallitusta, valtiopäiviä, ylempiä oikeusasteita ja valtion viranomaisia koskeviin oikeudellisiin tietoihin.

Portaali on **maksuton**.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 22/10/2015

Jäsenvaltion oikeus - Englanti ja Wales

Tämän sivun alkukielistä versiota [en](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla annetaan tietoja Yhdistyneen kuningaskunnan ja erityisesti Englannin ja Walesin oikeudenkäyttöalueen oikeudesta ja oikeudellisista tietokannoista.

Oikeuslähteet

Tärkeimmät oikeuslähteet Yhdistyneessä kuningaskunnassa Englannin ja Walesin oikeudenkäyttöalueella ovat seuraavat:

- primaarioikeus Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin ja Walesin kansalliskokouksen antamien lakien (*Acts*) sekä Walesin kansalliskokouksen antamien säädösten (*Measures*) muodossa.
- Unionin lainsäädäntö
- sekundaarioikeus (eli johdettu tai alisteinen lainsäädäntö) hallitsijan, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, Walesin kansalliskokouksen tai muun viranomaisen antamien lakiin perustuvien määräysten (*Statutory Instruments*) muodossa; muu alisteinen lainsäädäntö hallinnollisten määräysten (*administrative orders*) muodossa.
- tuomioistuinten ratkaisujen kautta kehittynyt tapaoikeus (*common law*).

Oikeudellisten välineiden lajit

Primaarioikeus eli parlamentin antamat lait laaditaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa Lontoossa. Ne voivat koskea koko Yhdistynyttä kuningaskuntaa tai osaa siitä. Walesin kansalliskokous voi antaa lakeja 20 alalla, jotka luetellaan **vuonna 2006 annetun Walesin hallintolain** (Government of Wales Act 2006) liitteessä 7. Muutakin primaarioikeutta voidaan antaa kuninkaallisina säädöksinä (ns. Royal Prerogative). Tällaisia ovat edellä mainittujen Orders in Council -säädösten lisäksi Proclamations, Royal Warrants, Royal Instructions, Regulations ja Letters Patent.

Sekundaarioikeutta voivat laatia hallitsija, ministeri, ministeriö, Walesin ministerit tai muu kuningattaren tai kuninkaallisen säädöksen valtuuttama taho tai henkilö. Sitä kutsutaan myös johdetuksi tai delegoiduksi oikeudeksi, ja säädöstä, jolla valtuus myönnetään, kutsutaan valtuuttamissäädökseksi. Sekundaarioikeuteen kuuluu erilaisia nimikkeitä: Orders in Council, Regulations tai Rules, joita kaikkia voidaan yhteisesti kutsua nimellä Statutory Instruments tai Statutory Rules.

Lainsäädäntövaltaa siirrettiin heinäkuussa 1999 Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentilta Cardiffissa sijaitsevalle Walesin kansalliskokoukselle. Kansalliskokoukselle annettiin toimivalta laatia Walesia koskevia lakiin perustuvia määräyksiä, mutta Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti laatii edelleen Walesin asioita koskevan primaarioikeuden. **Vuonna 2006 annetun Walesin hallintolain** mukaisesti kansalliskokoukselle annettiin toimivalta antaa laissa määritellyillä aloilla säädöksiä (Measures, primaarioikeutta) niistä Walesin asioista, joiden osalta Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on hyväksynyt kansalliskokouksen lainsäädäntövallan. Tällainen säädös on kuitenkin annettava hyväksyttäväksi Sovereign in Council -menettelyllä, ennen kuin siitä tulee laki. Kansalliskokouksen vastuualaan kuuluvia asioita ovat taloudellinen kehitys, koulutus, ympäristö, terveys, asuinrakentaminen, matkailu ja liikenne. Siviili- ja rikosoikeus eivät kuulu sen toimivaltaan. Kansalliskokouksen ja Walesin ministerien (Walesin kansalliskokouksen hallituksen) antama lainsäädäntö laaditaan sekä englannin että kymrin kielellä.

Toimivalta tehdä **kansainvälisiä sopimuksia** Yhdistyneen kuningaskunnan puolesta on kruunulla, toisin sanoen hallitsijalla Royal Prerogativen nojalla Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen neuvojen mukaan. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentilla ei ole sopimusten tekemisessä muodollista asemaa, mutta jos sopimus edellyttää muutosta Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön tai julkisen rahoituksen myöntämistä, parlamentti äänestää siitä tavanomaiseen tapaan. Kaikkien EU:n sopimusten täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa edellyttää lainsäädäntöä, joten parlamentti käsittelee ne. Perustuslain uudistuksesta ja hallintotavasta vuonna 2010 annetun lain (Constitutional Reform and Governance Act 2010) tultua voimaan valtiosopimuksen ratifiointi edellyttää, että a) Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ministeri on toimittanut parlamentille jäljennöksen sopimuksesta, b) sopimus on julkaistu ja c) parlamentin ala- tai ylähuone ei ole päättänyt 21 istuntopäivän kuluessa, että sopimusta ei ratifioida.

Normihierarkia

Jos eri oikeuslähteet ovat keskenään ristiriidassa, ensisijainen foorumi ristiriitojen ratkaisemiseen ovat tuomioistuimet. Ne voivat ratkaista myös lainsäädännön tulkintaan liittyviä riitoja. Parlamentin antamaa lakia ei kuitenkaan ole mahdollista saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi sillä perusteella, että se olisi ”perustuslain vastainen”, koska Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole kirjoitettua perustuslakia. **Parlamentaarista suvereniteettia koskevan perustuslaillisen doktriinin** mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on ylin lakia säätävä viranomainen. Sillä on oikeus laatia ja kumota mikä tahansa laki, eikä mikään muu elin voi kumota parlamentin säätämää lakia tai kyseenalaistaa sen pätevyyttä.

Parlamentaarisen suvereniteetin doktriinia rajoittaa kuitenkin Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenyys Euroopan unionissa. Euroopan yhteisöjä koskevan lain mukaan (European Communities Act 1972) Euroopan unionin oikeus on osa Englannin ja Walesin (sekä Skotlannin ja Pohjois-Irlannin) oikeutta. Kansallista lainsäädäntöä on tulkittava EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivalla tavalla aina kun se on mahdollista.

Toinen laki, jonka perusteella parlamentin antama laki voidaan kyseenalaistaa, on ihmisoikeuslaki (Human Rights Act 1998), jolla Euroopan ihmisoikeussopimus saatettiin osaksi Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta. Kotimaista oikeutta on mahdollisuuksien mukaan tulkittava siten, että kunnioitetaan yleissopimuksessa määritellyjä oikeuksia.

Tuomioistuinten tuomiot, varsinkin muutoksenhakutuomioistuinten tuomiot, ovat tärkeässä asemassa oikeuden kehityksessä. Sen lisäksi, että tuomiot sisältävät arvovaltaisia ratkaisuja lainsäädännön tulkinnasta, ne muodostavat common law -oikeuden perustan. Common law johdetaan aiemmissa asioissa annetuista tuomioistuinten tuomioista eli oikeuskäytännöstä.

Tuomioistuinten ratkaisujen sitovuutta koskevan yleisperiaatteen mukaan tuomioistuin on sidottu ylempien tuomioistuinten aiempiin ratkaisuihin.

Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyvissä asioissa korkein tuomioistuin on **Euroopan unionin tuomioistuin**. Parlamentin ylähuoneen tuomarit (Law Lords) toimivat aiemmin Yhdistyneen kuningaskunnan ylimpänä tuomioistuimena, mutta tämä tehtävä on siirretty 1. lokakuuta 2009 toimintansa aloittaneelle korkeimmalle oikeudelle (Supreme Court). Uusi korkein oikeus muodostettiin ylähuoneen silloisista tuomareista ja sen ensimmäiseksi presidentiksi nimitettiin heidän puheenjohtajansa eli Senior Law Lord.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet ja säätämismenettely

Primaarioikeuden säätää Lontoossa kokoontuva **Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti**. Ennen kuin **säädösehdotuksesta** (*Bill*) voi tulla parlamentin laki (*Act of Parliament*), sekä parlamentin ala- että ylähuoneen on hyväksyttävä se (House of Commons ja House of Lords). Lainsäädäntömenettelyyn kuuluvat kummassakin huoneessa seuraavat vaiheet:

- ensimmäinen käsittely (säädösehdotuksen muodollinen esittely ilman keskustelua)
- toinen käsittely (yleiskeskustelu)
- valiokuntavaihe (yksityiskohtainen käsittely, keskustelu ja muutosehdotukset); alahuoneessa tämä tehdään yleensä yleisessä lainsäädäntövaliokunnassa (*public bill committee*)
- mietintövaihe (mahdollisuus tehdä lisämuutoksia)
- kolmas käsittely (viimeinen mahdollisuus keskusteluun; muutokset ovat mahdollisia ylähuoneessa).

Sen jälkeen kun säädösehdotusta on käsitelty kummassakin kamarissa, se palautuu lakialoitteen tehneeseen huoneeseen, jotta tämä voi käsitellä toisen huoneen tekemiä muutoksia.

Kummankin huoneen on päästävä yhteisymmärrykseen lopullisesta tekstistä. Eri huoneiden välillä saatetaan käydä useita keskustelukierroksia, ennen kuin säädösehdotuksen sanamuodosta päästään yhteisymmärrykseen. Sen jälkeen kun näin käy, säädösehdotus voidaan antaa hallitsijan hyväksyttäväksi (*Royal Assent*).

Primaarioikeutta laatii myös **Walesin kansalliskokous**. Ennen kuin lakiesityksestä voi tulla laki, kansalliskokouksen on käsiteltävä sitä ja hyväksyttävä se, minkä jälkeen esitys annetaan hallitsijan hyväksyttäväksi. Kansalliskokouksen hyväksymä laki on voimassa ja sitä sovelletaan koko Walesin alueella.

Lakiesityksen käsittely kansalliskokouksessa jakautuu yleensä neljään vaiheeseen seuraavasti:

Vaihe 1: Ehdotetun säädöksen (Bill, Measure) yleisperiaatteita käsitellään yhdessä tai useammassa valiokunnassa, ja niistä sovitaan kansalliskokouksessa.

Vaihe 2: Valiokunta käsittelee ehdotettua säädöstä ja kansalliskokouksen jäsenten siihen esittämiä tarkistuksia yksityiskohtaisesti.

Vaihe 3: Kansalliskokous käsittelee ehdotettua säädöstä ja kansalliskokouksen jäsenten siihen esittämiä tarkistuksia yksityiskohtaisesti. Kansalliskokouksen puheenjohtaja (Presiding Officer) päättää, mitä tarkistuksia kansalliskokous ottaa käsiteltäväksi.

Vaihe 4: Kansalliskokous äänestää säädösehdotuksen hyväksymisestä.

Kun säädösehdotus on käynyt läpi kaikki vaiheet Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa tai Walesin kansalliskokouksessa, se lähetetään hallitsijalle **hyväksyntää** varten, minkä jälkeen siitä tulee **laki**. Walesin kansalliskokouksen säädökset (Measures) on annettava hyväksyttäväksi Queen in Council -menettelyssä.

Yleensä primaarioikeutta voidaan muuttaa tai kumota vain antamalla uutta primaarioikeutta. Eräissä poikkeustapauksissa muuttaminen ja kumoaminen voidaan tehdä lakiin perustuvalla määräyksellä. Tähän kuuluvat tapaukset, joissa pannaan täytäntöön EU:n velvoite tai lainsäädäntöuudistus, jolla vähennetään sääntelytaakkaa tai poistetaan se. Parlamentin kummankin huoneen on kuitenkin hyväksyttävä asiaa koskeva vahvistuspäätöslauselma (*affirmative resolution*), ennen kuin tällainen määräys voidaan antaa.

Primaarioikeus tulee voimaan säädökseen sisältyvien **voimaantulosäännösten** (*commencement provisions*) mukaisesti. Säädöksessä on mahdollista antaa tietty voimaantulopäivä. Voimaantulopäivä voi olla hallitsijan hyväksynnän (Royal Assent) päiväys tai tietty päivämäärä (yleensä vähintään kaksi kuukautta hallitsijan hyväksynnän jälkeen). Toisaalta ministeri tai ministeriö voi vahvistaa voimaantulopäivän antamalla voimaantulomääräyksen (lakiin perustuvan määräyksen).

Säädöksen eri säännöksille voidaan määrittää eri voimaantulopäivät. Sekundaarioikeuden voimaantulopäivä määritetään yleensä itse säädöksessä. Poikkeuksellisesti voimaantulopäivä voidaan määrätä julkaisemalla ilmoitus virallisessa lehdessä (*The London Gazette*).

Oikeudelliset tietokannat

Kansallisarkiston hallinnoima [Legislation.gov.uk](https://legislation.gov.uk) on Yhdistyneen kuningaskunnan virallinen lainsäädäntöportaali.

Lainsäädäntöportaali on saatavana Yhdistyneen kuningaskunnan koko lainsäädäntö, joka kattaa maan kaikki oikeudenkäyttöalueet (Englanti, Skotlanti, Wales ja Pohjois-Irlanti). Sivustolla on saatavissa koko yleinen lainsäädäntö alkaen vuodesta 1988, valtaosa ennen vuotta 1988 annetusta primaarioikeudesta sekä alkuperäisinä että tarkistettuina toisintoina ja laaja valikoima sekundaarioikeutta alkaen vuodesta 1948, siltä osin kuin tämä lainsäädäntö on edelleen voimassa.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijäoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 12/06/2017

Jäsenvaltion oikeus - Pohjois-Irlanti

Tämän sivun alkukielistä versiota [en](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla kerrotaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä ja oikeudellisista tietokannoista erityisesti Pohjois-Irlannin oikeudenkäyttöalueen näkökulmasta.

Oikeuslähteet

Yhdistyneen kuningaskunnan Pohjois-Irlannin oikeudenkäyttöalueella pääasialliset oikeuslähteet ovat seuraavat:

- **Primaarioikeus** Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin lakien ja Pohjois-Irlannin edustajakokouksen lakien muodossa. Primaarilainsäädäntöä annetaan myös asetusten (*statutory instruments*) muodossa hallitsijan nimissä *Orders in Council* -menettelyllä.
- **Euroopan unionin oikeus**
- **Sekundaarioikeus (johdettu oikeus)** eli asetukset ja vastaavantasoiset Pohjois-Irlantia koskevat säädökset (*statutory rules of Northern Ireland*). Jonkin verran johdettua oikeutta annetaan myös hallinnollisilla määräyksillä.
- Tuomioistuinten tuomioiden kautta kehittynyt **common law -oikeus**.

Oikeudellisten välineiden lajit

Primaarioikeus eli **parlamentin antamat lait** laaditaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa Lontoossa. Ne voivat koskea koko valtakuntaa tai vain sen osaa. Lisäksi Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on siirtänyt lainsäädäntövaltaa alueellisille parlamenteille ja edustajakokouksille. Ne voivat hyväksyä primaarilainsäädäntöä, joka koskee rajattuja aiheita ja on voimassa vain niiden omalla oikeudenkäyttöalueella. Hallitsijan valtaoikeuksien nojalla voidaan antaa muuta primaarilainsäädäntöä eri muodoissa (*Orders in Council, proclamations, royal warrants, royal instructions, regulations ja letters patent*).

Sekundaarioikeutta annetaan hallitsijan, ministerin tai ministeriön, Pohjois-Irlannin täytäntöönpanoviranomaisen tai muun tahon tai henkilön lakisäateisen tai muun valtuutuksen nojalla. Sitä kutsutaan myös **delegoiduksi tai johdetuksi oikeudeksi**, ja säädöstä, jolla valtuudet myönnetään, kutsutaan valtuuttamissäädökseksi (*enabling Act, empowering Act, parent Act*). Sekundaarioikeutta annetaan useilla erilaisilla määräyksillä, asetuksilla ja säännöillä, kuten *Orders in Council, regulations* tai *rules*, ja näiden yleisnimityksenä voidaan käyttää ilmaisia *statutory instruments* tai *statutory rules*.

Pohjois-Irlannissa lainsäädäntöön kuuluu lakeja ja asetuksia, jotka voivat olla Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin, Pohjois-Irlannin parlamentin (1921–1972) tai Belfastissa toimivan Pohjois-Irlannin edustajakokouksen antamia. Pohjois-Irlannissa toimineiden hajautettua valtaa käyttäneiden hallitusten toiminta on keskeytetty eri ajankohtina, ja paljon lainsäädäntöä on annettu *Orders in Council* -menettelyllä. Tällaiset säädökset ovat muodollisesti johdettua oikeutta, mutta sitä sovelletaan kuin primaarioikeutta. Pohjois-Irlannin oikeuteen kuuluu myös *statutory rules* -sääntöjä, jotka on annettu Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin antaman lain, *Order in Council* -määräyksen tai Pohjois-Irlannin edustajakokouksen antaman lain nojalla.

Toimivalta tehdä **kansainvälisiä sopimuksia** Yhdistyneen kuningaskunnan puolesta on kruunulla eli hallitsijalla valtaoikeuksiansa nojalla maan hallituksen neuvojen mukaan. Parlamentilla ei ole sopimusten tekemisessä muodollista asemaa, mutta jos sopimus edellyttää muutosta maan lainsäädäntöön tai julkisen rahoituksen myöntämistä, parlamentti äänestää siitä tavanomaiseen tapaan. Kaikkien EU:n perussopimusten täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa edellyttää lainsäädäntöä ja siten parlamenttikäsittelyä. Vuoden 2010 lain perustuslakiuudistuksesta ja hallintotavasta (*Constitutional Reform and Governance Act 2010*) tultua voimaan valtiosopimuksen ratifiointi edellyttää, että a) Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ministeri on toimittanut

parlamentille jäljennöksen sopimuksesta, b) sopimus on julkaistu ja c) parlamentin ala- tai ylähuone ei ole päättänyt 21 istuntopäivän kuluessa, että sopimusta ei ratifioida.

Normihierarkia

Jos eri oikeuslähteet ovat keskenään ristiriidassa, ensisijaisena oikeuspaikkana ristiriitojen ratkaisemiseen ovat tuomioistuimet. Ne voivat ratkaista myös laintulkintaan liittyviä riitoja. Koska Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole kirjoitettua perustuslakia, parlamentin antamaa lakia ei kuitenkaan ole mahdollista riitauttaa sillä perusteella, että se olisi perustuslain vastainen. **Parlamentarista suvereniteettia koskevan perustuslaillisen doktriinin** mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on ylin lakia säätävä elin. Sillä on oikeus laatia ja kumota mikä tahansa laki, eikä mikään muu elin voi kumota parlamentin säätämää lakia tai kyseenalaistaa sen pätevyyttä.

Parlamentaarista suvereniteettia rajoittaa kuitenkin Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenyys Euroopan unionissa. Vuonna 1972 annetun Euroopan yhteisöjä koskevan lain (*European Communities Act*) nojalla EU:n lainsäädäntö on osa myös Pohjois-Irlannin lainsäädäntöä. Kansallista lainsäädäntöä on tulkittava EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivalla tavalla aina kun se on mahdollista.

Tuomioistuimet voivat haastaa parlamentin lait myös vuoden 1998 ihmisoikeuslain (*Human Rights Act 1998*) nojalla. Ihmisoikeuslailla sisällytetään Euroopan ihmisoikeussopimus Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön. Kansallista lainsäädäntöä on mahdollisuuksien mukaan tulkittava ihmisoikeussopimuksen kanssa yhteensopivalla tavalla.

Tuomioistuinten tuomiot, varsinkin muutoksenhakutuomioistuinten tuomiot, ovat tärkeässä asemassa oikeuden kehityksessä. Sen lisäksi, että tuomiot sisältävät arvovaltaisia ratkaisuja lainsäädännön tulkinnasta, ne muodostavat **common law -oikeuden perustan**. Tämä oikeus johdetaan aiemmissa asioissa annetuista tuomioistuinten tuomioista eli oikeuskäytännöstä. Yleisperiaatteena on se, että tuomioistuinten on noudatettava ylempien tuomioistuinten aiempia ratkaisuja. Euroopan unionin oikeutta koskevissa asioissa ylimpänä tuomioistuimena on Euroopan unionin tuomioistuin. Parlamentin ylähuoneen tuomarit (*Law Lords*) toimivat aiemmin Yhdistyneen kuningaskunnan ylimpänä tuomioistuimena, mutta tämä tehtävä on siirretty 1. lokakuuta 2009 toimintansa aloittaneelle korkeimmalle oikeudelle (*Supreme Court*). Uusi korkein oikeus muodostettiin ylähuoneen silloisista tuomareista ja sen ensimmäiseksi presidentiksi nimitettiin heidän puheenjohtajansa eli *Senior Law Lord*.

Toimielinjärjestelmä

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet ja lainsäädäntömenettely

Primaarioikeuden säätämisestä vastaa Lontoossa kokoontuva **Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti**. Ennen kuin **säädösehdotuksesta** (*Bill*) voi tulla parlamentin laki (*Act of Parliament*), se on hyväksyttävä sekä parlamentin ala- että ylähuoneessa (*House of Commons* ja *House of Lords*). Lainsäädäntömenettelyyn kuuluvat parlamentin kummassakin kamarissa seuraavat vaiheet:

- ensimmäinen käsittely (säädösehdotuksen muodollinen esittely ilman keskustelua)
- toinen käsittely (yleiskeskustelu)
- valiokuntavaihe (yksityiskohtainen käsittely, keskustelu ja muutosehdotukset); alahuoneessa tämä tehdään yleensä yleisessä lainsäädäntövaliokunnassa (*public bill committee*).
- mietintövaihe (mahdollisuus tehdä lisätarkistuksia)
- kolmas käsittely (viimeinen mahdollisuus keskusteluun; muutokset ovat mahdollisia ylähuoneessa).

Kun säädösehdotusta on käsitelty sekä ala- että ylähuoneessa, se palautuu lakialoitteen tehneeseen kamariin, jotta tämä voi käsitellä toisen kamarin tekemiä muutoksia.

Ala- ja ylähuoneen on päästävä yhteisymmärrykseen lopullisesta tekstistä. Niiden välillä saatetaan käydä useita neuvottelukierroksia, ennen kuin säädösehdotuksen sanamuodosta päästään yhteisymmärrykseen. Tämän jälkeen ehdotus lähetetään hallitsijalle hyväksyntää varten (*Royal Assent*).

Pohjois-Irlannin edustajakokouksessa noudatetaan samanlaista menettelyä (lakiehdotuksen esittely, sen tarkastelu, keskustelu ja äänestys), vaikka hajautettua valtaa käyttävä edustajakokous on vain yksikamarinen. Ministerit, valiokunnat ja yksittäiset jäsenet voivat tehdä aloitteen lakiehdotukseksi ja esitellä sen edustajakokouksen puhemiehelle edustajakokouksen käsittelyä varten. Jos puhemies katsoo ehdotuksen kuuluvan edustajakokouksen toimivaltaan, lakiehdotus esitellään ja siitä keskustellaan edustajakokouksessa. Sen jälkeen se lähetetään asianmukaiseen valiokuntaan tarkastelua varten. Valiokunta toimittaa edustajakokoukselle mietinnön, minkä jälkeen edustajat voivat tarkastella lakiehdotusta yksityiskohtaisesti ja esittää tarkistuksia. Tämän jälkeen edustajakokous tarkastelee lakiehdotusta uudelleen ja toimittaa lopullisen äänestyksen.

Kun säädösehdotus on käynyt läpi kaikki vaiheet Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa tai Pohjois-Irlannin edustajakokouksessa, se lähetetään hallitsijalle hyväksyntää varten, minkä jälkeen siitä tulee laki (**Act**).

Yleensä **primaarilainsäädännön muuttaminen tai kumoaminen** edellyttää uuden primaarilainsäädännön antamista Poikkeustapauksissa muuttaminen tai kumoaminen on kuitenkin mahdollista *statutory instrument* -asetuksella. Näin on, jos uudella säädöksellä pannaan täytäntöön EU:n velvoite tai toteutetaan lainsäädäntöuudistus, jolla kevennetään sääntelytaakkaa tai poistetaan se. Tällaisen asetuksen antaminen on kuitenkin hyväksyttävä sekä ala- että ylähuoneessa vahvistuspäätöslauselmalla (*affirmative resolution*).

Primaarioikeuden säädös tulee voimaan siihen sisältyvien **voimaantulosäännösten** mukaisesti. Säädöksessä on mahdollista säätää, että se tulee voimaan tietynä päivänä. Voimaantulopäivä voi olla hallitsijan hyväksynnän päiväys tai muu päivämäärä (yleensä vähintään kaksi kuukautta hallitsijan hyväksynnän jälkeen). Toisaalta ministeri tai ministeriö voi antaa voimaantulopäivää koskevan määräyksen (*commencement order*). Säädöksen eri säännöksille voidaan määrittää eri voimaantulopäivät.

Sekundaarilainsäädännön voimaantulopäivä määritetään yleensä itse säädöksessä. Poikkeuksellisesti voimaantulopäivä voidaan määrätä julkaisemalla ilmoitus virallisessa lehdessä (*The London Gazette* tai *The Belfast Gazette*).

Oikeudelliset tietokannat

Käytävissä on useita oikeudellisia tietokantoja:

- [Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntötietokanta](#) sisältää Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin, Skotlannin parlamentin, Pohjois-Irlannin edustajakokouksen ja Walesin kansalliskokouksen julkaiseman **primaarioikeuden kokonaisuudessaan** sekä kaiken sekundaarioikeuden, jota sovelletaan koko valtakuntaan tai johonkin sen osaan. Tietokannan käyttö on maksutonta.
- [Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntötietokanta](#) sisältää kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan osat kattavan **tarkistetun primaarioikeuden** vuodesta 1235 nykypäivään.

Linkkejä

[Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntötietokanta](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 28/08/2018

Jäsenvaltion oikeus - Skotlanti

Tämän sivun alkukielistä versiota [en](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tällä sivulla on tietoa Yhdistyneen kuningaskunnan ja erityisesti Skotlannin oikeudenkäyttöalueen oikeudesta ja oikeudellisista tietokannoista.

Oikeuslähteet

Yhdistyneen kuningaskunnan Skotlannin oikeudenkäyttöalueen tärkeimmät oikeuslähteet ovat

- primaarioikeus Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin säätämien lakien ja Skotlannin parlamentin säätämien lakien muodossa
- Euroopan unionin oikeus
- johdettu oikeus eli **lakiin perustuvat määräykset** (*Statutory Instruments ja Scottish Statutory Instruments*) ja muu johdettu oikeus, kuten hallinnolliset määräykset (*Administrative Orders*)
- tuomioistuinten ratkaisujen kautta kehittynyt **tapaoikeus** (*common law*).

Oikeudellisten välineiden laji

Primaarioikeuden eli **parlamentin säätämät lait** säätää Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti, joka kokoontuu Lontoossa. Primaarioikeutta sovelletaan joko koko Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai joillakin sen alueilla. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on **hajauttanut lainsäädäntövaltaa** itsehallintoalueiden parlamenteille ja edustajanhuoneille, jotka voivat joillakin aloilla antaa omalla oikeudenkäyttöalueellaan sovellettavaa primaarilainsäädäntöä. Lisäksi hallitsija voi hänelle kuuluvilla erioikeuksilla antaa erilaisia primaarioikeuden säädöksiä, joita ovat *Order in Council* (päätos), *Proclamation* (julistus), *Royal Warrant* (määräys), *Royal Instruction* (ohjesääntö), *Regulation* (asetus) ja *Letter Patent* (erioikeuskirja).

Johdettua oikeutta voivat niille annetun toimivallan tai valtuuttamissäädöksen nojalla säätää kruunu (*Her Majesty in Council*), ministerit, ministeriöt, Skotlannin ministerit tai muut valtionhallinnon viranomaiset tai viranhaltijat. Sitä kutsutaan siirrettyä toimivaltaa käyttämällä annetuksi eli **delegoiduksi oikeudeksi** tai **toissijaiseksi lainsäädännöksi**. Edellä mainituille elimille lainsäädäntövallan siirtävää säädöstä kutsutaan puolestaan **valtuuttamissäädökseksi** (*enabling Act, empowering Act*) tai **perussäädökseksi** (*parent Act*). Valtionhallinnon ja lakisääteisten elinten antamalla johdetulla lainsäädännöllä voi olla eri nimiä, kuten *Order in Council*, *Regulation* tai *Rule*, mutta niihin kaikkiin voidaan viitata yhteisellä nimityksellä 'johdetun oikeuden säädökset' (*Statutory Instruments / Scottish Statutory Instruments*).

Vuonna 1998 säädetyllä **Scotland Actilla** perustettiin Edinburghiin Skotlannin parlamentti ja annettiin sille toimivaltaa. Sillä palautettiin Skotlannille kansanäänestyksen tuloksena erillinen parlamentti, jonka se oli menettänyt liittyessään Englantiin ja Walesiin vuonna 1707. Koska Skotlanti kuitenkin on edelleen Yhdistyneen kuningaskunnan osa, Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti voi säätää sitä koskevia lakeja joillakin aloilla. Skotlannin parlamentti voi puolestaan säätää primaarilainsäädäntöä aloilla, jotka siirrettiin sen toimivaltaan *Scotland Actilla* vuonna 1998 (ja 2012). Näihin kuuluvat terveydenhuolto, koulutus, kunnallishallinto, sosiaalihuolto, asuminen, kaavoitus, matkailu ja talouden kehittäminen, osa liikenneasioista, oikeus-, vapaus- ja turvallisuusasiat, joiden piiriin kuuluu suurin osa yksityisoikeuden ja rikosoikeuden aloista, poliisi- ja pelastuspalvelut, monet ympäristöasiat, maatalous ja kalatalous, urheilu, taiteet ja kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano niillä aloilla, joilla toimivalta on siirretty. Siirrettyjä toimivaltuuksia laajennettiin vuoden 2012 *Scotland Actilla* kattamaan osa veroasioista. *Scottish Statutory Instruments* asetuksia (SSI) voivat antaa myös Skotlannin ministerit Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin tai Skotlannin parlamentin heille siirtämän toimivallan nojalla.

Toimivalta tehdä **kansainvälisiä sopimuksia** Yhdistyneen kuningaskunnan puolesta on kuninkaallisen erioikeuden (*Royal Prerogative*) nojalla kruunulla, toisin sanoen hallitsijalla, joka toimii Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen neuvojen mukaan. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentilla ei ole sopimusten tekemisessä muodollista asemaa, mutta jos sopimus edellyttää muutosta Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön tai julkisen rahoituksen myöntämisestä, parlamentti äänestää siitä tavanomaiseen tapaan. Kaikkien EU:n sopimusten täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa edellyttää säädösten antamista, joten parlamentti käsittelee ne. Perustuslaillisesta uudistuksesta ja hallintotavasta vuonna 2010 annetun lain (*Constitutional Reform and Governance Act 2010*) tultua voimaan valtiosopimuksen ratifiointi edellyttää, että a) Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ministeri on toimittanut parlamentille jäljennöksen sopimuksesta, b) sopimus on julkaistu ja c) parlamentin ala- tai ylähuone ei ole päättänyt 21 istuntopäivän kuluessa, että sopimusta ei ratifioida.

Normihierarkia

Jos eri oikeuslähteet ovat keskenään ristiriidassa, ensisijainen foorumi ristiriitojen ratkaisemiseen ovat tuomioistuimet. Ne voivat ratkaista myös lainsäädännön tulkintaan liittyviä riitoja. Parlamentin antamaa lakia ei kuitenkaan ole mahdollista saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi sillä perusteella, että se olisi ”perustuslain vastainen”, koska Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole kirjoitettua perustuslakia. **Parlamentaarisen itsemääräämisoikeuden eli suvereniteetin perustuslaillisen doktriinin** mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on ylin lainsäädäntöelin. Sillä on oikeus laatia ja kumota mikä tahansa laki, eikä mikään muu elin voi kumota parlamentin säätämää lakia tai kyseenalaistaa sen pätevyyttä.

Parlamentaarisen suvereniteetin doktriinia rajoittaa kuitenkin Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenyys Euroopan unionissa. Vuonna 1972 säädetyssä Euroopan yhteisöjä koskevan lain (*European Communities Act 1972*) mukaisesti **Euroopan unionin oikeus** on osa Englannin ja Walesin (sekä Skotlannin ja Pohjois-Irlannin) oikeutta. Kansallista lainsäädäntöä on tulkittava EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivalla tavalla aina kun se on mahdollista.

Toinen laki, jonka perusteella parlamentin antama laki voidaan kyseenalaistaa, on ihmisoikeuslaki (*Human Rights Act 1998*), jolla Euroopan ihmisoikeussopimus saatettiin osaksi Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta. Kotimaista oikeutta on mahdollisuuksien mukaan tulkittava siten, että kunnioitetaan ihmisoikeussopimuksessa määriteltyjä oikeuksia.

Tuomioistuinten, erityisesti muutoksenhakutuomioistuinten, antamilla tuomioilla on tärkeä merkitys lainsäädännön kehittämisessä. Ne eivät ole ainoastaan arvovaltaisia ratkaisuja lainsäädännön tulkinnasta, vaan ne muodostavat *common law'n* perustan. *Common law* johdetaan aiemmissä asioissa annetuista tuomioistuinten tuomioista eli oikeuskäytännöstä. Tuomioistuinten ratkaisujen sitovuutta koskevan yleisperiaatteen mukaan tuomioistuin on sidottu ylempien tuomioistuinten aiempiin ratkaisuihin. Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyvissä asioissa korkein tuomioistuin on Euroopan unionin tuomioistuin. Skotlannin ylin rikostuomioistuin

on **High Court of Judiciary**, ja siviiliasioissa ylimpänä oikeusasteena toimivat aiemmin **ylähuoneen tuomarit** (*Law Lords*). Tätä tehtävää hoitaa kuitenkin nykyisin Yhdistyneen kuningaskunnan korkein oikeus (*Supreme Court*), joka aloitti toimintansa 1. lokakuuta 2009. Uuden korkeimman oikeuden ensimmäisiksi tuomareiksi tulivat ylähuoneen tuomarit, ja heistä *Senior Law Lord* toimii korkeimman oikeuden presidenttinä.

Institutionaaliset järjestelyt

Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet ja säätämismenettely

Primaarioikeuden säätää Lontoossa kokoontuva Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti. Ennen kuin **säädösehdotuksesta** (*Bill*) voi tulla **parlamentin laki** (*Act of Parliament*), sekä parlamentin ala- että ylähuoneen (*House of Commons* ja *House of Lords*) on hyväksyttävä se. Lainsäädäntömenettelyyn kuuluvat kummassakin huoneessa seuraavat vaiheet:

- ensimmäinen käsittely (säädösehdotuksen muodollinen esittely ilman keskustelua)
- toinen käsittely (yleiskeskustelu)
- valiokuntavaihe (yksityiskohtainen käsittely, keskustelu ja muutosehdotukset); alahuoneessa yleensä yleisessä lainsäädäntövaliokunnassa (*Public Bill Committee*)
- mietintövaihe (mahdollisuus tehdä lisämuutoksia)
- kolmas käsittely (viimeinen mahdollisuus keskusteluun; muutokset ovat mahdollisia ylähuoneessa)

Sen jälkeen kun säädösehdotusta on käsitelty kummassakin huoneessa, se palautuu lakialoitteen tehneeseen huoneeseen, jotta tämä voi käsitellä toisen huoneen tekemiä muutoksia.

Ala- ja ylähuoneen on päästävä yhteisymmärrykseen lopullisesta tekstistä. Niiden välillä saatetaan käydä useita keskustelukierroksia, ennen kuin säädösehdotuksen sanamuodosta päästään yhteisymmärrykseen. Kun yhteisymmärrykseen on päästy, säädösehdotus lähetetään hallitsijalle vahvistusta varten (*Royal Assent*).

Siirrettyä toimivaltaa käyttävässä **Skotlannin parlamentissa** noudatetaan vastaavaa menettelyä, jonka mukaisesti lakiesityksen käsittely-, keskustelu- ja äänestysvaiheet etenevät. Skotlannin parlamentti on kuitenkin **yksikamarinen**. Lainsäädäntömenettely on kolmivaiheinen:

- **Ensimmäinen vaihe:** Aihealueesta vastaava parlamentin valiokunta kerää tietoja lakiesityksestä ja laatii mietinnön sen yleisistä periaatteista. Sen jälkeen parlamentti käsittelee mietinnön ja keskustelee siitä, ovatko esityksen yleiset periaatteet hyväksyttäviä. Jos ne hyväksytään, lakiesitys etenee seuraavaan käsittelyvaiheeseen.
- **Toinen vaihe:** Asianomainen valiokunta tai tapauksen mukaan parlamentin täysistunto käsittelee lakiesityksen yksityiskohtaisesti ja voi tehdä muutosesityksiä.
- **Kolmas vaihe:** Lakiesitys otetaan uudelleen käsitteelyyn parlamentin istunnossa. Tässä vaiheessa on viimeinen mahdollisuus tehdä muutoksia. Sen jälkeen parlamentti keskustelee lakiesityksestä ja äänestää, olisiko se hyväksyttävä lopullisessa muodossaan.

Kun lakiesitys on läpäissyt kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan tai Skotlannin parlamentin käsittelyvaiheet, se lähetetään **hallitsijalle vahvistusta** varten, minkä jälkeen siitä tulee **laki**. Skotlannissa oikeudelliset neuvonantajat (*Law Officers*) voivat kyseenalaistaa lain neljän viikon kuluessa sen antamisesta, jos he katsovat, ettei se kuulu Skotlannin parlamentin lainsäädäntövallan piiriin.

Yleensä primaarioikeutta voidaan **muuttaa** tai **kumota** vain antamalla uutta primaarioikeutta. Eräissä poikkeustapauksissa muuttaminen ja kumoaminen voidaan tehdä lakiin perustuvalla määräyksellä (*Statutory Instrument*). Tähän kuuluvat tapaukset, joissa pannaan täytäntöön EU:n velvoite tai lainsäädäntöuudistus, jolla vähennetään tai poistetaan sääntelyrasitteita. Parlamentin kummankin huoneen on kuitenkin hyväksyttävä asiaa koskeva vahvistuspäätöslauselma (*affirmative resolution*), ennen kuin tällainen määräys voidaan antaa.

Primaarioikeus saatetaan voimaan kussakin laissa annettujen **voimaantulosäännösten** mukaisesti. Laissa voidaan säätää tietty voimaantulopäivä, joka voi ajoittua heti hallitsijan vahvistuksen antamisen jälkeen tai jonkin ajan (yleensä vähintään kahden kuukauden) päähän siitä, tai valtuuttaa asianomainen ministeri saattamaan laki voimaan voimaantulosäädöksellä (*Commencement Order*). Lakiin sisältyville eri säännöksille voidaan antaa eri voimaantulopäiviä.

Johdetun oikeuden voimaantulopäivät määritellään yleensä itse säädöksissä. Poikkeustapauksissa voimaantulopäivä voidaan asettaa julkaisemalla siitä ilmoitus virallisissa lehdissä (*London Gazette* tai *Edinburgh Gazette*).

Oikeudelliset tietokannat

Käytettävissä on useita oikeudellisia tietokantoja:

- [Office of Public Sector Information \(OPSI\)](#) (julkisen sektorin tiedotusvirasto) julkaisee verkkosivuillaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin, Skotlannin parlamentin, Pohjois-Irlannin kansalliskokouksen ja Walesin kansalliskokouksen säätämän **primaarioikeuden kokonaisuudessaan**, samoin kuin **kaiken johdetun oikeuden**, jota sovelletaan koko Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai johonkin sen osaan. Tietoja voi hakea maksutta.
- [UK Statute Law Database](#) on säädöstietokanta, joka sisältää kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan osat kattavan **tarkistetun primaarioikeuden** vuodesta 1235 nykypäivään. Tietokannan käyttö on maksutonta.

Vaikka **Skotlannin koko lainsäädäntö** on julkaistu OPSI:n verkkosivustolla, Skotlannin vuonna 1999 tapahtuneesta toimivallan siirrosta lähtien säädetty primaari- ja johdettu oikeus on saatavilla kokonaisuudessaan myös [Office of the Queen's Printer for Scotlandin](#) eli kruunun kirjapainon sivustolla. Tietokannan käyttö on maksutonta.

[Legislation.gov.uk](#) on Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön virallinen verkkosivusto, joka sisältää kaikki edellä mainitut tietokannat.

Linkkejä

[Office of Public Sector Information \(OPSI\)](#), [Statute Law Database](#), [legislation.gov.uk](#), [Office of the Queen's Printer for Scotland](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 30/04/2019